

TRANSCRIPT VAN DE PROVINCIALE STATENVERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT
d.d. 3 oktober 2024

Aanwezig: de heer H. Adriani, (PvdA), mevrouw J. Batteau, (Partij voor de Dieren), de heer J. Beltman, (BBB), de heer S.A. Berlijn, (UtrechtNu!), mevrouw G. Bikker-Trouwborst (CDA), mevrouw A. Blekxtoon (Volt), de heer F. van Breukelen (Forum voor Democratie), de heer J. Breur, (SP), mevrouw M. van den Broek-Broek, (BBB), mevrouw O. Butterman, (Partij voor de Dieren), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, (SGP), de heer I. El Hamdaoui (GroenLinks), mevrouw M. van Elteren, (GroenLinks), mevrouw N. Flink, Utrecht (PvdA), de heer D. Gilissen, (VVD), mevrouw J.C.A.M. van Gilse, (VVD), mevrouw D. Ghijssels-Kerkhoff (BBB), de heer M. Harinck, (D66), de heer E. Hart (GroenLinks), mevrouw W.M.M. Hoek, (50PLUS), de heer R. Hossain, (VVD), de heer V.C. Janssen, (VVD), de heer A. de Jong, (Volt), mevrouw S. Kennedy-Doornbos, (ChristenUnie), de heer M. Koren (CDA), mevrouw O. De Man, (VVD), mevrouw J. Matser, (GroenLinks), de heer S. Nagtegaal, (UtrechtNu!), mevrouw A. Oude Luttikhuis, (BBB), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, (GroenLinks), de heer P. Overkleeft, (D66), de heer E. Peer (VVD), mevrouw H.J. Rikkoert, (ChristenUnie), de heer A.J. Schaddelee, (ChristenUnie), de heer A. Travaille, (Partij voor de Dieren), de heer K. Vermaat (SGP), de heer E. Virginia, (GroenLinks), de heer J. Vogel, (BBB), mevrouw M. van de Vooren, (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp (D66), mevrouw L.E. Veen (D66), mevrouw M. van der Velde, Utrecht (PVV), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), mevrouw ir. M. de Widt (D66), mevrouw mevrouw J. Zagt-Lokhorst, (BBB)

Afwezig: de heer M.C. Fiscalini, (UtrechtNu!)

Algemeen en opening

0. Heropening

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen om uw zetel in de Statenzaal in te nemen, of een plekje op de publieke tribune. Dames en heren, ik heropen de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht, een vergadering die gisteravond is begonnen, toen is geschorst en wij heropenen vanavond. Even voor de aanwezigen en afwezigen, mijnheer Fiscalini is vanavond afwezig, mijnheer Berlijn, mijnheer Schaddelee en mevrouw Van der Velden zullen later ter vergadering verschijnen. U hebt gezien dat uw stemming ... Nee, uw stemming, nee, dat de eedaflegging gister van mevrouw Beugelsdijk onmiddellijk resultaat heeft, want zij is vandaag de griffier. Dus daar zijn we blij mee. Dames en heren, dat zijn de mededelingen die ik vooraf had. We zijn ook in de nieuwe vergaderorde bezig, hebben we gisteren ook bij stilgestaan. Dat ging al heel prima, dus we gaan op dezelfde manier door.

Ter bespreking

11. SV De Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul

De voorzitter: Dat betekent dat ik nu aan de orde stel, de voortgezette behandeling van agendapunt 11, het Statenvoorstel de Utrechtse klimaataanpak Naar Netto Nul. Wij zijn de eerste termijn vanuit uw Staten begonnen met een toelichting op de amendementen en de motie die daarbij is ingediend. Dus achtereenvolgens hebben de BBB, D66 en Forum voor Democratie hun inbreng bij dit agendapunt in eerste termijn reeds geleverd en is het aan de overige Statenfracties, voor zover ze daar behoefte aan hebben, om te kijken of zij van de eerste termijn gebruik willen maken. Ik zie GroenLinks. Gaat uw gang, mevrouw Matser. Het mag vannacht het spreekgestoelte.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Afgelopen week schreef de Minister van Gezondheid van Malawi, Khumbize Kandodo Chiponda, een stuk in The Guardian. Hij schrijft dat zijn land vorig jaar te maken had

met een cycloon waarbij meer dan 600 mensen het leven hebben gelaten. Na de cycloon brak cholera uit en gedurende een jaar stierven er nog eens 1700 mensen. Dit jaar heeft Malawi juist te maken met een enorme droogte. Hun president verklaarde het een nationale ramp. Miljoenen hebben te maken met voedseltekorten en zijn hun leven onzeker. De malaria-uitbraak sindsdien zorgt voor 25 procent van de ziekenhuisopnames, waar vrouwen disproportioneel vaker slachtoffer van zijn. Hij schrijft dat Malawi zich inzet om zich te wapenen tegen extreem weer en tegen de gezondheids crisis die daar vaak op volgt. Beide een direct en een indirect gevolg van de klimaatcrisis. Malawi heeft maar weinig uitgestoten in vergelijking met andere landen in de wereld. Toch hebben Malawiërs veel meer kans om te sterven aan de gevolgen van de klimaatcrisis. Kandodo Chiponda vraagt daarom de grootste uitstoters om meer te doen om de klimaatcrisis te beteugelen. Nederland mag zich aangesproken voelen door die oproep. Ik voel me aangesproken door die oproep. In provincie Utrecht stoten we bijna vier keer zoveel uit als het hele land Malawi. Gelukkig zetten we vandaag als provincie een stap naar voren. Door voor dit stuk te stemmen, gaan we inzichtelijker maken hoeveel onze provincie uitstoot, zodat we daarop kunnen gaan sturen. In de P&C-cyclus gaan we monitoren hoeveel we uitstoten aan de hand van de landelijke klimaattafels en ook gaan we duidelijker maken met gemeentes welke uitstoot bij hen vandaan komt. Met campagnes en met lobby zetten we ons in om onze inwoners in Den Haag en in het Europees parlement verder te komen met de doelen en we gaan de CO₂-beprijzing verder meenemen in onze eigen inkoop. Tot slot gaan we onderzoeken of we toch nog onbedoeld ergens als provincie fossiele subsidie verlenen. Om het stuk extra kracht bij te zetten, dient GroenLinks samen met D66 het amendement in om de tussendoelen voor 2040 meteen vast te stellen, als dat ook in het Europees parlement gebeurt. Graag uw steun voor dat amendement zodat we krachtig voorwaarts kunnen op gelijke voet met het Europees parlement. Geen consequentie geven aan ons klimaatbeleid in onze Omgevingsvisie of überhaupt stoppen met klimaatbeleid, zelfs voorgesteld in de motie en het amendement van BBB en de FVD, zullen wij dan ook niet steunen. Dat is niet solidair met de crisis die nu al in andere landen plaatsvindt en ook niet solidair met de toekomstige inwoners van onze provincie.

De voorzitter: Een ogenblikje. Een interruptie van mevrouw Ghijsels. Gaat uw gang.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik wil heel kort even u corrigeren. U stelt dat BBB voor standaard is of in het amendement zou hebben gezegd dat ze moeten stoppen met het klimaatbeleid en dat is geenszins sprake. Dus graag daar correctie op.

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Dat is ook niet wat ik heb willen zeggen. Ik heb gezegd dat er geen consequenties worden gegeven aan het klimaatbeleid in onze Omgevingsvisie. Dat is precies waar de motie toe oproept, namelijk niet het klimaatbeleid vertalen naar de Omgevingsvisie. Daar zijn we als GroenLinks niet voor. Op naar een leefbare planeet en gezonde lucht in Utrecht en Malawi.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Man, u heeft een interruptie? U wil het woord gaan voeren. Heel goed, heel goed. Mevrouw De Man gaat het woord voeren namens de VVD.

Mevrouw De Man: Ik hou het een beetje dichter bij huis, aangezien we hier gewoon in Utrecht wonen met elkaar en dat al lastig genoeg is om het hier goed te kunnen regelen. Een verantwoorde keuze maken. Weloverwogen op grond van je directe omgeving en degenen die dat treft, dat is goed bestuur volgens de VVD. Met dat uitgangspunt in gedachte heb ik direct een aandachtspunt voor de drie voorliggende voorstellen van andere partijen. Ten eerste Forum. Dat is een voorbeeld van geen verantwoordelijkheid nemen. Dat past niet bij de VVD en inhoudelijk kunnen we ons dan dus ook niet vinden in het voorstel. Ten tweede, het voorstel van D66. Wat hier gisteren door de heer Harinck werd voorgesteld is het slaafs volgen van wetten van hogerhand zonder de integrale afweging die ik vind die hoort bij ons als Staten. Alleen

maar de trap op en niet de trap af. Nee, dat doen we niet. Bij een meerderheid van dit voorstel van de D66 gaan wij ons echt wel even beraden over het al dan niet voorstemmen voor dit voorstel, wat vanuit het college hier voorligt. Ten derde ...

De voorzitter: Misschien, mijnheer Harinck wil hierop reageren.

Mevrouw De Man: Natuurlijk.

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Dank, voorzitter. Een heldere lijn ook van de VVD. Ik ben wel benieuwd, mevrouw De Man, als Europa dus een ander doel stelt, we gaan ineens misschien wel niet 2050 als uitgangspunt hebben, dan is het toch wel evident dat wij hier als Provinciale Staten weer de discussie aan moeten? Want daar moeten we iets mee.

De voorzitter: Gaat uw gang, mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Zoiets sijpelt eerder langs het Rijk naar ons toe en ik wil dat op een andere manier beoordelen dan gelijk ja zeggen. Het gaat over een integrale afweging die we hier moeten maken met elkaar. Die is misschien wel heel anders dan Europa voorstelt. De doelstellingen, daar hebben we geen problemen mee. Dat heeft u volgens mij ook gehoord gisteren in mijn interruptie. Anders had ik het voorstel wel geamendeerd en dat heb ik niet gedaan.

De voorzitter: Voldoende, mijnheer Harinck? Nee? Gaat uw gang.

De heer Harinck: Dank, voorzitter. Volgens mij hebben wij die integrale aanpak ook. Wij sorteren dus voor op zo'n tussendoel, wat ons een heel goed idee lijkt. Dat is uiteraard een politieke keuze. Dat we daar anders instaan, dat is prima.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Man nog even kort daarop reageren.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Het is niet integraal, het is alleen maar door de bril van de klimaatadaptatie.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer De Jong van Volt.

De heer De Jong: Goedenavond, voorzitter. Dank u wel. Daar is hij weer, voorzitter, het frame. Het moet allemaal van Europa, slaafs volgen van Europa, trickle down naar beneden toe. Ik ben benieuwd, voorzitter, of de VVD enige vertrouwen heeft in haar eigen mensen die in Europa ook de debatten voeren, want we maken die afspraken met elkaar. Er is geen extern Europa die wat oplegt. Er is een Europa waar we allemaal samenkomen afspraken maken en daar ook een debat over voeren daar. Heeft mevrouw De Man, voorzitter, daar geen enkel vertrouwen in?

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Als u goed had geluisterd, had u gehoord dat het niet gaat over de inhoud. Het gaat over het proces en volgens mij moeten wij de vertaalslag maken naar onze eigen leefomgeving hier. Dat is eigenlijk direct ook, voorzitter, als ik verder mag, of heeft u nog een interruptie ...

De voorzitter: Dat weet ik niet. Als u klaar bent met de eerste vraag van mijnheer De Jong, dan kijk ik of hij nog een wedervraag heeft. Mijnheer De Jong. Het hoeft niet, hoeft niet.

De heer De Jong: Dat begrijp ik, dat begrijp ik.

De voorzitter: Het mag, maar het hoeft niet.

De heer De Jong: Ik begrijp het goed, maar ik moet het even verwerken. Het gaat niet om de inhoud, het gaat over het proces. Dan begrijp ik dat mevrouw De Man, voorzitter, dus kritiek heeft op het proces in Europa. Dat hebben wij ook wel een beetje. Dat kan allemaal beter. Maar dus het niet volgen van de Europese afspraken gaat niet over de inhoud. Voorzitter, ik kan dat niet plaatsen. Misschien kan mevrouw De Man dat nog een keer toelichten.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: U daagt me natuurlijk altijd wel uit, aangezien ontzettend van proces hou, dat weet u natuurlijk ook wel. Het gaat over dat als er een opdracht, een voorstel uit Europa komt of het Rijk, dat ik altijd vind dat wij hier in deze Staten met elkaar moeten bepalen op wat voor manier we die regels willen toepassen hier voor onze eigen provincie. Daar gaat het over.

De voorzitter: Voldoende? U Kunt vervolgen, mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Dan valt de iPad natuurlijk uit. Dat is eigenlijk een mooie opmaat naar het voorstel van de BBB. Gisteren was het als een soort Pavlov-belletje ging af toen mevrouw Ghijssels hier stond en de hele linkerflank zich naar de interruptiemicrofoon toen het woord klimaatadaptatie in combinatie met de BBB klonk. Maar er werd niet geluisterd, want het ging helemaal niet over de inhoud, het ging over het proces. Daar kan ik mij in vinden. De Omgevingsvisie, natuurlijk werkt dit beleid door. Maar waar expliciet een besispunt voorstaat, dat is helemaal niet nodig. Want als we dat nu vastklikken, dan zit er natuurlijk ook een beetje in de tijd tussen het moment dat we dit besluiten en de Omgevingsvisie en daarin kan heel veel gebeuren. Dit is een eenzijdige met één soort bril op gekeken naar het beleid. Wat wij willen, dat het in de Omgevingsvisie integraal wordt afgewogen tegen al die andere belangen die we ook nog hebben. Er wordt heel van gesproken op het IPO ook nog over het gevecht om de ruimte. Dat gevecht om de ruimte moeten we echt goed met elkaar afwegen. Dan is het niet zo dat klimaatadaptatie alvast staat vastgeklekt.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Dank u wel, voorzitter. Mevrouw De Man heeft een heel helder betoog. Integrale afweging. Voor mij is die integrale afweging juist die Omgevingsvisie waar we vanuit alle verschillende programma's, en ook specifiek de Omgevingswetprogramma's, integraal kijken naar, hoe gaan we om met de ruimte? Hoe verdelen we die? En dat we dat niet los van elkaar gaan bekijken. Is mevrouw De Man met mij van mening dat we het juist daarom wel in die Omgevingsvisie moeten behandelen en dat het amendement van de BBB juist zegt, we halen eruit, dan gaan we het juist sectoraal bekijken en niet integraal, zoals mevrouw De Man zo graag zou willen.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Ik vind het wel fijn dat deze vragen worden gesteld, want daardoor maken we het gesprek met elkaar ook echt helderder. Want er staat namelijk dat de kaders worden vastgeklekt. De kaders van de klimaatadaptatie. Kijk, het klimaatadaptatiebeleidsdocument werkt automatisch door in de Omgevingsvisie. Daar willen we graag het gesprek over aangaan als dat daar is. Maar om nu die kaders vast te klikken die we misschien nog kunnen wijzigen, daar gaat het om. Dus het gaat niet om het feit dat we niet willen dat het doorwerkt, maar dat we niet willen dat die kaders nu worden vastgeklekt als we

dadelijk misschien nog een andere afweging moeten maken met andere belangen. Dan heb ik het over wonen, dan heb ik het over op tijd op je werk zijn of dat fijne fietspad waar ik altijd overheen fiets.

De voorzitter: Goed. Mevrouw Flink, nog behoefte?

Mevrouw Flink: Voorzitter, volgens mij leggen we in die verschillende programma's telkens kaders vast. Kaderstellende programma's. We hebben een Provinciaal Programma Wonen en Werken, we hebben mobiliteitsbereikbaarheidsprogramma, hebben we het de vorige cyclus over gehad. Ik denk juist dat dit, de klimaataanpak, dat dit een kader is die we wel moeten vastklikken om af te kunnen wegen tegen die andere programma's. Ik zou toch echt wel willen meegeven aan de VVD dat, om die integratie goed te maken, dat we het juist wel moeten meenemen in de Omgevingsvisie.

De voorzitter: Goed. Mevrouw De Man nog kort.

Mevrouw De Man: Dank u wel. Dan stelt u die kaders boven andere kaders die misschien wel voor de VVD anders zijn. Daar kunnen we het dan over hebben in de integrale afweging van de Omgevingsvisie.

De voorzitter: Voldoende, mevrouw Flink. Mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Dank, voorzitter. Volgens mij zeggen wij nergens dat we die kaders boven andere kaders stellen. Volgens mij gaat het om die integrale afweging. Het signaal dat de VVD af zou geven om dit dan te steunen, dit amendement, is dat deze kaders er juist niet toe doen. Wat vindt mevrouw De Man daarvan?

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dat gaat over interpretatie. Eigenlijk ging dat ook een beetje over uw voorstel. Ik vroeg gisteren van, betekent dat ook de trap af? U zei, dat staat er niet. Er staat helemaal nergens in uw voorstel dat we niet ook de trap af kunnen met elkaar. Het gaat over woorden en die doen ertoe.

De voorzitter: Mijnheer Harinck, voldoende.

De heer Harinck: Dat was ook mijn punt inderdaad.

De voorzitter: Mooi. Mevrouw De Man, u kunt verder met uw betoog.

Mevrouw De Man: Voorzitter, eigenlijk was dat wel een hele mooie afsluiting. Daar hou ik het bij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Man. Dan kijk ik even of de fractie van het CDA behoefte heeft. Niet het geval. Fractie van de Partij van de Arbeid. Mevrouw Flink, gaat uw gang.

Mevrouw Flink: Dank u wel, voorzitter. Wij zijn als PvdA onwijs enthousiast over dit plan en vinden het heel belangrijk dat we als provincie ook voortvarend aan de slag gaan met het verminderen van onze eigen CO₂-uitstoot. Het zijn best wel ambitieuze doelen die we hierin hebben gesteld. Het is dan ook zeker goed om een vinger aan de pols te houden. Daarom staat onze naam wel onder het amendement van D66, om juist die tussendoelen op te nemen in de aanpak, als dat in lijn is met Europees en landelijk beleid. Mijn enige zorg bij dit plan was juist dat het misschien te sectoraal was. We hebben verschillende tafels die we gaan creëren. Een tafel voor mobiliteit, een tafel voor energie, een tafel voor landgebruik. Ik vind het juist belangrijk dat dit integraal met elkaar wordt afgewogen, net als dat de VVD ook de integraliteit zo erg waardeert. Wij zijn daarom tegen het amendement van de BBB, omdat we juist vinden dat de Omgevingsvisie een instrument is om die afweging te kunnen maken, om die integraliteit te kunnen

waarborgen. We zijn er dan ook een groot voorstander van dat de kaders uit deze aanpak worden meegenomen als we een nieuwe Omgevingsvisie vaststellen.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik heb toch nog even de behoefte om het te verduidelijken. Wij hebben er specifiek toegevoegd, nog niet. De reden zit hem ook in de eigenlijk de modelmatige rekenexercitie die je daarachter uiteindelijk moet plakken en wij eigenlijk geen impactanalyse nog hebben gedaan van wat dat dat betekent, bijvoorbeeld als we het niet halen, die CO₂-punten, wat dat betekent voor onze woningbouwopgave. Dus ik we stellen duidelijk voor, nog niet, omdat je nu eigenlijk hem niet in kan borduren, in mijn perceptie, omdat je niet weet juist welke impact het op welke scenario's heeft. Dat is de reden van het amendement.

De voorzitter: U herhaalt de motivatie daarvan, maar heeft verder geen vraag aan mevrouw Flink.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Ik maak er een vraag van. Heeft u ...

De voorzitter: Dat was niet precies het doel van mijn opmerking. Ik begrijp dat u nog eens onderstreept heeft waarom ...

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Heeft u het woordje nog niet gezien?

De voorzitter: Goed. Mooi. Mevrouw Flink gaat door. Gaat uw gang. Sorry, misschien nu eerst mevrouw Welschen. Mevrouw Welschen, gaat uw gang.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: Ze mag eerst antwoord geven op of reageren op deze interruptie. Ik heb een andere vraag.

De voorzitter: Mevrouw Flink, wilt u nog antwoord geven?

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik heb het woordje nog zien staan en ik ben het daar niet mee eens. Ik denk dat we juist kaders moeten meenemen in de Omgevingsvisie.

De voorzitter: Mevrouw Welschen.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: IK heb ook een vraag aan van de PvdA, voorzitter. Stel je voor dat de Staten het amendement van BBB overnemen, met hoeveel tijd vertragen we dan de realisatie van die klimaatdoelen, is uw inschatting?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: En die vraag zou ik ook graag straks door GS geantwoord zien.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik zou de details niet weten hoeveel dat vertraagt, dus ik denk dat vooral de gedeputeerde daarop in moet gaan. Ik ben nieuwsgierig daarnaar, als dat ook een oprechte zorg is van het CDA.

De voorzitter: Mooi. Dan horen we dat antwoord straks van de gedeputeerde. Nog een wedervraag. Gaat uw gang.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: Is dat niet die vertraging, we willen door met elkaar, we willen de doelen halen, is het niet een essentieel punt als we het over dit amendement hebben, is er vertraging of niet?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik heb in mijn spreektekst nergens over vertraging gepraat. Dus ik weet ook niet zo goed waar het vandaan komt dat ik nu over vertraging moet redeneren. Wellicht heeft mevrouw Welschen nog een derde verhelderende vraag.

De voorzitter: Mevrouw Welschen.

Mevrouw Welschen-Van der Hoek: Meer om wat is dan de onrust achter dit amendement?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, daar kan ik wel op ingaan. De onrust is vooral dat we dingen los van elkaar dreigen te bekijken en juist omdat we al die verschillende ambities hebben, we hebben in deze klimaataanpak verschillende tafels waar we willen kijken, hoe gaan we onze mobiliteit verduurzamen, hoe gaan we onze energiegebruik verduurzamen, hoe gaan we duurzaam om met het landgebruik, en als je die legt naast de Omgevingsvisie, dan hebben we daar ook een programma Duurzame energie. We hebben een programma Duurzaam en veilig bereikbaar, we hebben programma Natuur en landbouw. Ik denk juist dat Omgevingsvisie een heel goed middel is om die integrale afweging te maken waar je als je alleen sectoraal naar een tafel voor mobiliteit, kijken wat dat doet met klimaat ...

De voorzitter: Goed.

Mevrouw Flink: Neem je niet mee wat voor impact dat heeft op wonen, op energie.

De voorzitter: Antwoord op mevrouw Welschen. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, een interruptie daarop. Het is toch natuurlijk zo dat de Omgevingsvisie, daar die integrale afweging plaatsvindt? Maar mijn vraag eigenlijk is, als het gaat over het stuk en ook bij de bespreking in de commissie en ook de technische vragen die toen zijn gesteld, is, wat wordt er echt gedaan bij de klimaattafels? Dat is de monitoren. Meer niet. Want het beleid dat wordt in afzonderlijke programma's gemaakt. Dus waarin zit dan het punt dat dit verplicht zou mee moeten worden genomen in de Omgevingsvisie?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Ik probeer heel even de redenering te volgen. Want hoe ik hem hoor, onderstreept het juist precies mijn punt. Die klimaattafels zijn alleen maar monitoring van beleid wat in andere programma's losligt, maar die programma's hebben invloed op elkaar. Wat wij stellen voor parkeernormen, heeft invloed op wat voor een soort woningen we kunnen bouwen. Wat wij stellen voor duurzame energie, heeft invloed op of wij elektrische mobiliteit kunnen aanbieden überhaupt of of we meer kunnen investeren in openbaar vervoer. Dus ik denk juist dat het heel relevant is om, als we kijken naar, hoe gaan we die verschillende CO₂-reductiedoelstellingen inpassen in ons provinciale beleid, dat het op een gegeven moment ergens samen moet komen om tegen elkaar af te kunnen wegen.

De voorzitter: Goed. Misschien, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, van mijn kant probeer ik ook de redenering te volgen, maar toch dan terugkomend op wat ook in de technische vragenbeantwoording staat, het is alleen de monitoring. Dus wat wil je dan meenemen naar de Omgevingsvisie om af te wegen? Daar heb je toch het beleid voor nodig wat in de afzonderlijke programma's wordt gedaan? Dus vandaar was het ook voor de SGP de vraag, dat beslispunt twee is gewoon wat ons betreft overbodig. Had er helemaal niet hoeft te staan.

De voorzitter: Mevrouw Flink, nogmaals op dit punt.

Mevrouw Flink: Ik ben het met de heer Vermaat eens dat het enigszins overbodig is. Alle kaders worden uit de programma's meegenomen naar de Omgevingsvisie. Maar om het weg te halen, zet je wel het signaal dat je de klimaataanpak eigenlijk niet wil meenemen in die integrale afweging die je maakt in de Omgevingsvisie. Daar ben ik het niet mee eens.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dan zou ik de fractie van de PvdA toch de tijd geven om vanavond een keuze te heroverwegen. Uzelf zegt dat het eigenlijk overbodig is en alles wat overbodig is, moeten we sowieso niet doen. Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Ik zal het in overweging nemen.

De voorzitter: Mooi. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Mijn vraag sluit hier in zekere zin op aan. Ik heb de notitie nog eens een keer heel goed doorgelezen, maar ik heb eigenlijk geen enkel kader gevonden. Welke kaders bedoelt u, als het gaat om meenemen naar de Omgevingsvisie?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Met name het hoofddoel, hoe gaan we de provincie CO₂-neutraal maken in 2040?

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Ik zie dat niet echt als een ruimtelijk kader en in die zin denk ik dat we de BBB ook gerust kunnen stellen dat dit niet gaat leiden tot heel veel impact in de Omgevingsvisie, want waar kan dit toe leiden in de Omgevingsvisie?

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Ik denk dat het wel invloed heeft op de Omgevingsvisie. Ik denk namelijk dat het een heel belangrijke afweging is. Als je zegt, we hebben dit doel, we willen over, het is nog maar zestien jaar, willen we onze hele CO₂-uitstoot naar nul hebben gereduceerd, dat heeft invloed op wat voor mobiliteit je hebt, dat heeft invloed op wat voor energieopwek je hebt. Dat zijn allemaal ruimtelijke claims. Dus ik denk dat het wel degelijk invloed heeft op hoe die Omgevingsvisie er straks uit ziet.

De voorzitter: Goed. Tot slot, mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Ik denk dat dat zeker ruimtelijke claims zullen zijn, maar dat staat niet in een kader in dit stuk. Dank u wel.

De voorzitter: Goed. Ik stel voor dat mevrouw Flink haar betoog afrondt.

Mevrouw Flink: Voorzitter, volgens mij had ik nog maar één zin in mijn betoog.

De voorzitter: Mooi.

Mevrouw Flink: Wij zijn er groot voorstander dat deze kaders worden meegenomen, want klimaat raakt aan alles hier.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Flink. Dan kijk ik even naar de Partij voor de Dieren. Ik ben automatisch ... Ik ga weer het rijtje af. Geen behoefte aan het woord? Mijnheer Travaille. Ik realiseer mij, als ik naar mevrouw Batteau kijk, dat ik een belofte niet heb ingelost voor een persoonlijk feit, maar dat kan straks. Zullen we het na dit debat doen eventjes? Mooi. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u, voorzitter. Terwijl deze week in Engeland de laatste kolencentrale is gesloten, bespreken wij in de provincie Utrecht een klimaataanpak met procesmonitoring en bewustwordingscampagne. Maar we lezen niets over een echte aanpak die echt bijdraagt aan vermindering van CO₂. Ik begrijp wel dat dit geen uitvoeringsplan is, maar er ontbreekt eigenlijk ook echt een goede strategie en een oplossingsrichting. De doelstelling is een vermindering van de CO₂-uitstoot van 55 procent in 2030. Mobiliteit is de grootste bron van CO₂ in de provincie Utrecht. De hoeveelheid CO₂ door mobiliteit is in de afgelopen 30 jaar ook niet noemenswaardig afgenomen. Sterker nog, is omhooggegaan, met een klein coronadipje, heeft geleid tot een kleine afname. U ziet dat in dit figuurtje achter mij, waarin ook de doelstelling is ingetekend, de stippellijn aan de onderzijde. Die verschrikkelijke steile lijn, dat is onze opgave. Dat is het gat wat er zit tussen wat wij de afgelopen 30 jaar aan CO₂ hebben geproduceerd en wat wij goed moeten gaan bereiken in 2030. Mijn belangrijkste vraag aan het college is daarom ook, hoe dan? Hoe gaan we dat dan bereiken? In het stuk dat we nu voor ons hebben, zien we dat niet terug. Nog geen begin daarvan. Dit jaar heeft GS een kadernota met een investering van ruim 70 miljoen voor met name automobilititeit opgesteld. Dat betekent veel extra CO₂ voor aanleg van wegen, onderhoud van wegen en ook gebruik van de auto. We vragen GS daarom, hoe rijmt GS dit pakket met de CO₂-opgaven en het enorme gat tussen de huidige uitstoot van CO₂ en de doelstelling die we hebben? Voorzitter, wij staan helemaal achter een verstandig klimaatbeleid. Daarvoor moeten we onder andere stoppen met investeren in autoverkeer en juist investeren in fiets en ov. We moeten stoppen met biomassacentrales en mestvergisting en we moeten vooral veel ruimte geven voor collectieve, grootschalige energiebesparing. Dat gaat echt helpen om die CO₂-uitstoot naar beneden te brengen.

De voorzitter: Interruptie van mijnheer Nagtegaal, UtrechtNu!.

De heer Nagtegaal: Dank, voorzitter. Mijn spreektijd loopt. Nu niet meer. Ik wil nooit het op de persoon trekken, maar ik bemerk altijd dat ik me lichtelijk ongemakkelijk voel als ik mijnheer Travaille in een auto, benzineauto zie aankomen. Gaat u zelf eigenlijk die auto weg doen?

De voorzitter: Misschien is het inderdaad ... U begon al. Laten we het niet persoonlijk maken. Dat is een gouden regel in deze zaal. Maar ik laat het aan mijnheer Travaille over om hem al of niet te beantwoorden.

De heer Travaille: Ik voel me ook weleens ongemakkelijk met sommige mensen in de buurt. Daar hoeft u zich helemaal niet voor te schamen. Dat is geen probleem. De benzineauto die wordt waarschijnlijk dit jaar vervangen door de elektrische auto, maar beter nog, door de elektrische fiets, waar ik ook regelmatig mee naar het provinciehuis kom. Maar bedankt voor deze belangstelling.

De voorzitter: Goed.

De heer Nagtegaal: Kudo's.

De voorzitter: U kunt vervolgen, mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Ik sloot af met aan te geven hoe belangrijk wij het eigenlijk vinden dat we een heel goede aanpak hebben op zowel klimaatmitigatie als klimaatadaptatie. We hebben overwogen om bij dit stuk ook een aantal moties of amendementen in te dienen, maar eerlijk gezegd, wij denken dat het stuk er gewoon nog niet klaar voor is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Travaille. Dan kijk ik naar de fractie van de ChristenUnie. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. De middellangetermijnstrategie circulaire economie lijkt in eerste instantie een mooi rond verhaal. Als wij het stuk lezen, dan willen wij in ieder geval hierbij benadrukken dat zichtbaar leiderschap hierbij essentieel is. Het gaat niet alleen om anderen stimuleren en activeren, maar zelf ook het goede voorbeeld geven. Het zou goed zijn als we aankomende tijd hier steeds meer van gaan zien. Maar ook een ander punt wat wij ook eerder bij de bespreking van de kadernota hebben benoemd, het betreft weer een prachtig rond verhaal met de doelstelling 55 procent broeikasgasreductie ten opzichte van 1990 en de netto nul procent uitstoot van ... Dat gaat even mis. Van uitstoot. Maar het blijkt opnieuw moeilijk om scherpe integrale keuzes voor te leggen. De kaders zijn heel ruim en vrijwel niemand kan hier eigenlijk het mee oneens zijn. Ook hierbij is de controlerende taak moeilijk uit te voeren, als de kaders abstract zijn en de praktijk heel ver weg. Dat sluit eigenlijk ook aan wat de heer Travaille eigenlijk zojuist zei. Ik ben benieuwd naar de reflectie van de gedeputeerde hiernaar. Bedankt.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. UtrechtNu!, mijnheer Nagtegaal, inbreng? Komt u naar de microfoon.

De heer Nagtegaal: Dank, voorzitter. Dit is normaliter niet mijn onderwerp, maar ik ga proberen de mening van de fractie zo goed mogelijk te vertolken, zo uit het hoofd. Ik ga eigenlijk gewoon in volgorde van stemming even de amendementen, moties, of de motie en het stuk af. Ik begin met het amendement van de BBB. Daar wilden we eigenlijk aan meedoen, maar dat is op de een of andere manier niet doorgegeven. We konden ons niet helemaal vinden in de overwegingen, namelijk ook nummer 3, dat mobiliteit de grootste bijdrages zij aan de broeikasuitstoot. Dat is ook misschien wel feitelijk zo, maar dat is gewoon een feit waar ik niet zo blij van word. Wij vinden natuurlijk ook dat de mobiliteit en ook vooral automobilititeit er gewoon mag zijn. We erkennen ook dat de auto natuurlijk ook steeds schoner wordt, dus dat het ook een probleem is dat zichzelf uiteindelijk een beetje oplost. Het amendement van D66, dat noemen wij een beetje een glazenbolamendement, want er staan eigenlijk dingen van, als dit, als dat, als dus, als zo, dan gaan wij dit doen. Dat is een beetje een omgekeerde wereld. Dus alleen vanwege dat feit kunnen wij die niet steunen.

De voorzitter: Mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Dank, voorzitter. De glazenbol die staat natuurlijk al in het stuk. Het stuk oriënteert zich al op dit tussendoel. Wij zeggen, maak gewoon een heldere keuze erover. Wat vindt u daarvan?

De voorzitter: Mijnheer Nagtegaal.

De heer Nagtegaal: Maar dan hebben we misschien een andere gedachte daarbij. Ik meen te herinneren dat mevrouw De Man gister u interrumpeerde over het feit dat er een andere wind waait in Europa. Daar zijn ook de meningen over verdeeld. Maar ik meen toch dat dit op dit moment wellicht iets te vroeg is. Kijk, u kunt wellicht op een later stadium, als de EU besluit om wel die doelstellingen bij te stellen, zo'n dergelijk

amendement of een motie indienen. Op dit moment is het gewoon een beetje te vroeg. Het is een beetje een soort, bijna een soort voor de Bühne eigenlijk dat u dit doet. Ik wil u daar niet van betichten, maar ...

De voorzitter: Mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Ik beloof de heer Nagtegaal dat, mocht hij niet worden aangenomen en dat doel wordt later toch aangenomen, dan zou ik met liefde een motie of iets dergelijks indienen.

De voorzitter: Prima. Dank u wel, mijnheer Harinck. U kunt vervolgen, mijnheer Nagtegaal.

De heer Nagtegaal: Het Statenvoorstel, daar kan ik eigenlijk wel aansluiten bij de Partij voor de Dieren. Het is wel een weinig concreet stuk. Ook als je gewoon even kijkt naar het Statenvoorstel zelf, is het natuurlijk ook heel summier. Het zijn twee beslispunten om iets vast te stellen. Ik zou het persoonlijk heel fijn vinden, ook voor de leesbaarheid, dat je eigenlijk de kern van het stuk als A, B, C, D onder bijvoorbeeld besispunt 1 zou zetten. Ik heb ook die kaders niet echt kunnen vinden, mijnheer Travaille. De laatste de motie van Forum voor Democratie, nice try. Op zich, dat allereerste dictum kunnen wij nog wel mee leven. Dat is eigenlijk van, stuur maar terug naar de tekentafel. Daarna de uitgaven hiervoor naar netto nul terug te brengen, dat is een beetje gek, want ik denk dat iedereen het hier in deze Staten, met uitzending van Forum voor Democratie het op zich wel belangrijk vindt dat wij iets aan klimaatadaptatie in ieder geval gaan doen. Ik denk dat iedereen het, met uitzondering van de heer Van Breukelen, daarmee eens is. Even algemeen, dit onderwerp is natuurlijk een heikel punt in de samenleving. We hoorden net al een beetje een bijna een soort vlag-en-landverhaal van GroenLinks en aan de andere kant heb je natuurlijk ook weer andere fracties die best wel veel ontkennen. Wij zitten daar misschien toch wel een beetje tussen. We vinden het op zich wel sympathiek dat het college met een dergelijk voorstel komt, want er is wel beleid op nodig. Maar of dit de manier is, dat betwijfel wij. Dus wij weten nog niet helemaal wat we gaan stemmen bij het Statenvoorstel. Dat hangt een beetje af van welke amendementen van de twee worden aangenomen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nagtegaal. Dan is de fractie van Volt, mijnheer De Jong. Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Daar gaan we, op naar netto nul. Daar staat Volt volledig achter en wat ons betreft, kan het altijd nog beetje sneller. Radicale keuzes moeten we maken, want het klimaat verandert sneller dan ons vermogen daarop te reageren. Daarvoor moeten we ook concrete stappen gaan nemen. Die staan misschien dan wel niet, horen we hier in debat, niet helemaal in het plan, maar laten we het wel omarmen, want we moeten met zijn allen aan de slag en elke stap is daar een. Dus ik schaar mij ook achter de woorden van mijn collega van de PvdA. Wat Volt betreft, sturen we wel aan op 2040. Hier staat in 2050. Onze vraag aan GS is, hoeveel vertrouwen heeft u erin dat we 2050 dan ook echt gaan halen of, als we aansturen op 2050, niet eindigen in 2060? Dus wat ons betreft, sturen wij aan op 2040 en wellicht komen we dan ergens tussen 2040 en 2050 uit.

De voorzitter: Een interruptie van mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. We hebben net een plaatje gezien bij het betoog van de Partij voor de Dieren en daar wordt al gezegd, waar we nu zitten, waar we naartoe willen met 2050. Dan zegt u 2040. Oftewel 2030, maar u zegt, nog sneller. Maar hoe wilt u dat doen? En hoe zien die radicale keuzes van u er dan uit?

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Prachtige vraag. Dat plaatje ging niet over wat ik zei. Ik leg dat punt nu op 2040. Die radicale keuzes betekenen dat we ook echt moeten gaan durven kiezen dat uitstoot en klimaat en

natuurimpact gewoon heel erg sturend gaan zijn voor de keuze die we gaan maken. Dus dat betekent dat we moeten gaan versnellen met een transitie in de mobiliteit. Dat betekent veel meer ov, veel meer elektrificatie. Die windmolens hadden er gisteren al moeten staan en in de landbouw en de natuur moeten we echt hele grote stappen gaan nemen. Dat kan wel, denk ik.

De voorzitter: Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dan is mijn vervolgvraag, hoe realistisch is hetgeen wat u nu zegt voor die termijn?

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Voorzitter, ik acht dat realistisch, als we er met zijn allen de schouders onder zetten. Als we echt die wil gaan vertalen in keuzes en niet weglopen voor die keuzes. Maar u mag mij van naïviteit, u mag mij van een ambitieus plan betichten en misschien heeft u deels gelijk. Maar ik denk dat dat de geest is die nodig is om de inhaalslag te maken die we echt met zijn allen moeten maken.

De voorzitter: Mooi. Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Een vraag. De cijfers zeggen ons dat in de komende vijftien jaar het aantal inwoners in de provincie Utrecht gaat stijgen met ongeveer 25 procent. Betekent ruim 100.000 inwoners erbij die moeten wonen. De radicale keuzes die u voorstelt en die enorme pijl naar beneden die we dan moeten realiseren, hoe ziet u dat voor zich voor deze nieuwe inwoners? Hoe past dat in uw verhaal, in uw haalbaarheid.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Excuus. Ik snap het, dat lijkt dan niet te passen en laten we vooral nog tien van die plaatjes ons laten ontmoedigen er überhaupt iets aan te doen of überhaupt te gaan versnellen. Het ontmoedigt mij niet, het maakt mij juist meer strijdbaar. Als er meer mensen bijkomen, dan moeten we radicale keuzes maken door te zeggen, dan kunnen we dus niet allemaal twee auto's voor de deur zetten, maar dan gaan we dus veel meer ov, met veel meer hubs en veel meer elektrisch vervoer, dan gaan we onze samenleving een beetje anders inrichten met zijn allen. Dan moeten we dus aan een nieuw normaal gaan wennen. Het nieuwe normaal is dat we klimaatpositief met elkaar deze aarde gaan delen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Ik wil even een kleine correctie doen. Het plaatje was niet bedoeld om te ontmoedigen. Het plaatje was bedoeld om aan te moedigen. Wij zijn enorm voor deze transitie, met alle voorbeelden die u zojuist noemde. Dus wat dat betreft, we ondersteunen uw verhaal helemaal.

De voorzitter: Goed. U kunt denk ik vervolgen, mijnheer De Jong, met zoveel steun.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Ik heb dat plaatje ook zo geïnterpreteerd. Ik denk dat het een heel belangrijk plaatje is, want dat laat zien dat er geen uur meer te verliezen is. Op naar netto nul. Daarvoor zijn wel, voorzitter, scenario's belangrijk, want het gaat wel helemaal lukken of helemaal niet of een klein beetje en ondertussen wordt het warmer of kouder, is er meer wind, is er meer regen, is er meer droogte. Afhankelijk van die scenario's moeten wij adaptief weten te sturen. Dat missen we nog een beetje in dit verhaal. Dus wij vragen gedeputeerde, bent u het met Volt eens dat een aantal scenario's moeten worden uitgewerkt en dat die scenario's aan de basis moeten staan van onze beleidskeuzes? En dan, daar is hij, het

klimaatberaad. We hebben er echt hier vaak voor gevochten en op de trom geslagen. Het is echt een beetje een Volt-ding om voor het burgerberaad op de Bühne te gaan staan. Ik herken ook D66 als partner daar heel erg in. We zijn echt ontzettend blij dat we dit hier in Utrecht gaan doen. Zuid-Holland is ons voor geweest, Gelderland is ons voor geweest en Utrecht pakt hem nu ook op. Prachtig om in een deliberatief proces, jammer, ik had het zo geoefend, prachtig om met elkaar in gesprek te gaan en echt in verschillende rondes uit te vogelen van, in welk scenario kunnen wij met zijn allen stappen maken? Dan willen wij graag ook nog aan GS vragen, dan moet wel helder zijn wat er ook na 2030, 2035 gebeurt. Dat moeten we niet te lang voor ons uitschuiven en een beetje vaag houden. Maar kan GS nu ook al wat concreter duiden wat de stappen zijn in 2030, 2035? Dan gaan we naar monitoring en evaluatie. We hebben aan GS gevraagd of daar een specifiek plan voor kan komen, want ik denk dat het echt weten hoe effectief onze stappen zijn, dat er een goed monitor- en evaluatiebeleid aan ten grondslag moet liggen. Tot slot, voorzitter, de klimaatmonitor. Heel veel data loopt nu tot 2021. Zoekt u het op? Zit wel een beetje vol met gaten, met datagaps, met name op het gebied van industrie- en landgebruik. Kan GS ons toezeggen dat dit snel op orde komt en dat die klimaatmonitor met alle data actueel maken en houden? En dan helemaal tot slot, voorzitter, de CO₂-prijs is nu 875 euro per ton. Wij vragen ons af, hoe gaat GS deze prijs toepassen in haar beleidskeuzes? Kan daar wat meer duiding worden gegeven. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer De Jong. Dan is nu het woord aan mijnheer Vermaat van de SGP. Gaat uw gang.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Voor de zomer hebben wij hier al met elkaar over gesproken in de commissie en toen hebben we ook een aantal vragen gesteld en daar antwoord op gekregen en toen werd ons duidelijk, zoals al eerder gezegd is, dat de klimaataanpak Naar Netto Nul vooral gaat over de monitoring en de beleidskeuzes die daaruit volgen die daarvoor nodig zijn, die worden bij de afzonderlijke programmaonderdelen gemaakt. Daarmee was het ook een punt dat de SGP zich kan vinden in het Statenvoorstel wat hij voorligt, omdat hier niet de keuzes worden gemaakt, maar wel de monitoring. Verder willen we ook aandacht en dat is eigenlijk vanavond en gisteravond ook al een beetje naar voren gekomen, over het stukje klimaatadaptatie in het klimaatmitigatie. Brengen naar nul is een ongelooflijke opgave. Zullen we dat ooit wel met elkaar bereiken? Dus hoe realistisch is dat? Wij zeggen dan ook als SGP, besteed ook genoeg aandacht in het stukje klimaatadaptatie. Een andere vraag die wij gesteld hadden waar we blij met de antwoord waren, waren de financiën, waar wordt het aan uitgegeven? Deels natuurlijk aan de bemensing, maar aan de andere kant ook externe onderzoeken, de monitoring, staat er ook weer, communicatie en nieuwe initiatieven en innovatie. Voorzitter, dan de amendementen die zijn ingediend en de motie. Als eerste het amendement die wij mee hebben ingediend met de BBB en PVV. Net in de debatjes is al duidelijk geworden dat wij vinden dat dit besispunt er niet bij had hoeven te staan. Dus daarom vinden wij het voor de zuiverheid richting andere zaken die wij hier in dit huis met elkaar besluiten dat hier dit beslis punt zou worden opgenomen, dus daar staan we nog volledig achter. D66-amendement met nog een aantal partijen, daarvan hechten wij aan onze eigen staat van het bestuursorgaan. Wij nemen hier onze eigen afwegingen. Soms veranderen ook dingen in Den Haag en dan zeggen wij ook niet als Staten, wij volgen gelijk. Nee, dan zeggen we, we zijn een eigenstandig bestuursorgaan, dus wij maken onze eigen keuzes en daar staan wij dan ook als het over het klimaataanpak en de uitstoot. De motie Naar Netto Nul, dat spreekt elkaar natuurlijk eigenlijk tegen. Als je straks voor het voorstel ben, dan zou je niet voor deze motie kunnen zijn. Dus, voorzitter, dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vermaat. Dan kijk ik of mevrouw Hoek behoefte heeft aan het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Ik zal niet zoveel zeggen. Ik heb een beetje het gevoel dat ik naar herhalingen zit te luisteren. Het lijkt op een 8-track. Ik weet niet of de mensen hier nog weten wat het is. Niet iedereen, denk ik. Maar het is ook van de vorige eeuw. Dat ben ik ook en dus vandaar dat ik het weet.

Dat is een cassettebandje zonder een einde en een begin. Als ik het ook vanavond allemaal weer hoor, dan denk ik, alles herhaalt zich. Wat ik eigenlijk wil zeggen, is, trap op, trap af. Het kwam gisteren al ter sprake. Waarom wordt niet meegenomen wat bereikt is? Men doet steeds, ook vanavond hoor ik dat ook weer, een soort teneur van alsof er niets bereikt is. Er is gewoon al ontzettend veel bereikt. Toch aan de andere kant valt bij mij de laatste tijd vaker de stroom uit dan in het begin. Dus dat komt weer omdat er een zo'n transformatie huisje al 30 jaar niet is opgewaardeerd. Dat loopt steeds verder uit de techniek. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Maar, voorzitter, dat ga ik niet doen. Ik vind trap op en trap af gewoon heel belangrijk. Wat je bereikt ... Wat er al is bereikt, hoort gewoon in mindering gebracht worden in de opdracht zoals het nu staat. Over 2050, we weten helemaal niet in wat voor tijd we dan zitten en dan is alles alweer achterhaald, want de techniek gaat veel sneller dan dat wij kunnen denken. Datzelfde wil ik toch nog wel even ... Dat wil ik nog wel even zeggen, voorzitter, dat is hetzelfde gedram met die windmolens. Die moeten en die zullen en moeten komen, ten koste van alles. We hebben van de week met het IPO Congres prachtige foto's gezien van uitgestrekte weilanden zonder windmolens. Zo moet het blijven. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dan zijn we hiermee aan het einde gekomen aan de inbreng vanuit uw Staten in eerste termijn. Wil ik gedeputeerde Bakker vraag om de beantwoording op zich te nemen.

Gedeputeerde Bakker: Dank, voorzitter. Dank voor de reacties, dank voor de vragen. Ik zal ingaan op de twee amendementen, de motie en nog een aantal vragen beantwoorden waarin de oproep natuurlijk is om dat kort te houden. Dus ik ga kijken, zodat wij niet het commissie debat helemaal overdoen, maar wel tegemoetkomen aan de vragen die er nog zijn aan de kant van PS. Ik begin bij het amendement A24-66 van de BBB, SGP en PVV. Die ontraden wij. Misschien even in algemene zin ook goed om daar nog wel iets over te zeggen, want het beantwoordt ook een paar andere vragen. De klimaataanpak is eigenlijk niets meer en niets minder dan een opdracht van Provinciale Staten aan het college via verschillende moties om wat internationaal en nationaal is afgesproken aan klimaatdoelstellingen te verwerken in een aanpak voor de provincie Utrecht. Dat is wat we hebben gedaan. Dus het geeft aan, het doel 55 procent reductie in 2030, klimaatneutraal, netto nul in 2050. Dat is wat we hebben gedaan. Daar gaan we op monitoren en daar gaan we op sturen en op bijsturen. Dat is de aanpak. Alle inhoud, om het zo maar even te zeggen, komt via de klimaattafels, via die klimaatgesprekken uiteindelijk ook weer bij u terug. Daar moet de bijsturing aan plaatsvinden. Dat kunt u ook steeds gaan zien in de klimaatparagraaf die bij de begroting en de jaarstukken hoort. Nog even terug naar dit amendement. Het is een doorvertaling van die internationale en nationale klimaatdoelen, ook van het huidige kabinet, zeg ik erbij. Het is wat het college betreft logisch en wenselijk om die kaders en die aanpak die ik net beschreven heb ook mee te nemen in de startnotitie en in de wijzigingen van de Omgevingsvisie. Daar vindt logischerwijs nog een afweging plaats, want inderdaad niet alle ambities kunnen altijd overal op het klein stukje Nederland dat we hier hebben. Dus daar zal je in moeten prioriteren. Er was wel een vraag, ik denk ook vanuit de VVD, of een stellingname van mevrouw De Man, feitelijk klopt dat. Alle kaders die vastgesteld worden door PS, even flauw gezegd of het hier nu instaat of niet, zullen door het college, dat is ook de opdracht die u ons heeft gegeven, zullen door het college betrokken worden bij het opstellen van die Omgevingsvisie. Natuurlijk vinden daar vervolgens nog afwegingen plaats. Ik zou bijna zeggen, dat kan niet anders dat dat gaat gebeuren. Een paar elementen toch nog wel even uit het amendement. De indieners zeggen, wij hebben eigenlijk geen ... Zal ik even wachten, voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw De Man haast zich. Gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Haast is een groot woord. Sorry. Maar waarom heeft u het dan opgeschreven? Wilt u een streepje voor op de andere beleidsdocumenten van uw collega's? Want we vinden het vaak niet terug echt in het besluit.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Bakker: Ik weet niet of we dat overal op al die manieren hebben gedaan. Maar het is logisch en ook wenselijk omdat wij het transparant hebben willen maken. We stellen hier een aanpak vast, klimaatmitigatie, een aanpak vast die wij meenemen daarin en daarin de doelen niet op een andere manier stellen dan die internationaal, nationaal en ook door de Provinciale Staten zijn verankerd, om die mee te nemen in de Omgevingsvisie en ook op andere documenten, bijvoorbeeld waar we het hebben over klimaatadaptatie, waar we het hebben over water en bodem sturend, zijn dat zaken die ook inderdaad actief worden meegegeven? Dus niets meer en niets minder dan dat eigenlijk.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Niet echt een antwoord op de vraag, maar ik laat het hier maar bij.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, ik hoorde de beantwoording van de gedeputeerde. Toen dacht ik even van, is dat dan een soort in tegenspraak met hetgeen dat u beantwoord heeft in de technische vragen, dat u daar antwoordt op onze vragen, we monitoren alleen bij de klimaattafels? Het beleid wordt bij de programma's genomen. Dus als ik u ... In uw beantwoording hoorde ik bijna zeggen, aan die klimaattafels wordt het beleid bedacht. Dan denk ik van, is dat in tegenspraak? Tegelijk een tweede punten erbij, voorzitter, als het mag. Wat is dan de meerwaarde voor het opnemen van het tweede beslispunt, als het toch al wordt meegenomen en dan richting de Omgevingsvisie.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, twee verschillende vragen. Over de tweede vraag heb ik net het antwoord gegeven aan mevrouw De Man. Het is wat ons betreft een expliciete manier om aan te geven dat we dit meenemen in de startnotitie, in de wijziging van de Omgevingsvisie, waar vervolgens daarna nog het debat en de vaststelling door Provinciale Staten moet plaatsvinden. Maar logischerwijs heeft het klimaatneutraal maken van de provincie in 2050 ... Gaat ook implicaties hebben voor de inhoud van de Omgevingsvisie. Daar gaan we niks aan af doen. Eerste vraag die de informatie stelde. Dat klopt, die monitoring vindt plaats bij die klimaattafels. Vervolgens komt daar iets uit, namelijk, zijn wij op koers voor de doelen in 2030 en de doelen in 2050? Is dat niet zo, dan moet er bijgestuurd worden en wordt u daarbij geïnformeerd via de verschillende programma's. Dat is helemaal juist zoals u dat zegt.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Vermaat, behoefte aan een tweede vraag?

De heer Vermaat: Ja, voorzitter. Dank u wel. Dank voor de beantwoording, als het gaat om de beantwoording van de vraag over die klimaattafels. Maar het beleid wordt uiteindelijk bij de afzonderlijke programma's genomen en niet bij de klimaattafels, toch?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: De klimaattafels zijn eigenlijk de plek wat wij ... De sectorale indeling waarlangs wij de klimaataanpak hebben ingedeeld, conform ook de landelijke klimaatsectoren, de klimaat tafels. Vervolgens landt dat in bijvoorbeeld het programma, het bereikbaarheidsproblemen of het programma Energietransitie of et cetera, op die plek inderdaad. Daar gaat u het vervolgens zien en gaat u ook uw rol spelen als Provinciale Staten.

De voorzitter: Echt tot slot, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, dus eigenlijk uw antwoord op mijn vraag is ja, de beleidsafweging die wordt bij elk programmaonderdeel genomen en niet aan die klimaat tafel.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Volgens mij heb ik dat net al beantwoord, dat ze iedere keer terugkomen.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Wat ik mis, wat ik misschien niet als echt expliciete vraag heb gesteld, maar gezien uw antwoord toch wel heel graag wil weten, wat ik ook zeg, is namelijk, waar ik mij zorgen om maak, is het feit dat er een rekenmethodiek, een model aan ten grondslag gaat liggen vroeg of laat waar cijfers ingaan, waarnaar u gaat stellen, wij moeten bijsturen. Die modelmatigheid die is uitermate complex in deze context. Dan wil ik toch even memoreren aan het AERIUS-model, waarbij denk ik niemand in deze zaal heeft ooit gewild dat Schiphol boerderijen mag uitkopen voor een natuurvergunning om te mogen uitbreiden. Dat hangt aan een model, dat hangt aan een systeem vast. Zolang wij dit ... Mijn vraag is, hoe gaat die rekenexercitie eruitzien en hoe gaat dat landen in de Omgevingsvisie dan? Hoe gaat u daar bijsturen?

De voorzitter: Goed. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Bakker: Ik was, zeg ik tegen mevrouw Ghijsels, nog niet helemaal klaar met het beantwoorden van uw amendement. Want we kwamen daarbij. Ik kwam op het stukje namelijk dat in de motie of in het amendement wordt gesteld dat dat meten en ook wat u gisteravond heeft ingebracht, dat dat meten en monitoren complex is. Dat is eigenlijk niet zo. Want op de CO₂-uitstoot zijn we op dit moment aardig goed in staat om dat in beeld te brengen, landelijk maar ook provinciaal. Dat ziet u ook in de klimaataanpak. Echter, dat kan nog steeds weer verder verfijnd en verder verfijnd worden. Dat is ook precies wat u terugleest in het hoofdstuk dat gaat over monitoren en meten. De vraag die we vervolgens moeten stellen, lukt het ook om die doelen te bereiken? Dat is ook de methodiek die het landelijke kabinet, het vorige kabinet maar ook weer dit kabinet, binnenkort komt de KEF weer uit en daarin kunt u ook zien, zijn we op koers of niet? Langs die methodiek zal ook de provincie gaan werken, ziet u dat iedere keer terug in de jaarstukken en alwaar nodig wordt er vervolgens ook bijgestuurd door het college en ook uiteindelijk ook door u. Dat is wat u gaat zien.

De voorzitter: Goed. U kunt vervolgen.

Gedeputeerde Bakker: Tegelijk nog even over het amendement, twee punten tegelijk. Niet alles is inderdaad op te lossen op provinciaal niveau. Dat gesprek moeten we ook met elkaar hebben en daar moeten we ook eerlijk over zijn. Het ging daar al bij bijvoorbeeld over het punt van mobiliteit. Daar hebben we niet alles zelf in de hand. Dat is ook gewoon de realiteit die we hebben. Wat wij niet kunnen oplossen, dat kunnen we ook niet oplossen. Positieve noot waarmee ik wil wel zeggen, er werd ook gesteld, maken we zaken onmogelijk? Wat wij juist willen doen, en dat ziet u ook terug in het innovatiespoor en de dingen waar wij een impuls aan willen geven, is bijvoorbeeld, hoe kunnen we die woningbouw klimaatneutraal maken? Hoe kunnen we zorgen voor huizen die gebouwd zijn met grondstoffen die juist koolstof vastleggen? Houtbouw bijvoorbeeld. Die zaken gaan wij ook via dit traject een impuls geven en wij zien daar een mooie win-win. Voorzitter, ga ik door naar het amendement van D66 en andere. Amendement A24-67 sluit in die zin aan bij de klimaataanpak. Laten we wel zeggen, om 2050 uiteindelijk te gaan bereiken, namelijk naar netto nul, hebben we echt nog wel wat te doen. Dat is ook even het antwoord op de vraag van Volt. Moeten we dat op 2040 zeggen? Wij achten dat niet realistisch dat dat dan al gelukt is. We hebben echt nog wel wat te doen, maar over dit amendement zeggen wij ...

De voorzitter: Sorry, mijnheer Bakker, ik zocht naar een moment om mevrouw Matser de gelegenheid te geven, want dit was denk ik net op een vorig punt. Mevrouw Matser, gaat uw gang.

Mevrouw Matser: Dank u wel, voorzitter. Ik zou graag ook nog horen van de gedeputeerde hoe hij denkt dat het overkomt aan de samenleving als dit amendement zou worden aangenomen van de BBB. Nog excuus, voorzitter, daar ging het inderdaad over.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Ik vind dat een vraag voor u, om heel eerlijk te zeggen. Wat wij op dit moment zeggen, is dat in de Omgevingsvisie die er nu voorligt dit op de klimaataanpakken en de doelen die wij daarin stellen en de helderheid die de Staten ons hebben gevraagd, staat daar nog niet op die manier in. Dus wij zeggen, betrek daarom die kaders die wij stellen met de klimaataanpak in de Omgevingsvisie. Neem dat mee. Dat lijkt ons gezien het coalitieakkoord, gezien landelijke en internationale afspraken, een hele logische en wenselijke stap.

De voorzitter: Mevrouw Matser, voldoende? Dank u wel. Mijnheer Bakker vervolgt.

Gedeputeerde Bakker: Ik was bezig met het amendement van D66. Het sluit aan bij en het zou logisch zijn dat er voor 2040 een doel wordt gesteld. College heeft opgeschreven op de Manier die zij dacht dat het juist was om u ook in positie te brengen. Wij vinden het in die zin ook een oordeel wat de staten hierover zelf moet vellen. Wij zien geen bezwaar als het wordt aangenomen, maar wij vinden dat dat een oordeel is wat u met elkaar over moet uitspreken, of u dat dan wel of niet al zo vastklikt. Dan kom ik tenslotte bij de motie M24-99 van Forum en PVV. Complimenten voor de goede titel, maar deze motie haalt eigenlijk de hele basis onder de klimaataanpak onderuit. Het gaat u denk ik niet verrassen dat wij hem zullen ontgaan. Dan waren er tenslotte nog een paar vragen. Onder andere CDA, maar ook Partij voor de Dieren, ChristenUnie, hoe gaan we dat nou bereiken? Ik heb er een algemene net het een en ander over gezegd, over de doelen van de klimaataanpak, monitoring, sturen en bijsturen. Het klopt inderdaad, dit is niet het plan waarin u per sector of per klimaattafel al een soort plan van aanpak of een uitvoeringsplan ziet, maar daar heb ik net al in het debatje met de heer Vermaat het een en ander over gezegd. Wij zijn de eerste provincie, en daar is het college trots op, die met deze methodiek en deze werkwijze de focus, de grip en het raamwerk neerlegt om die klimaatopgaven ook stappen verder te brengen. Daar willen we heel graag mee aan de slag. Dit is daarbij een heel goed kader. Er is in het debat al het een en ander gewisseld over communicatie, klimaat, beraad, samenwerken, CO₂-beprijzing, innovatie. Die elementen zitten er allemaal in en daar gaan we met spoed mee verder. Valt er nog een vraag over het adaptief sturen en die klimaatmonitoring. Daarvan kan ik zeggen, juist dit plan zorgt ervoor dat we beter gaan monitoren, beter gaan meten. En adaptief, dat zullen we dan dus moeten zijn want als we de doelen niet halen en we weten wat we te doen hebben, zullen we met elkaar gaan moeten bijsturen. Dan kan ik me voorstellen dat er bij u, u vroeg om, hoe pakken we dat dan op, dat wij dat ... Op dat moment gaan we dat natuurlijk aan u terugleggen, als we zien, we gaan het niet halen, hoe dan verder, dan komen we daarop bij u terug. Tenslotte, de SGP brak een lans voor klimaatadaptatie. Helemaal terecht, want we weten dat het klimaat verandert, we weten dat we ons daarop moeten aanpassen en daar gaat op korte termijn het tweede uitvoeringsprogramma naar u toekomen dat helemaal gaat over klimaatadaptatie.

De voorzitter: Mijnheer De Jong, u heeft ook nog een tweede termijn. Dus is het echt essentieel om het nu te doen? Goed, mijnheer De Jong. Ik probeer in de nieuwe vergaderorde toch wat snelheid te krijgen. Ik merk dat u veel herhalingen heeft, veel in commissieherhalingen ook brengt. Dus houd het echt kort. Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Is goed, voorzitter. Ik wil ook best de tweede termijn overslaan. Ik wil alleen nog vragen, prima beantwoording, we hebben geadresseerd dat die klimaatmonitor niet is bijgewerkt sinds 2021 en heel veel datagaps heeft. Kunt u toezeggen dat dit binnen korte termijn wordt opgelost?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, we zitten echt, en we hebben ook recent u daar nog het een en ander over toegestuurd vanuit energie en klimaat, we zitten echt ... We zijn ontzettend mooie goede dingen aan het doen op het gebied van monitoring. Daar waar we de laatste data hebben, gebruiken we die. Daar waar we die nog niet hebben, wordt er volop op ingezet om te zorgen dat we een been bijtrekken. We hebben dat niet altijd in eigen hand. Maar ik weet wel dat wij als provincie met landelijke overheid, met PBL, maar bijvoorbeeld ook met andere provincies en gemeenten zeer nauw samenwerken om te zorgen dat we de meest actuele data voor u ook ter beschikking hebben.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. Mijnheer Travaille, ook kort voor u.

De heer Travaille: Dank u. Mijn vraag was vooral, wat gaan we doen met dat grote mobiliteitsprogramma en de voorkeur voor automobility in het coalitieprogramma? Gaan we dat heroverwegen in het kader van deze nieuwe klimaataanpak?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, volgens mij zijn de antwoorden die ik daar net over heb gegeven wat ons betreft duidelijk. Dit plan geeft het raamwerk en geeft ook de focus, het grotere doel aan hoe we daarop gaan sturen. Vervolgens gaan we kijken, bijvoorbeeld op mobiliteit, u liet een heel terecht plaatje zien, hebben we overigens niet altijd in eigen hand, heb ik al gezegd eerder, maar vervolgens zult u langs het kopje Mobiliteit en ook met de collega die gaat over mobiliteit dat gesprek moeten voeren. Daar liggen heel veel plannen om te zorgen, die gaan bijdragen aan die klimaatneutrale klimaatadaptieve en ook circulaire invulling daarvan. Daar moeten we vervolgens met elkaar jaarlijks gaan kijken, liggen we op koers, bereiken we onze doelen? Zo niet, hebben we bijsturing nodig en hebben we vast ook wel weer een nieuw debat daarover met elkaar.

De voorzitter: Goed. Dank u wel, mijnheer Travaille. U was klaar, mijnheer Bakker. Dank u wel. Dan is er nu gelegenheid voor een tweede termijn. Maar ik zag al dat spreektijden behoorlijk zijn opgebruikt. Dus ik ga even heel kort langs de fracties en dan begin ik met de fracties die amendementen, moties hebben ingediend. In eerste instantie de BBB. Mevrouw Ghijssels, mag vanachter uw desk. Heeft u iets voor de tweede termijn?

Mevrouw Ghijssels-Kerkhoff: Excuses. Ik heb twee korte aanvullende vragen. Af en toe bevreemdt het mij toch dat we, terwijl we in een hele complexe provincie wonen, klein oppervlak, veel inwoners, waarom we altijd voorbeeldfunctie en hoog vooruit willen lopen, wat zit daarachter? Ik zou dat wel van gedeputeerde willen horen. Mijn tweede verzoek is, ik begrijp dat u het amendement ontraadt. Ik zou willen verzoeken, bent u wel bereid om, voordat een en ander in Omgevingsvisie verwerkt wordt, dat er tenminste een risico- of een impactanalyse komt wanneer CO₂-doelstellingen niet gehaald wordt en wat het effect daarvan op onder andere aantal woonhuizen, inwoners, mobiliteit et cetera is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de fractie die het tweede amendement heeft ingediend. D66, mijnheer Harinck.

De heer Harinck: Dank, voorzitter. Ik vond het toch een mooie toelichting van de gedeputeerde, dus ik zou vooral zeggen, stem voor die aanpak. Dat klinkt goed. Nog een korte reactie op het amendement van de

BBB. Kijk, volgens mij geeft het amendement een signaal af dus dat wij dit kader niet moeten meenemen. Nog niet, dat staat er expliciet in. Dat lijkt mij bijzonder onverstandig, dus daar zou ik echt tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Harinck. Dan kom ik bij de indiener van de motie, Forum voor Democratie. Mijnheer Van Breukelen. Mijnheer Virginia.

De heer Virginia: Dank, voorzitter. Ik heb een vraag van orde. Ik meen dat u gisteren heeft gezegd dat de tweede termijn voor onderling debat is en niet voor vragen weer richting GS. Volgens mij was dat het nieuwe systeem. Klopt dat nog?

De voorzitter: U hebt gelijk. De griffier fluisterde mij dat ook al in. Dus ik schipperde even tussen snel klaar zijn en dit principiële punt maken. Maar u hebt gelijk. We zouden vooral geen nieuwe vragen meer aan GS stellen, want die kansen zijn geweest, en vooral nog voor zover nodig elkaar nog iets bevragen. Ik realiseer me dat ik dat bij de eerdere sprekers niet helemaal zo gehanteerd heb. Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank, voorzitter. Ik wil graag de gedeputeerde bedanken voor zijn beantwoording en zijn alertheid. Want natuurlijk was exact het doel van de motie om de basis onder het klimaatbeleid van de provincie onderuit te schoppen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik snel nog kijken of er nog andere fracties zijn die het woord willen voeren. GroenLinks, mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Wat GroenLinks betreft, is het juist positief om een voorbeeldfunctie te vervullen. Daar wil ik het bij laten, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, mevrouw De Man. Geen behoefte meer. CDA had al niet het woord gevoerd. Geen behoefte. Partij van de Arbeid, mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, er was aan mij gevraagd door de SGP om nog even in heroverweging te nemen of het niet overbodig is en of we dan het amendement zouden kunnen steunen. Ik heb daarom nog even gemediteerd op het woordje nog, waar ook mevrouw Ghijsels-Kerkhoff mij nog naar had gevraagd. Ik constateer daarin dat er een verschil zit tussen de verschillende partijen die dit amendement steunen. Waar de BBB zegt, die kaders liggen nog niet vast, ben ik heel blij dat in elk geval de VVD heeft aangegeven dat ze wel die doelen willen zien landen uiteindelijk in de Omgevingsvisie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Flink. Partij voor de Dieren, mijnheer Travaille. Geen behoefte meer. ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. De conclusie ook na de reactie van de gedeputeerde is dat in dit stuk twee doelen zijn omschreven en dat de daadwerkelijke aanpak dus in die andere programma's wordt uitgewerkt. Het is ongelukkig dat dit Statenvoorstel klimaataanpak in de naam heeft, maar zich enkel richt op de monitoring. Kortom, belangrijk, maar geen aanpak wat ons betreft. Het is moeilijk om dit Statenvoorstel nog bij te sturen, dus we zullen de programma's goed in de gaten houden.

De voorzitter: Dank u wel. UtrechtNu!, mijnheer Nagtegaal.

De heer Nagtegaal: Dank, voorzitter. Ik heb niet echt vragen gesteld aan de gedeputeerde, maar dat mag nu schijnbaar ook niet meer, dus daar doe ik ook aan mee. Ik had het natuurlijk over de leesbaarheid van het Statenvoorstel en ook die kader eigenlijk uitschrijven in de beslispunten. Ik zou eigenlijk gewoon even aan de Staten willen meegeven, en misschien stiekem ook wel aan de gedeputeerde, om daar in ieder geval als Staten meer behoedzaam op te zijn dat we daar op gaan letten, want dat maakt het ook voor ons

makkelijker amendeerbaar. Ik wil meegeven aan GS om dat gewoon wat duidelijker op te schrijven. Is ook natuurlijk voor de ambtenaar die het opstelt een mooie klus om de essentie van zijn stuk in het Statenvoorstel te verwerken.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nagtegaal. Volt, mijnheer De Jong, nog behoefte?

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Ik had eigenlijk beloofd niks te zeggen, maar ik wil tot slot zeggen over de klimaatmonitor dat wij daar nog een hoop technische vragen bij hebben. Die zullen wij dan ook schriftelijk indienen. Dank.

De voorzitter: Dat mag. Dank u wel. SGP, mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, kort ook nog even in reactie op de PvdA. Dan zitten wij er misschien precies tussenin. Want het gaat om dat die besispunt 2 er uitgehaald wordt en daar zijn wij voor, dus daarom ook boven dit amendement en hopen we dat u als partij ook die keuze maakt, want u maakt uw keuze nog niet duidelijk, dus u houdt het spannend.

De voorzitter: Dank u wel. De SP is inmiddels gearriveerd. Niet de behoefte aan het woord in tweede termijn. Dank u wel. 50PLUS, mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Gisteren bij de presentatie van de motie van of het amendement van D66 werd 50PLUS genoemd als mede-indiener. Inmiddels heb ik besloten om niet mee in te dienen. Het is even technisch om dat aan te passen. Dat wordt gedaan, dus, ik wilde het toch vast wel even zeggen, zodat hij zonder 50PLUS in de stemronde zo meteen gaat.

De voorzitter: Waarvan akte, mevrouw Hoek. Duidelijk. Ik kijk geheel buiten de orde nog heel even naar de gedeputeerde of hij misschien heel kort dan degenen die een vraag gesteld hebben nog genoegdoening kan geven.

Gedeputeerde Bakker: Dank, voorzitter. Er was een aantal vragen gesteld. BBB stelde nog even de vraag van, waarom willen we vooruitlopen? Ik kan eigenlijk kort zijn. Dat doen we niet, echt niet. Dit zijn doelen die uit het Parijsakkoord komen, die zijn vertaald in het klimaatakkoord. Provinciale Staten heeft het college opdracht gegeven om deze aanpak, zoals net omschreven, om die ook te gaan maken. Dat is wat we hebben gedaan, binnen de doelen die ook het huidige kabinet nog overeind houdt en in de methodiek die ook de landelijke overheid gebruikt. Dus dat is wat we doen. Maar wij zijn wel de eerste provincie die dat ook transparant en overzichtelijk en met een heldere methodiek aan u voorleggen en hopen daar ook groen licht van u te krijgen, om daar met elkaar de komende jaren aan te gaan werken. U vroeg over het amendement, kunnen wij dan nog wel wat opnemen? Wij zullen daar op uw, eigenlijk de wat diepere beantwoording van uw vraag, zullen wij ingaan rondom de startnotitie. Dus hoe werkt dat dan vervolgens? Of misschien een beetje verwachtingsmanagement, wat niet zo zal zijn in de omgevingsvisie is dat er allemaal doelstellingen op abstract niveau, om het zo maar even te zeggen met elkaar, gebotst zullen worden. Dat gaat om de gebiedsgerichte benadering. Wat kan er dan ook in die gebieden met de doelstellingen daarbij als kaders? Dus dat is wat u dadelijk gaat zien. Daarbij, blijf ik zeggen, is klimaatmitigatie en de doelen die we hebben een heel logisch en wenselijk kader om ook mee te nemen. UtrechtNu! was geen vraag aan ons, maar toch ga ik ook wel een antwoord geven, want u heeft gewoon gelijk. Daar zijn we ook mee bezig. Deze was al van wat eerder, maar we zijn echt aan het proberen om bij al die Statenvoorstellen die beslispunten nader uit te werken. Want u heeft daar gewoon een terecht punt. Gaan we doen. Dan nog even één laatste punt over de klimaatmonitor richting Volt, de heer De Jong. Eind oktober, ik dacht, even kijken of u luistert, eind oktober zullen wij in de Klimaatweek weer de nieuwe klimaatmonitor presenteren en daarin ook met de laatste gegevens. Dus dan wordt dat ook weer bijgewerkt. Is dat hopelijk ook weer uit de wereld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bakker. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit Statenvoorstel, de Utrechtse klimaataanpak Naar Netto Nul. Dan is er even een kort moment voor een persoonlijk feit van mevrouw Batteau en dat mag u vanachter tafel doen. Gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Dat klinkt heel spannend, een persoonlijk feit. Maar het gaat eigenlijk over het cadeautje wat u voor u heeft liggen. Morgen is Dierendag. Die dag willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan. Daarom hebben wij iedereen een zakje gegeven met bollen, bloembollen, biologische bloembollen, maar dat zijn verwilderingsbollen, noem je dat. Dus als je ze plant, zullen ze altijd terugkomen en zich verspreiden. Want het gaat slecht met de bestuivers in onze provincie. Dat weten we. De Bee Foundation dagen heeft dit geheel vrijwillig aan ons overgedragen. Wij mochten dit uitdelen. Daar zijn we ook blij mee. Dus we hopen dat iedereen nu met zijn handen in de aarde gaat zitten dit weekend en daarmee in het voorjaar zorgt voor dat de bestuivers in onze provincie het goed hebben, of hommels, bijen en alle andere wilde bestuivers. Dus geniet ervan.

De voorzitter: Dank u wel, dank u wel.

13. SV Actualisatie Programma Toekomst N201, studiefase 3

De voorzitter: Dan is nu aan de orde agendapunt 13. Dat is het Statenvoorstel Actualisatie Programma Toekomst N201, studiefase 3. Ook dit Statenvoorstel is uitvoerig in de commissie voorbereid en voorbesproken en dat heeft opgeleverd dat er één amendement namens velen is voorgesteld. Ik geef maar graag mevrouw Bikker het woord om het amendement toe te lichten.

Mevrouw Bikker: Voorzitter, vandaag spreken we inderdaad de actualisatie van het programma Toekomst N201, een provinciale weg die belangrijk is voor de doorstroming en bereikbaarheid. Het CDA is te spreken over dit project. Daar hadden we het in de commissie ook uitgebreid over. Maar met één kanttekening, we houden vast aan een fietstunnel. Die lijn heeft de CDA heel consistent vastgehouden de afgelopen jaren. We kunnen en willen niet anders dan dat blijven doen. Er zijn een aantal redenen waarom we vinden dat dat nodig is. Merci. Allereerst, goede en veilige oversteekplaats voor de fietsers. Ten tweede, voor het draagvlak voor het strekken van de bocht onder de inwoners. Bereikbaarheid en leefbaarheid van omgeving. En gebiedsontwikkelingen, waaronder veel nieuwe woningen en een nieuw bedrijventerrein die gaan zorgen voor nog meer verkeer. Twee jaar geleden dienden we een motie in om te onderzoeken waar op het traject nabij de Veenweg of het Waterveensepad een fietstunnel het meest kansrijk en effectief is en deze fietstunnel te implementeren in het plan. Het leidde helaas niet tot opname in de plannen. Deze motie was overigens ook Statenbreed. Tijdens het Praten met de Staten werd nogmaals het belang van de tunnel onderstreept door de sprekers. De wethouder die vertelde over de nieuwe studie en het belang van de fietstunnel, de voorzitter van ondernemersvereniging over de doorstroming en de verkeersveiligheid voor werknemers op het bedrijventerrein, de Fietsersbond over het belang voor alle fietsers en, last but not least, de rector van de lokale scholengemeenschap die vertelde over de impact die het had gehad toen een leerling om het leven kwam op weg naar school. Alle vier hadden ze een hele duidelijke boodschap. Kinderen, scholieren, werknemers of recreatieve fietsers, het wordt er veiliger en beter van met een fietstunnel, en deze is echt nodig. Daarnaast is nu het momentum. Tijdens de werkzaamheden aan de N201 kan de fietstunnel meteen worden meegenomen. Voorzitter, tot slot. Afgelopen jaren laten zien dat het vertrouwen in de politiek steeds verder afneemt. Dat kunnen we niet zomaar oplossen met elkaar. Maar met dit amendement dat door alle politieke partijen in deze Staten wordt ondersteund en mede ingediend, en dat is superbijzonder, laten we zien dat we luisteren, dat we ons laten raken door de verhalen van omwonenden, van mensen uit de regio, dat we zorgvuldig afwegen, studies lezen, vooruitkijken naar de toekomst en uiteindelijk voet bij stuk houden. Wat zijn we blij voor alle schoolgaande fietsers en hun ouders alle omwonenden, iedereen die de komende tien, twintig, dertig jaar,

tachtig jaar misschien wel gebruik gaat maken van deze fietstunnel. Daarom, mede namens alle partijen in de Staten, het amendement, bij deze. Bedankt voor de fijne samenwerking.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Bikker. Een bijzonder moment, een amendement met alle partijen eronder. Dat maken we niet heel vaak mee. Dank u wel. Ik zeg dan, dat bekort misschien ook de inbreng van de andere partijen in de eerste termijn. Dus ik kijk even of er toch nog een andere fractie is die behoefte heeft aan het woord over dit Statenvoorstel en het amendement. Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, het plan voor het strekken van de bocht in de N201, maar het debat gaat vandaag en ook in de commissie eigenlijk vooral over die fietstunnel. In de commissie hebben we hier een levendig debat over gehad. Daaruit kwamen voor mij drie vragen die me de afgelopen weken nog veel hebben beziggehouden. De eerste is, is dit de beste plek? De tweede, is het de 13 miljoen waard? En de derde, wat doen we met andere fietstunnels, als we door deze mogelijke fietstunnel ons kapitaallastenplafond voorbijschieten? Dat zijn de vragen waar ik sinds onze commissievergadering dus veel over heb nagedacht. Ik zal ze allemaal nog even toelichten vanuit ons perspectief, vanuit de PvdA. Want of het de beste plek is, ik ben naar aanleiding van het debat in de commissie langs geweest in Mijdrecht en ik heb gezien waar dan de strekking van de bocht is en waar deze fietstunnel eventueel zou komen. De andere plekken die ik in het commissiedebat aandroeg, die zijn veel om technische redenen niet meer mogelijk. Gezien het soort verkeer dat ik daar heb zien rijden, veel vrachtwagens met bloemen vanuit de veilingen in Aalsmeer, verwacht ik ook niet dat met alternatieven, goed ov, meer fietsen, minder autoverkeer, de oversteek veiliger zal worden. Ik denk eigenlijk dat er alleen maar meer verkeer zal komen, als we die bocht gaan strekken. We willen juist dat fietsers enigszins veilig dan die weg kunnen oversteken. Daarom is hier een fietstunnel dus echt op zijn plek. De hoge kosten van de fietsen en het kapitaallastenplafond, die zal ik samen beantwoorden. Want wat de oordeelsvorming voor ons niet gemakkelijk maakt, is dat er een second opinion uitgevoerd is door de gemeente Ronde Venen, was die veel lagere kosten liet zien dan de MKBA in uitvoering van onze eigen provincie. Dat zat hem voor een groot deel ook wel in de afschrijftermijn van die fietstunnel. Nu kunnen we niet voor één fietstunnel een andere afschrijftermijn hanteren dan voor de andere tunnels die we bouwen, maar als we het kapitaallastenplafond overschrijden door deze tunnel, maak ik me wel zorgen om het duurzaam financieel evenwicht in de toekomst. Ik ben daarom benieuwd hoe andere partijen erin zouden staan om in de toekomst de nota Afschrijven en investeren te wijzigen, om rekening te houden met mogelijk langere afschrijftermijnen en wat voor bezwaren de gedeputeerde daarop ziet. Al met al ben ik tot de conclusie gekomen dat deze fietstunnel nu noodzakelijk is. De zorgen om het financieel evenwicht die zijn niet weg, maar misschien wel op te lossen in de toekomst. Daarom staan wij onder dit amendement en kijken we nieuwsgierig naar hoe we in de toekomst zoveel mogelijk fietstunnels in onze provincie zullen realiseren. Dank u wel.

De voorzitter: Goed. Ik kijk enigszins voorzichtig, want ik zou u echt willen aanmoedigen, want ik denk dat mevrouw Flink een aantal dingen heeft gezegd die ook in de commissie langs geweest zijn, dat we niet allemaal dat weer gaan herhalen, want ik was juist zo hoopvol gestemd dat u zich allemaal achter één amendement hadden geschaard. Maar ik zie dat er diversen nog allemaal het woord ... Dan gaan we gewoon het hele rondje maken. U bent de baas. Dus dat gaan we gewoon doen. Dan kijk ik even wie er nog ... GroenLinks niet. Mijnheer Travaille zie ik, van Partij voor de Dieren.

De heer Travaille: Dank u, voorzitter. Ik wil eerst graag een compliment geven aan mevrouw Flink van de PvdA die ondanks de positieve reacties in de commissie over de fietstunnel juiste bestuurlijke vragen stelde. Gelukkig kwam zij ook tot dezelfde conclusie als de Partij voor de Dieren, die fietstunnel die moet er komen. Dit bestuurlijke voornemen is door het CDA in een mooi amendement opgenomen en dat dienen wij graag mede in. De fietstunnel over de N201 is goed voor fietsers, maar het is ook goed voor automobilisten en voetgangers. Zoals wij op de inspraakavond heel duidelijk hebben gehoord, het is ook

goed voor de 1300 scholieren op weg naar school en daarmee ook heel goed voor schoolbegeleiders en de ouders van deze kinderen. Dat terwijl er ondanks de duurzame ambities van het college tientallen miljoenen naar automobilititeit gaan, geven wij als PS hiermee ook met dit amendement een klein beetje invulling aan de duurzame ambities en de realisatie van de klimaatdoelen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank, voorzitter. Er is heel veel gezegd waar we het mee eens zijn. Voor ons was een belangrijke eis dat we er financieel uit gaan komen en dat dit niet ten koste gaat van andere initiatieven, andere fietstunnels. Dat lijkt gelukt te zijn, dus heel veel dank daarvoor. Wel valt ons op dat die rapportage ter discussie is komen te staan. Het lijkt ons goed om daar apart nog een keer verder over te praten, want deze voldoet blijkbaar niet meer aan de normen van deze tijd, de afschrijvingstermijn, dat soort zaken, hoe de variabelen zijn toegepast. Dus daar zou ik toch wel een oproep toe willen doen. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk, D66. Mijnheer Kamp.

De heer Kamp: Dank u wel, voorzitter. Ik wil me aansluiten bij in ieder geval de vraag ook van mevrouw Flink over de afschrijvingstermijn, dus in die zin kunnen wij die mede indienen en ben ik benieuwd naar het antwoord. Als het gaat om, wat nog niet is gezegd in de stukken, is, u vindt er ook een memo bij. Ik heb in de commissie de vraag gesteld naar aanleiding van de bijdrage, mogelijke financiële bijdrage, van de gemeente Ronde Venen. Ik heb begrepen dat op dit moment dat niet kan, maar daar ligt wel een soort verwachting op de lange termijn om iets te doen als het gaat om het onderhoud en de sociale veiligheid. Ik wilde eigenlijk de gedeputeerde vraag of dat klopt. Ik wil eigenlijk een compliment geven aan ons allemaal. Ik denk dat democratie werkt. Ik vond het een ontzettend mooie bijeenkomst op 4 september, waarin we Praten met de Staten echt vorm en inhoud hebben gegeven. Daardoor is ook mijn zienswijze naar aanleiding van alle feitelijkheden veranderd. Ik wil u eigenlijk daar allemaal ook mee feliciteren en een groot compliment ook aan mevrouw Bikker van CDA voor al het werk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik of de ChristenUnie nog behoefte heeft. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we naast het verleggen van de provinciale weg ook de volle aandacht hebben voor de bereikbaarheid op de fiets. Het is daarom ook mooi dat PS unaniem de motie indient om een fietstunnel bij Mijdrecht te realiseren. We hebben wel onze zorgen als het gaat om de onderzoeken die zijn gedaan. Er is een onderzoek uitgevoerd door de provincie en daarna nog een second opinion door de gemeente de Ronde Venen. Die MKBA-uitkomsten liepen flink uiteen. Het is maar net afhankelijk van de gekozen uitgangspunten. Hoe stuurt de provincie onderzoeken op een goede en adequate manier aan? Het lijkt erop dat de uitkomsten beïnvloedbaar zijn door aan bepaalde knoppen te draaien. Is de gedeputeerde het met ons eens dat de uitgangspunten eens tegen het licht moeten worden gehouden? Kunnen wij die toezegging krijgen? Wij vinden dat bijvoorbeeld het goed voorstelbaar is dat we met een levensloop van 50 jaar gaan werken in de plaats van 30 jaar. Dat is ook iets wat de PvdA zojuist al suggereerde. Het is vervolgens essentieel dat we in de toekomst bij toekomstige onderzoeken steeds dezelfde uitgangspunten hanteren. Verder ligt er een onderzoek naar alle mogelijke fietstunnels in de provincie Utrecht. Ons verzoek is om deze te updaten aan de hand van de mogelijke nieuwe uitgangspunten. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. BBB, behoefte? Niet het geval. VVD? Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Voorzitter, je zou bijna denken dat dit het Statenvoorstel fietstunnel is, maar het gaat over de hele N201 en de opsplitsing van het project in vijf investeringsprojecten. Het hele traject is voor ons belangrijk, want het is ons grootste knooppunt, de N201, in het wegennet. De VVD is nog altijd heel blij dat het gelukt is om Bobs Bocht, zoals wij hem altijd liefkozend noemen, te strekken. Want het is goed

voor de doorstroming, het is goed voor de verkeersveiligheid, goed voor de leefbaarheid en al die andere zaken die langs zijn gekomen in de commissie. Maar dan een fietstunnel. De VVD was onder de indruk van onze allereerste Praten met de Staten en de inspraak die we daar hoorden. Verkeersveiligheid blijft een topprioriteit. Met de unaniem aanvaarde motie uit 2022 zijn er ook verwachtingen bij inwoners gewekt, zonder op dat moment de nodige financiële richting te geven. In de commissie hebben wij, mevrouw Flink refereerde er al, uitvoerig gesproken over de kosteneffectiviteit. Maar u kent de VVD als een optimistische partij en wij zien hier ook hele mooie kansen voor woningbouw en voor het nieuwe bedrijventerrein bij Mijdrecht. Maar tegelijkertijd, voorzitter, voelde die hele discussie ook wat ongemakkelijk. Het gevoel blijft toch een beetje dat we op basis van first come, first serve dit soort investeringen wel of niet uitvoeren. We kunnen elke euro maar één keer uitgeven en het budget is eindig. Deze reserve heb ik in de commissie genoemd. Ik sluit me aan bij de grote waardering voor ook de extra genuanceerde reflecties hierop door mevrouw Flink van de PvdA. De VVD wil ervoor zorgen dat we in het vervolg beter en explicieter die afweging kunnen maken, voorzitter. We hebben een afwegingskader met een prioriteitenlijstje, maar deze lijst is lang en onoverzichtelijk. Het blijkt dat veel kosten intussen veranderd zijn. Sommige tunneltjes blijken complexer dan eerder voorzien. Dat maakt de afweging voor ons heel vaag en een beetje abstract. Zoals de commissaris gisteren ook zei, wij willen iedereen recht doen. Daarom vraag ik aan de gedeputeerde of het mogelijk is een top vijf van de meest wenselijke fietstunneltjes langs de lijn van ons afwegingskader op te stellen, waarbij we iets preciezer en zekerder dan de zeer ruwe inschatting waar we nu over beschikken in de oude scan weten dat we het ook echt voor die kosten kunnen realiseren. Dan kunnen deze vijf misschien ook eens een wat meer tot de verbeelding sprekende meetlat fungeren voor de vele andere tunneltjes die we stiekem heel graag zouden willen, maar welke we niet allemaal kunnen betalen. Tot slot, voorzitter, is het voor de VVD ook heel belangrijk dat we goed nadenken over de dekking. Een aantal noemden het ook al. Misschien dat mijnheer ...

De voorzitter: Dat bepaal ik. Maar ik dacht dat u uw laatste zin aan het uitspreken was.

De heer Hossain: Ik begin met een laatste punt over de financiën, dus ik denk, waarschijnlijk gaat dit over iets anders.

De voorzitter: Dat is goed. Dus u maakt uw laatste zin nu niet af. Dan krijg mijnheer Oude Wesselink het woord.

De heer Oude Wesselink: Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een vraag aan de VVD. Die heeft zojuist een verzoek gedaan aan GS, over bijvoorbeeld een top vijf. Is de VVD bereid om daarin in dit verzoek aan GS ook mee te nemen ook de projecten die sowieso we de komende jaren ook gaan doen, dus dat we dus goede meekoppelkansen hebben nu zoals juist bij de N201? Of blijft het een theoretisch lijstje met, hier zou het goed zijn, maar we gaan eigenlijk komende tijd toch niks doen.

De voorzitter: Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Ik denk dat u zojuist een aanvullende vraag heeft gesteld aan GS en dat we gaan horen of dat makkelijk uit te voeren is. Meekoppelkansen ben ik altijd voor, want dat is kosteneffectief, voorzitter. Ik vervolg met mijn laatste zin die ik had beloofd. Tot slot is het voor de VVD dus heel belangrijk om goed na te denken over de dekking, want de Statenbreed ingediende motie onder initiatief van mevrouw Bikker, waarvoor dank, noemt correct dat de benodigde verhoging van het kapitaallastenplafond in een toekomstige kadernota moet landen. Maar de VVD wil niet de rekening naar de volgende Staten of onze opvolgers doorschuiven, dus we willen ook graag weten van college wanneer we die taakstelling die nodig is dan in onze kadernota gaan laten landen. Want het is niet gratis geld, het moet ook ergens vandaan komen en het is nu iets te makkelijk wat dat betreft. Dus, voorzitter, mijn complimenten voor inderdaad de Staten, maar ook juist voor de ambtelijke organisatie. We horen van alle inwoners hoe kundig en uitvoerig

het participatietraject is uitgevoerd. We zijn heel blij met verbetering van de doorstroming, leefbaarheid en veiligheid langs de N201, die nu weer een stapje dichterbij is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ook complimenten voor de lengte van de laatste zin. Die komt in de geschiedenis. Die was heel lang. Mevrouw Rikkoert stak haar vinger op tijdens die lange laatste zin. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt. Het was mij niet helemaal duidelijk of ik naar voren moest lopen of mijn hand mocht opsteken. Maar ik was eigenlijk benieuwd of de heer Hossain het met mij eens is dat we niet alleen naar die vijf moeten kijken, naar die aanvullende vraag van naar die hele lijst, maar moeten we eigenlijk ook niet kijken naar die uitgangspunten die er liggen ten grondslag aan die onderzoeken? Omdat dat nu blijkaar zorgt voor hele andere uitkomsten.

De voorzitter: Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Ik denk dat er twee punten aan deze vraag zitten, mijnheer de voorzitter. Allereerst is het natuurlijk goed om beter te kijken naar de uitgangspunten bij dit soort MKBA's en studies. Want een fietstunnel gaat bijvoorbeeld langer mee dan een stuk asfalt. Als ze allemaal in dezelfde tijd worden afgeschreven, is dat misschien niet logisch. Dus dat is inderdaad denk ik een heel goede vraag van mevrouw Flink, dus twee complimenten vanavond voor de PvdA, dus ja. Het tweede punt is dat ik vraag om een kleinere top vijf, omdat ik denk dat het kader dat we nu hebben best wel uitvoerig al is, best wel goed is, alleen dat blijkt dat de details er nogal toe doen. Een project kan zomaar ineens twee keer zo duur worden. Als we van een klein aantal zeker weten, dit is echt redelijk dat dit een goed idee is, dan hebben we denk ik in de discussie in het vervolg hebben we concrete afweging van, maar dat fietstunneltje daar in kern X, die willen we heel graag en die kunnen we dan misschien niet meer betalen. Nu blijft het een beetje vaag en abstract. Dus daarom een klein aantal, maar dan wel met iets meer detailniveau dan wat we nu hebben. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik of er nog anderen ... Mijnheer Vermaat van SGP.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Voor ons ligt is het Statenvoorstel voor de actualisatie van het project N201. Net zoals ook de VVD al zei, de N201 is een drukke weg, reden genoeg om deze weg te investeren. Wij zijn daarom ook blij met de stappen die worden gezet, zoals het strekken van de bocht bij Mijdrecht. Een ander belangrijk onderdeel van de aanpak van de N201 is de fietstunnel, al vaker genoemd. Deze fietstunnel is eerder per motie door de Staten gevraagd, Statenbreed. Echter, de conclusie was vanuit de gedeputeerde, het MKBA, de maatschappelijke kosten-batenanalyse komt negatief uit, dus wij willen het niet. Dus als SGP zijn wij echt wel heel benieuwd naar de reactie van het college op het Staatsbrede amendement. Hoe kijkt u daar tegenaan? Terwijl de second opinion vanuit de gemeente Ronde Venen juist positief uitpakt. De vragen die daarover gesteld zijn, de antwoorden, zien wij ook met belangstelling tegemoet. Het is een drukke weg, de N201 en ook, kent veel gevaren voor het oversteken ervan. Zeker ook voor de fietsers en de combinaties natuurlijk, fietsers en auto's. Daarnaast gaat het, en dat is ook voor ons een belangrijk punt, dat is bij overwegend puntje is dat 4, de door de provincie gewekte verwachting bij de omwonenden een beroep te doen op het vertrouwensbeginsel en een van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die doordat de Statenbrede aangenomen motie. Voorzitter, we zijn dus blij dat wij als staten zeggen, die fietstunnel moet er komen. Daarvoor dient de SGP, samen met CDA en alle andere partijen natuurlijk het amendement in. We willen daarvoor de fractie van het CDA, statenlid Gerdien Bikker, daarvoor bedanken, maar ook fractiemedewerker Rody van der Pouw-Kraan. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. UtrechtNu!. Mijnheer Nagtegaal, misschien mag het ook ... Want ik begrijp dat u de kans wil pakken, maar het luidt ... Het komt net zo goed over van achter die microfoon. Gaat uw gang.

De heer Nagtegaal: Prima. Ik heb een hele lange bijdrage. De fractie van UtrechtNu! sluit zich volledig aan bij de bijdrage van de Partij van de Arbeid. Dank u wel.

De voorzitter: Ik ben dan weer tevreden dat ik u een beetje leer kennen, dus ik dacht, dit gaat het worden. Dank u wel. Ik kijk even nog ... Forum voor Democratie, geen behoefte aan het woord. 50PLUS nog? Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Uiteraard, wij dienen de motie mee in. Het is gewoon geweldig, die fietstunnel. Daar heb ik al heel lang voor gepleit. Wat ik wel wil zeggen, is de N201 is eigenlijk een sluiproute tussen de A27 en de A2, 's nachts ook heel behoorlijk, voor de bloemenveiling. Ooit een jaar of tien geleden speelde dit in de Staten, had men nog het plan om hem te verbreden naar vierbaansweg als een tussen ringachtige weg. Dat is niet doorgegaan, gelukkig. Maar er is natuurlijk destijds wel een budget voor vrijgemaakt.

De voorzitter: Mevrouw Hoek, ik probeer iedereen te vragen om niet de commissie behandeling te halen. Dus misschien als u nog iets wil toevoegen aan de discussie.

Mevrouw Hoek: Ik kom bij ... Ik vind het belangrijk om te weten, wat is er met dat budget gebeurd wat toen was voor de vierbaansweg? We zijn dus heel blij, maar we willen nog wel opmerken dat, dat heb ik in de commissie besproken ook, dus aangegeven, er is natuurlijk nog een knelpunt en dat is niet met 13 miljoen op te losse, dat is iets meer, dat is het aquaduct bij Vreeland, wat een hele grote wens is om de doorstroming te bevorderen. Want nu in het zomerseizoen vooral, als die brug gewoon iedere keer opengaat en lang openstaat, zeker in de spitsuren ook, dan staat de files wel tot soms wel 1 à 2 kilometer in de vluchtstrook van de A2. Dat is toch als we weer uitgaan van veiligheid, vraagt dat wel aandacht. Voor de rest heel blij met de fietstunnel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Adriani zie ik nog.

De heer Adriani: Voorzitter, punt van de orde, als het mag. Want u gaf na de bijdrage van collega Flink aan van, we zouden niet de commissievergadering over doen. Ik realiseer maar dat we nog aan het oefenen zijn en dat u niet bij de commissievergadering bent. Maar tijdens commissievergadering had Partij van de Arbeid echt nog geen standpunt, vonden we het echt nog een ingewikkeld vraagstuk. Ik zou toch hopen dat in de PS-vergadering wel ruimte blijft om uiteindelijk de overwegingen die tot het uiteindelijke standpunt hebben geleid te kunnen delen met de collega's, maar zeker ook met mensen die kijken.

De voorzitter: Zeker. Maar dat is ook gebeurd. Maar ik had een beetje het bericht doorgekregen dat het alleen over dit amendement zou gaan. Dus excuus. Moeten we misschien inderdaad vanuit de commissie ook duidelijker nog aangeven welke fracties nog uitvoerig het woord willen voeren. Ik kijk even of daarmee in eerste termijn alle Statenleden aan bod zijn gekomen die dat wilden. Dat is zo. Dan kijk ik naar de gedeputeerde, mijnheer Van Schie, die ik vraag om een reactie te geven.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, dank. Laat ik ook eerst de brede steun voor sowieso de aanpak van de N201 die ik geproefd heb in de commissie en ook hier vanavond in de zaal omarmen en waarderen, want iedereen erkent het belang en de nut en de noodzaak van dit grote project. Maar het belangrijkste punt waar we natuurlijk vandaag over spreken, is het amendement over de fietstunnel. Er is al heel veel over gezegd. Ik kan heel goed tot 13 miljoen tellen, maar nog makkelijker tot 49. Dus we gaan hier niet op tegenstribbelen. We blijven van mening dat de negatieve MKBA natuurlijk dan per definitie aan de Staten moet worden voorgelegd. Maar als u zo in de breedte unaniem besluit, wij willen dit heel graag doen, dan gaan we natuurlijk heel veel plezier een fietstunnel aanleggen voor de inwoners van Ronde Venen, voor de bedrijventerreinen en de omliggende kernen die gebruik kunnen maken van deze mooie voorziening en zijn we ook heel blij dat, als dat bij mag dragen, zoals in het amendement genoemd, aan de

verkeersveiligheid, het draagvlak en de bereikbaarheid. Voorzitter, desalniettemin zijn er ook nog vragen gesteld. Een belangrijke vraag kwam van mevrouw Flink in eerste instantie, die zei van, we willen heel graag weten hoe dat zit met het waarderen van zo'n project, ook in relatie tot de afschrijvingstermijn. Er komt een nieuwe nota Investerings aan. Dat doen we begin 2026. Dan gaan we al deze overwegingen die bij deze projecten spelen meenemen en met die overweging maken hoe we dat in de toekomst gaan doen en ook welke financiële consequenties dat dan natuurlijk heeft voor onze kapitaallasten, maar ook voor de projecten die we dan daarna nog aan u voorleggen. Voorzitter, er is ook gevraagd hoe we die MKBA dan moeten waarderen. Die MKBA is een standaard. Die blijven we dus hanteren. Dan zullen we ook een volgende keer natuurlijk weer op terugkomen. De vraag van mijnheer Hossain over, van meerderen eigenlijk, wat hebben we nu nog in de pijplijn zitten aan fietstunnels en aan investeringsprojecten? Aan de commissiestukken voor de volgende commissiecyclus hebben wij een document toegevoegd waarin we een update geven van de voorliggende projecten, ook welke er zijn afgevallen en welke er nu nog in studie zijn. Die gaan we nader uitwerken. De heer Hossain vraagt ook om een soort financiële onderbouwing daarbij. In die fase zijn we dus nog niet, want dan moeten we ook echt een nadere kostenanalyse maken. Maar ik denk dat het sowieso een goed moment is om de volgende commissievergadering, als dat stuk ter tafel komt, om eens met elkaar te overwegen, waar willen we op inzetten, welke plekken vinden we het meest relevant en wanneer bent u ook al Staten in positie om daar gewogen keuzes in te maken? Want ik ben het wel heel erg eens met de conclusie van ook het commissiedebat dat we moeten voorkomen dat we bij elke keer dat een vraagstuk voorligt van, zullen we een tunnel doen of doen we het niet, denken van, we kunnen tot oneindigheid tunnels aanleggen, want helaas staat het provinciaal budget dat niet toe.

De voorzitter: Een interruptie van mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, het gaat eigenlijk ... Het begin van beantwoording van de gedeputeerde, die zat ik nog maar in te werken over het gemak, zou ik kunnen zeggen, waarin de gedeputeerde het amendement overneemt, terwijl u in de commissie nog zo verdedigde, het kan niet. Vraag ik toch dan misschien een soort stukje reflectie van, hoe kijkt u tegenaan dat u, u hebt zelf een MKBA gedaan, had u op dat moment misschien ook zelf nog een second opinion kunnen nemen op iets wat zo breed gedragen werd uit de samenleving en uit de Staten om zo fietstunnel?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, die MKBA die wij gedaan hebben, is gewoon zoals we dat doen en ook nodig dat we dat doen voor een vaste standaard. Want we kunnen niet de ene keer de ene parameters gebruiken en de andere keer andere, omdat het gewoon toevallig beter uitkomt in de argumentatie. Dus daar sta ik volledig achter dat we dat doen op de manier zoals we dat doen. Ik vind het heel goed dat we, als we met elkaar gesprek zijn, ik geloof dat mevrouw Bikker dat ook zei, laten we naar elkaar luisteren, dat we ook tot de conclusies komen van, en ik vond ook dat mevrouw Flink dat ook heel mooi verwoordde, misschien is het gewoon een hele dure tunnel, maar we vinden het het geld wel waard. Wij zeggen dan nog steeds, alles overwegende weten wij dat er meer projecten zijn in onze provinciale pijplijn die de investering meer dan waard zijn en waar ook bewoners een veilige en snelle verbinding willen voor de fiets, en we weten dus ook dat er op een moment komt dat uw Staten geen tunnels meer kan aanleggen omdat budget niet meer toereikend is. Dus wij vinden dat we een verantwoorde keuze genomen hebben als GS om te zeggen, in dit geval zouden we deze tunnel niet positief adviseren vanwege die MKBA. Maar we begrijpen ook dat er zo'n groot maatschappelijk draagvlak voor is, dat ik nu niet enorm ga tegenstribbelen, want dat zou ook niet geloofwaardig zijn.

De voorzitter: Mijnheer Vermaat, Voldoende? Dank u wel.

De heer Vermaat: Voorzitter, misschien dan toch even kort. Wat ik ook in onze eigen bijdrage genoemd heb, is dat stukje, dat vertrouwen wat gewekt is, de motie die is aangenomen. Die speelt natuurlijk ook wel mee. We pakken nu sec op de MKBA, de uitslag en hoe u daarnaartoe kijkt. Daar zijn we blij mee, dat u zorgvuldig met het geld omgaat. Maar dat is natuurlijk ook wat wij als Staten meenemen, de uitspraak die wij in het verleden hebben gedaan richting de omwoners uit de gemeente Ronde Venen.

De voorzitter: Goed. Gedeputeerde nog op dit punt.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, we hebben geprobeerd de motie echt zorgvuldig uit te voeren. Dat blijkt ook, dat er natuurlijk een prachtig plan ligt, dat het nu in een hapklare brok ook is aangereikt aan Provinciale Staten om dat besluit nu wel te kunnen nemen. Daar zijn we dan ook gewoon blij mee.

De voorzitter: Mooi. Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank, voorzitter. Ik hoor u zeggen, ik hoor de gedeputeerde zeggen, de MKBA is standaard en die blijven we hanteren. Toch deed ik net een oproep om te kijken of daar nog eens naar gekeken kan worden. Mevrouw Rikkoert refereerde daar ook al aan. Omdat het niet meer van deze tijd lijkt met de afschrijvingstermijn, maar ook omdat de variabelen nogal verschillend worden ingezet blijktbaar. Hoe ziet u dat dan? Wat kunnen we daaraan doen om die dan opnieuw te bespreken?

De voorzitter: Een ogenblikje. Mag ik de leden daar vragen om het gesprek buiten de zaal voort te zetten? Want het is erg onrustig. Mijnheer Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, het instrument maatschappelijke kosten-batenanalyse hebben we gewoon nodig om met elkaar besluiten te kunnen nemen en ook die afwijking te kunnen maken, precies zoals mevrouw Flink ook al aangaf, van kloppen de baten en de lasten met elkaar en vinden we het op dit moment verantwoord om een besluit wel of niet te nemen? Ik denk dat dat instrument niet ter discussie staat. Ik kan me tientallen debatten hier herinneren waarin de Staten juist hebben gevraagd om een gedegen analyse waarbij de maatschappelijke kosten en baten worden afgewogen. Dat in de financiële component ervan ook nadrukkelijk bij een investering een rol speelt van, hoelang doe je over afschrijven, wat pak je direct, hoe zitten beheer- een onderhoudskosten in elkaar, dat we daar nog een keer goed naar moeten kijken naar aanleiding van zo'n casus fietstunnel, dat snap ik heel goed. Want ik heb ook allerlei projecten lopen waarvan ik denk van, 30 jaar is wel een korte afschrijvingstermijn. Terwijl er ook misschien best wel projecten zijn waarvan we zeggen, is best wel wiebelig. Dus dat je daar nog een keer goed naar kijkt met elkaar bij zo'n nota Investeren vind ik een heel goed plan en dat gaan we dus ook doen.

De voorzitter: Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Die nota is pas in 2026, begrijp ik. Nou heb ik u dacht ik horen zeggen in de commissie dat we de kaders van de MKBA zelf hebben bepaald met elkaar en dat we daar dan nog eens naar zouden moeten kijken. Dus dan ben ik toch even benieuwd hoe u dat dan ziet.

De voorzitter: Mijnheer Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, volgens mij heb ik gezegd dat dit een van de elementen is die we nog een keer moeten bekijken, maar dat we op dit moment te stellen hebben met de MKBA-techniek zoals we die toepassen en dat ik die niet met terugwerkende kracht wilde gaan veranderen voor een project dat we op dit moment aan het afwegen zijn. Dat zou niet geloofwaardig zijn en ook niet verstandig. Dus dat gaan we niet doen. We gebruiken gewoon de techniek MKBA, daar zitten gewoon hele neutrale systemen in. Een belangrijke kostendrager is de afschrijvingstermijn. Daar gaan we naar kijken, maar op dit moment hebben we te doen met de kaders zoals die daar door uw Staten zijn vastgesteld, voorzitter.

De voorzitter: Goed. Mevrouw Blekxtoon, voldoende?

Mevrouw Blekxtoon: Ik vind dat toch wel opvallend dat dat rapport van de gemeente Ronde Venen zover afwijkt. Maar goed, dan gaan we daarnaar kijken in de volgende commissie hopelijk.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, de laatste vraag die volgens mij nog opstond, was de indirecte vraag van de heer Oude Wesselink via de heer Hossain van, hoe gaan we dan nu in toekomstige projecten die lijst van mogelijke knelpunten en fietsinvesteringen, -tunneltjes en andere oplossingen waarderen? Wij kijken natuurlijk altijd als we een studieproject oppakken van, zijn er meekoppelkansen? Dus, ja, dat doen we. Maar gaan we elke keer de kans aangrijpen als we ergens een wegproject doen om er een fietstunnel aan toe te voegen? Nee, want we willen dus nadrukkelijk dat in een apart traject met elkaar doorlopen van, welke projecten pakken we daar expliciet op en welke niet, en dat ook ten opzichte van elkaar wegen. Dus dat verwachtingsmanagement wil ik dan meteen maar even doen, voorzitter. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Schie. Dan is er nog gelegenheid voor een tweede termijn. Ik kijk eerst naar mevrouw Bikker of zij nog behoefte heeft om iets toe te voegen. Gaat uw gang.

Mevrouw Bikker: In ieder geval wil ik het college bedanken voor de beantwoording en de ruime mate van toezegging. Alle partijen hier in de Staten zeer bedankt voor de ontzettend fijne samenwerking en ook toevoegend daaraan dat het CDA ook zeker onderschrijft wat is aangegeven ten aanzien van de financiën en de afschrijvingstermijn, om daar nog eens even goed met elkaar naar te gaan kijken. Hartelijk dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik of er nog andere leden zijn die het woord in tweede termijn willen voeren. Dat is niet het geval. Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over agendapunt 13.

14. SV Zomernota 2024

De voorzitter: Dan is aan de orde agendapunt 14. Dat is het Statenvoorstel Zomernota 2024. Vanuit de verschillende commissiebehandelingen is naar voren gekomen dat er diverse moties zijn aangekondigd. Als u dat goed vindt, zou ik de fracties het woord willen geven die moties hebben ingediend en hen willen vragen om alle moties die zij als eerste indiener hebben aangegeven te willen toelichten in hun inbreng en daarna krijgen vanzelfsprekend de andere fracties de gelegenheid voor hun inbreng. Dan begin ik bij een motie die is ingediend door de BBB en het CDA. Daar voert de BBB het woord over. Mijnheer Van Vuuren, u heeft het woord.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Tijdens de commissievergadering hebben wij de Zomernota uitgebreid besproken. In algemene zin hebben we aangegeven dat wij moeite hebben met de manier van rapporteren. Het stoplichtsysteem geeft vooral voortgang van afgesproken beleid aan, maar helaas niet de effectiviteit van het onderliggende beleid. We herkennen daarom ook de aanleiding van de motie van de Partij voor de Dieren die hierop toeziet. We twijfelen alleen of de oplossing die in de motie genoemd wordt wel tegemoetkomt aan onze behoefte. We zijn daarom eigenlijk benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde op dit punt. Misschien heeft hij wel een betere oplossing. We zien namelijk dat er allemaal groene bolletjes staan bij ruimtelijke ontwikkeling en woningbouw. We begrijpen dat daarbij de ambtelijke processen goed opgevolgd worden, maar we mogen ons best afvragen of de effectiviteit daarvan afdoende is. Want hoe staat het dan eigenlijk met de daadwerkelijke woningbouwambities en hebben we daar voldoende middelen voor gereserveerd? De BBB gelooft eigenlijk van niet. Hetzelfde geldt voor de energietransitie. Hoe staat het met de uitbreiding van het netwerk, de energiehubs en het daarvoor gereserveerde budget? Is ook dat niet te beperkt? Moeten we dan niet daar meer op inzetten, in plaats

van het afdwingen van meer turbines op land in een van de meest dichtbevolkte provincies van het land. Het groene bolletje bij bewonersparticipatie deed ook onze wenkbrauwen optrekken. De weerstand groeit met de dag, maar hier staat alles op groen. Dan, voorzitter, kom ik bij de landbouw. Daar heeft BBB de urgente situatie rondom de mestplaatsingsruimte ingebracht. Wij willen graag dat de provincie Utrecht een proactieve houding aanneemt om bij te dragen aan het vinden van een oplossing daarvoor. Daarom dienen wij samen met het CDA een motie in waarmee we GS verzoeken om uit te zoeken op welke gronden die in handen zijn van de provincie extra mestplaatsingsruimte te vinden is en Provinciale Staten daar binnen afzienbare tijd over te informeren.

De voorzitter: Mijnheer Travaille heeft een interruptie. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Dank u, voorzitter. Dat betreft inderdaad deze motie van BBB en CDA. Daarin wordt gesteld dat door de afschaffing van de derogatie er een tekort is aan mestplaatsingsruimte. Maar dat is toch een complete omkering van de realiteit? Niet de regelgeving heeft gezocht tot enorm mestoverschot, maar boeren al dan niet gedwongen die hebben gezorgd voor een enorm mestoverschot. Voor uw beeld, 75 miljard kilogram mest per jaar, 400 emmers stront per Nederlander. Daarom voor de zekerheid deze vraag aan BBB en CDA. Bent u het met Partij voor de Dieren eens dat de hoeveelheid mest in de provincie Utrecht op dit moment enorm bijdraagt aan verslechtering van de waterkwaliteit, de bodemkwaliteit, de biodiversiteit en de gezondheid van mensen?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Nee, ben ik niet met u eens.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Heeft u rapporten onlangs, PBL, andere organisaties, gelezen waarin de invloed van mest op deze aspecten enorm duidelijk meetbaar is? We hebben het hier niet over kleine invloed.

De heer Van Vuuren: Voorzitter ...

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren, ik geef u het woord nu.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Ik wil heel graag refereren aan een recent rapport ook van de Wageningen Universiteit, waarin juist is onderzocht wat het effect van dierlijke mest op de waterkwaliteit is. Daar blijkt eigenlijk heel duidelijk uit dat op de percelen waar derogatie wordt toegepast, dus waar meer dierlijke mest wordt toegepast en minder kunstmest, dat daar de waterkwaliteit aanzienlijk beter is dan op de percelen waar dat niet het geval is. Dat pleit er dus ook juist voor om meer dierlijke mest toe te passen. Maar goed, daar gaat deze motie niet over. Deze motie gaat erover, laten we zoeken naar de ruimte die we in de provincie hebben om die mestplaatsingsruimte te benutten en daarmee enigszins lucht te geven op die mestmarkt.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dan blijf ik toch bij mijn eerste opmerking, mijnheer de voorzitter. Volledige omkering van de realiteit. Als u ervan uitgaat dat meer mest bijdraagt aan een betere waterkwaliteit en ook de doelstellingen die in uw motie noemt voor een duurzamere landbouw, dan zitten wij inderdaad niet op dezelfde pagina.

De voorzitter: Goed. Voor nu voldoende, denk ik. Mijnheer De Jong, gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk wil ik eerst wel zeggen van, ik snap wel een beetje wat denk ik wat u probeert en ik ben daar niet helemaal tegen. In die zin is dat ... We zitten hier met zijn allen met een probleem en met name agrarische ondernemers. Ik vind ook dat we met zijn allen moeten kijken, hoe kunnen we aan een oplossing komen? Maar ik kan ook zeggen. we hebben een aantal fractiekamers leeg staan vaak. Daar kunnen ook nog een paar emmers staan. Maar op een gegeven moment houdt het natuurlijk op. Mijn vraag is eigenlijk van, is het echt een oplossing volgens de BBB om een uitzondering op een uitzondering met een nieuwe uitzondering te gaan oplossen? Want dan houdt het op een gegeven moment ook op. Dus wat is uw structurele oplossing? Want ik wil zo graag met u mee. Ik heb echt mijn best gedaan bij deze motie, maar ik wil die boeren perspectief bieden. Maar met een uitzondering op een uitzondering op een uitzondering, die ook eindig is qua ruimte en maar een paar boeren gaat helpen, bieden we die boeren geen structureel perspectief. Hoe kunnen we dat wel doen?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, dank voor deze vraag. Kijk, dat structurele perspectief kunnen wij hier inderdaad in Provinciale Staten van Utrecht niet organiseren. Daarvoor zijn we afhankelijk van het Rijk en met name van Brussel. U weet denk ik de lijn van BBB, wij willen dat we daar gaan pleiten voor bemesting naar behoefte van het gewas. Dan gaan we zeker veel meer bemesten dan we op dit moment mogen en landbouwkundig kan dat gewoon. Dat is onze lijn en die moeten we gaan volgen. Maar wij zoeken nu, binnen de kaders die er nu zijn, naar de ruimte om enigszins lucht te geven op die mestmarkt en we hopen dat u daarin mee wil denken.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Voorzitter, enigszins lucht, ik wil het ook zo graag. Ik zou dan echt bereid zijn om ook iets, wat misschien niet zo dichtbij Volt ligt, wel mee te denken, als daar dan een transitie mee versneld wordt en we wel dat perspectief kunnen bieden. Maar ik hoor u dat niet zeggen. Ik vind het wel een beetje kwalijk dat we nu echt in een marge een oplossing verzinnen. Want kunt u mij dan vertellen, hoeveel boeren kunnen wij hier nou mee helpen, met uw oplossing die u vanavond aandient?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, die exacte cijfers heb ik niet. Daarom hebben we hem ook inmiddels zo geformuleerd dat we de gedeputeerde vragen om het uit te zoeken, welke ruimte er is en wat er kan? Ik denk ook dat de exacte aantal hectares beperkt zal zijn, maar we moeten zoeken naar alle ruimte die er is en daarvoor dienen we ook dit amendement of dit in, deze motie in. Het tweede deel van mijn betoog gaat juist over het perspectief voor lange termijn, wat we ook binnen de provincie zouden kunnen doen, dus daar ...

De voorzitter: Dat komt zo. Mijnheer De Jong nog tot slot, bij deze interruptie.

De heer De Jong: Voorzitter, ik weet dat u het kort wil houden, maar tot slot, u weet niet om hoeveel hectare het gaat. Het zal inderdaad weinig zijn. Laten we het signaal naar die sector geven van, we staan zij aan zij en we gaan met grote oplossingen aan de slag. En dan in een marge dit, dat we ook nog gesteggel gaan krijgen wie dan ... Laten we echt constructief politiek bedrijven. Ik hoop dat u het met ons eens bent.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Van Vuuren, vindt u het goed om mevrouw De Boer het woord te geven? Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Hartelijk dank, voorzitter. Wij zijn even benieuwd naar wat dit betekent voor de biologische boeren. Want die gebruiken ook wel die pachtgronden. Ik dacht dat er dan niet zoveel dierlijke

mest op uitgereden mocht worden. Ik ben ook benieuwd naar, hoe kies je dan welke boeren dat wel mogen doen en welke niet? Gaat dat niet tot vervelende situaties leiden in de provincie? Is het niet alsnog dan nog een druppel op de gloeiende plaat?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Wij kijken dus specifiek naar gronden die dus op dit moment ook in gebruik zijn door de landbouw. Het kan zomaar zijn dat dat biologische boeren zijn, want dat zijn ook de boeren die in de systematiek hogere of meer punten halen, dus grotere kans dat ze in aanmerking komen voor die gronden. Ook biologische boeren gebruiken juist dierlijke mest. Die gebruiken geen kunstmest, maar die gebruiken juist dierlijke mest, dus die zijn ook zeker geholpen bij dit voorstel. Wat was uw tweede vraag ook alweer?

Mevrouw De Boer: Hoe we de keuze maken welke boeren er wel gebruik van mogen maken, mocht deze regeling er komen, en welke niet.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, ik denk, de gronden zijn op dit moment dus in gebruik door boeren. Dat zijn dus ook de boeren die dan hiermee geholpen worden. Daarmee ook indirect natuurlijk de andere boeren, want het geeft enigszins lucht op de mestmarkt, waardoor de mestafzetkosten wat lager zullen zijn.

De voorzitter: Voldoende, mevrouw De Boer? Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Ik had ik had eigenlijk een interruptie op mevrouw De Boer en eigenlijk ook op mijnheer De Jong van Volt. Want ik hoor eigenlijk beiden het argument druppel op een gloeiende plaat gebruiken. Ik vind dat eigenlijk eerlijk gezegd een beetje een vals argument, omdat, we vangen Oekraïners op in dit pand, dat is ook een druppel op een gloeiende plaat. We hebben het over elektrificatie van het Statenjacht, we hebben het over verduurzaming van het pand. Het zijn allemaal kleine beetjes. Maar ook dat doen we vanuit de intentie om in ieder geval zelf ook te kijken waar we, al is het een klein beetje, een oplossing kunnen bieden. Dus bent u dat met me eens dat als dat daar geldt, dat dan ook op dit dossier zou kunnen gelden?

De voorzitter: De vraag was gericht aan mevrouw De Boer en mijnheer De Jong. Dat mag. Korteidshalve. Gaat uw gang.

Mevrouw De Boer: Alle kleine beetjes helpen, daar heeft u helemaal gelijk in. Maar uiteindelijk wil je voor dit probleem natuurlijk graag een structurele oplossing, maar ik begrijp dat de heer Van Vuuren daar straks nog op ingaat. Dus ik ben benieuwd wat er dan nog komt.

De voorzitter: Mijnheer De Jong, geen behoefte om te reageren?

De heer De Jong: Heel kort, voorzitter. Volgens mij, alle kleine beetjes helpen, wil ik ook in meedenken, maar het gaat ook om die signaalfunctie. Dit is het verkeerde signaal naar een hele belangrijke groep in onze provincie.

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Dank u wel, voorzitter. Even een korte vraag. We hadden het net even over biologische boeren, maar is de BBB bekend met het feit dat biologische boeren geen gebruik maken van de derogatie?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, daar ben ik me zeker van bewust. Maar het gaat ook hier om gronden die dus in gebruik zijn door de boeren, maar waarvan de provincie heeft gezegd, u mag die grond pachten, maar u mag daar geen dierlijke mest op aanwenden. Dus daar gaat nu op dit moment nul kilo stikstof naartoe. Daarvan zeggen wij, laten we dan kijken of we daar in ieder geval dus tot 170 kilo, en als het gangbare boeren zijn, wellicht tot de derogatienorm, maar dat zal per bedrijf verschillen.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Hart.

De heer Hart: Maar dan constateer ik toch dat we hier biologische boeren niet mee gaan helpen.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ik denk dat we elkaar dan verkeerd begrijpen, want die biologische boeren kunnen op dit moment dus geen mest aanwenden op die percelen. Als we dit gaan regelen met elkaar, dan kunnen ze dat wel. Dus daarmee zijn ze dus wel degelijk dan geholpen.

De voorzitter: Goed. Ik zie mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Er zijn heel veel flauwe grappen denk ik te maken over dat we die mest nu op deze manier willen oplossen, maar ik zie ook wel het probleem inderdaad van de boeren en het mestoverschot. Maar mijn vraag aan de BBB, voorzitter, is waarom er niet wat meer in deze motie ook gekeken moet worden naar wat voor de lange termijn nodig is. Want de gronden waar het over gaat, zijn gronden die we als provincie eigenlijk vaak hebben gekocht om daar natuur op te gaan ontwikkelen. Wat zijn dan de effecten van dat bemesten voor die toekomstige opgave? En het andere is, en daarmee had u ons misschien wel aan uw zijde kunnen krijgen, waarom hebt u ervoor gekozen om niet in deze motie de verbinding te leggen met kunstmest? Want volgens mij is een van de grote problemen waardoor wij zo'n groot mestoverschot hebben, is dat we zulke enorme hoeveelheden kunstmest onze provincie binnendragen, die ook een belangrijke sleutel zijn als we en de probleem van de PAS-melders en de problemen van stikstof willen oplossen. Dus waarom hebt u er niet voor gekozen om die verbinding te leggen in deze motie?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, daar heb ik gewoon niet over nagedacht. Dus wellicht als ik u daarmee kan overtuigen, dan ben ik daar best bereid toe om daarover na te denken. Het gaat mij hier daadwerkelijk om die dierlijke mest, want daar hebben we een probleem. Dat is ook de mest die, als het gaat om de natuurwaarde, als je die op een goede manier aanwendt, ook daadwerkelijk daar gewoon een positieve bijdrage aan kan leveren.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Voorzitter, laat ik dan de BBB de hand reiken, zonder dat ik dat heb overlegd met mijn fractie, maar ik wil binnen onze fractie mijn best gaan doen om deze motie te steunen, als we daar ook iets in kunnen opnemen over een quotum voor het afbouwen van kunstmest de komende paar jaar in onze provincie. Laten we dat dan ook als opgave meegeven aan het college, want dan zetten we echt stappen naar een toekomst waarin de boer en de natuur mee geholpen is.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Je geeft een vinger en dan pakken ze de hele hand. Sorry, voorzitter, dit gaat mij wel te ver. Waar ik op doelde, waar we in samen kunnen werken, is dan op daadwerkelijk die percelen waar dit

over gaat, dat we dan kijken van, zullen we daar dan geen kunstmest gebruiken? Maar verder kan ik helaas niet gaan.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank, voorzitter. Het valt op zich te prijzen dat de BBB uit armoede iets probeert te doen voor onze boeren, maar is de heer Van Vuuren het met mij eens dat het kabinet eigenlijk moet komen met de oplossingen en dat die oplossingen al veel te lang op zich laten wachten?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, kijk, volgens mij is de minister hier heel hard voor aan het werk. Afgelopen kabinetten hebben, waar onder andere D66 inzat, hebben er te weinig aan gedaan. Dus we zullen hier nu met elkaar moeten kijken wat we wel kunnen doen.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft, voldoende? U kunt verdergaan met uw betoog, mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, ik was bijna klaar. Want wat ik nog wilde aankondigen, is dat wij ook als BBB nog wel een andere denkrichting hebben die wat meer voor de lange termijn ook geldt. Dat is dat wij graag zouden willen inzetten op mestverwerking en mestvergiftiging en dat ook actief aanjagen. Want naast dat dit bijdraagt aan de emissiereductie, draagt dit ook bij aan de opwekking van duurzame energie en geeft het dus verlichting op die mestmarkt. We zullen hier op een laat moment met concrete voorstellen voorkomen en nodigen ook andere fracties uit om daarin met ons mee te denken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Vuuren. Dan wil ik nu graag het woord geven aan de VVD. Ik denk mijnheer Janssen. De VVD heeft een drietal moties aangekondigd bij de Zomernota. Mijnheer Janssen, u heeft het woord.

De heer Janssen: Dank u wel, voorzitter. Fijn om hier te kunnen staan. Het is vandaag precies 450 jaar geleden dat Leiden werd ontzet van de Spanjaarden, maar wij staan hier te vergaderen over de Zomernota. Dat is toch wel een bijzonder moment. Ik had graag op de kermis gestaan, maar goed, dat was een ander verhaal. Ik wil dat gememoreerd hebben. Dan ga ik naar de inhoudelijke bijdrage. De Zomernota besproken in drie commissies. Dat is voor de laatste keer, want de volgende keer gaan we dat anders doen. Maar in ieder geval zal ik een aantal onderwerpen even bij de kop pakken en dan kom ik naar onze moties toe. Allereerst, Partij voor de Dieren zal straks een motie indienen die wij graag mee indienen. Dat gaat over de klanttevredenheid van het ov. Ik wil even benadrukken namens de VVD dat het een goed initiatief is, maar waar het ons ook vooral ook gaat om de veiligheid in het ov en dan specifiek voor een groep gebruikers die zich, vermoeden wij, vaak onveilig voelt om het ov te gebruiken, vooral in de avonduren, en dat zijn toch vooral vrouwen. Dus goed dat daar extra aandacht voor komt. Goed initiatief voor Partij voor de Dieren. Dat compliment mag ook een keer gemaakt alvast. Ik weet niet of u hem echt gaat indienen. We houden het spannend. Dan een ander onderwerp, wat uitgebreid besproken is in de commissie LWM en waar ook een motie van uit PvdA en een aantal andere partijen over komt, dat is natuur realisatie. Met de Partij van de Arbeid en andere partijen hebben wij al jaar in jaar uit, hoe zal ik het netjes zeggen, verbazing over het feit dat we een doelstelling opnemen en die eigenlijk jaar na jaar na jaar niet realiseren. Dat gaat over die 300 hectare. Elk jaar is er weer een andere reden waarom we het niet halen en elk jaar is dat een valide reden, maar het roept bij ons eigenlijk twee vragen op van, de eerste vraag is, wat zou er dan nodig zijn om die doelstelling wel te realiseren? Of komt er ook een moment dat we onszelf moeten afvragen hoe realistisch de doelstelling is? Dus wij zullen niet de motie steunen die daarover wordt ingediend, want wij zitten echt ook wel na te denken over, hoe haalbaar is een doelstelling en is de lat die we hebben opgehangen, hoe graag we die lat ook zouden willen halen met elkaar, is die lat niet te hoog? Maar goed, dat is ook een uitkomst traject van het debat, denk ik. Dan hebben we in de commissie ...

De voorzitter: Ogenblikje, mijnheer Janssen. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank, voorzitter. Als politici het gaan hebben over realistisch en haalbaar, dan word ik altijd een beetje zenuwachtig, want als die haalbaarheid of dat realisme in twijfel wordt getrokken, dan komt die haalbaarheid of dat realisme in ieder geval niet dichterbij is. Is de heer Janssen dat met mij eens?

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Nee. Kijk, ik heb ook de ambitie om de marathon in twee uur te lopen, maar ik weet, op een gegeven moment heb ik mezelf moeten beloven dat ik dat niet meer ga halen. Dus ik denk dat we als we jaar in, jaar uit constateren dat we een doelstelling niet halen, terwijl de politieke wil er is, we hebben ook financiële middelen daarvoor beschikbaar gesteld, die blijven jaar op jaar in de reserve plakken, dan roept dat bij ons de vraag op van, hebben we de focus goed staan? We hebben ook heel veel bestaande natuur, waarin we ook kwaliteitsverbetering zouden kunnen toepassen. Zouden we niet ook eens wat even een stap naar achter moeten zetten en kijken van, wat is het achterliggende doel van die natuurrealisatie? Dat is volgens mij het bevorderen van biodiversiteit, leefklimaat enzovoorts. Dus laten we die doelstelling met elkaar bekijken. Maar misschien moeten we het niet zoeken in de hectares in de kwantiteit, maar in de kwaliteit van de natuur. Dus bij ons roept het een soort secundaire reflectie op van, we zitten tegen die doelstelling aan te hikken, maar misschien moeten we er eens een keer op een andere manier naar kijken.

De voorzitter: Goed.

De heer Janssen: Moet u aanspreken.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank, voor de nuance die de heer Janssen aanbrengt.

De voorzitter: Mooi. Dank u wel. Dan is mijnheer Westerlaken eerst, want die heeft u het woord.

De heer Westerlaken: Ik stond er al. Mag ik, dat is een hele korte vraag, voorzitter, aan de heer Janssen, mag ik uw opmerking ook zo vertalen dat u zegt van, zijn we niet te ambitieus, hebben we daar wel genoeg geld voor?

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Dat zou kunnen, hoewel ik ook niet meteen een mogelijkheid zie om dat geld heel erg op te plussen. Maar het is echt voor mij de vraag, want in coronatijd was het feit dat onze verwervers niet het erf op konden, dat was toen de reden. Nu lezen we iets over terreinbeherende organisaties die geen capaciteit hebben, de markt ... Dus daar hebben allerlei omstandigheden gedurende de afgelopen jaren een rol gespeeld in het niet realiseren van de doelstelling. Wij kijken ook met een schuin oog naar 2027, hoe gaan we dan verder? Gaan we 2027 halen, maar als we het al halen, hoe gaan we dan verder? Dus ik vraag eigenlijk om even een moment van herbezinning, om te kijken hoe we ons tot die doelstelling verhouden. Inderdaad, als middelen het gebrek zijn en we constateren dat de middelen eindig zijn, dan bent u met me eens, denk ik, dan moeten we daar ook een balans in vinden.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken. Voldoende.

De heer Travaille: Dank u. Voortbordurend op dit punt, volgens mij was juist de situatie hier dat de middelen helemaal niet het probleem zijn. Sterker nog, dat de middelen steeds wat verder worden afgeknepen en nog steeds geen probleem zijn. Mijn vraag aan de heer Janssen is eigenlijk een andere. U

gaf aan, misschien moeten we eens op een andere manier kijken naar deze situatie met betrekking tot de doelen, realisatie van natuurkwaliteit, -kwantiteit. Maar volgens mij is dat net de kern van wat er in deze motie staat. In deze motie staat om samen met onder andere terreinbeherende organisaties en andere stakeholders goed te kijken naar conventionele en minder conventionele oplossingsrichtingen, om te kijken of een aantal van die doelen kunnen realiseren. Zou de heer Janssen daarvoor openstaan, voor dat gesprek, om te kijken met die partijen hoe dat zou kunnen.

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Wat ons betreft, is het gesprek met die terreinbeherende organisaties, past in die brede herbezinning, om eens te kijken van, hoe zijn we nu met elkaar op weg? Waar de moeite voor ons in de motie zit, is het heilig verklaren van een getal. Dat is volgens mij niet the way to go. We moeten eens even los van het getal durven te kijken van, wat is er aan de hand en wat willen we en wat is haalbaar? Maar goed, dan krijg ik mijnheer De Overkleef weer aan de microfoon.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Nou is mijn partij niet per se de partij die gaat over de heilige onderdelen in een verklaring, maar volgens mij is dit gewoon een uitnodiging tot een gesprek en ik zou de VVD ter overweging willen meegeven om ook te steunen voor dit gesprek.

De voorzitter: Goed. Voldoende. Mijnheer Harinck ...

De heer Westerlaken: Voorzitter, mag ik misschien een vraag stellen aan de Partij voor de Dieren? Want daar heb ik ... Maar anders dan gaat dit punt voorbij.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Hart: U moet wel uw microfoon aanzetten, voorzitter, dan horen we dat hier ook. Nog even over de natuurrealisatie. Is het u opgevallen dat in de mestmotie die hiervoor ter sprake was min of meer impliciet de suggestie wordt gedaan om aangekochte NNN-grond in te zetten voor mestplaatsing in plaats van natuurrealisatie?

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Ja, voor zover die inrichting nog niet plaatsvindt. Dat is precies in de wachtkamersituatie, die grond die zit in de wachtkamer om ontwikkeld te worden. We hebben nu in de Zomernota kunnen lezen dat terreinbeherende organisaties niet in staat zijn om in het tempo waarin wij, tenminste, zo hebben wij de Zomernota gelezen, om in het tempo waarin wij dat willen, die grond te ontwikkelen. Nu is er een handreiking naar een andere groep om die grond tijdelijk te gebruiken. Dat is me inderdaad opgevallen. Maar hebben wij niet als problematisch ervaren.

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Dat lijkt me dan toch contrair met het bijstellen van de doelstellingen. Dat lijkt me een hele merkwaardige redenatie. Als we meer NNN willen, als we meer natuur willen hebben, dan gaan we dat niet eerst beschikbaar stellen voor mestplaatsing.

De voorzitter: Goed. Voldoende? Ja. Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Ik ken u, via de voorzitter, de heer Janssen als de man van dol op getallen en ook op afspraak is afspraak, dacht ik. Deze getallen stammen toch uit het akkoord van Utrecht enige tijd geleden, of stapt de VVD af van het afspraak is afspraak-idee?

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Afspraak is afspraak geldt, maar niemand is gehouden aan het onmogelijke. Dus mijn vraag aan de gedeputeerde of aan het college is, dat is hetzelfde in dit geval, mijn vraag aan het college is, hoe reflecteert u op dit getal en op de haalbaarheid, zeker als ... 2027 komt steeds dichterbij. De tijd schrijdt voort. Dus ik ben benieuwd waar we cumulatief staan.

De voorzitter: Voldoende? Mijnheer Janssen, u kunt uw betoog vervolgen.

De heer Janssen: Dank u wel, voorzitter. Ik had nog één thema bewaard voor het laatste blokje. Dat gaat over het onderwerp bedrijfsvoering. Daarover hebben we uitgebreid van gedachten gewisseld in de commissie BEC. Wat mij betreft, was het BEM blijven heten, maar goed, dat even terzijde. Daar zit zorg bij onze fractie. De zorg komt vanuit de goede intentie. Goede bedrijfsvoering draagt bij aan het realiseren van onze doelen, ook de natuurdoelen, maar ook andere doelen die we hebben. We zien dat we de afgelopen jarige geïnvesteerd hebben in de bedrijfsvoering, maar dat een aantal gewenste verbeteringen een beetje aanslepen. Ik noem even één voorbeeld, het tijdig afhandelen van subsidies. Daar hebben ook onze partners in de samenleving last van. Maar het zit ons ook een beetje in de weg in het realiseren van dingen die wij willen. We hebben gezien dat op de personeelskosten echt een aantal overschrijdingen worden aangekondigd. Dus wat dat betreft, hebben weigeren gemeend om een om een drietal moties op te stellen die ik straks zal indienen en mede namens ... Nee, laat ik gewoon motie voor motie doen. De VVD dient samen met UtrechtNu!, ChristenUnie, BBB, PvdA, Partij voor de Vrijheid, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS een motie Grip op personeelskosten en inhuur in. Namens UtrechtNu!, Partij voor de Vrijheid, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS een Duisenberg-motie. En namens UtrechtNu!, ChristenUnie, PVV, SGP, Forum, 50PLUS, een motie Prioritering bedrijfsvoering. Bij deze, voorzitter. Bijna Statenbreed, zou je zeggen. Even één woord. Het is voor ons bedoeld echt als, laten we de schouders eronder zetten en zorgen dat de boel op orde komt. Daarbij wil ik het laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Janssen. Dan kom ik nu toe aan de vragen die ... Nee, aan de motie die zal worden ingediend door de Partij van de Arbeid en andere. Dus wie mag ik het woord geven? Mevrouw De Boer, gaat uw gang.

Mevrouw De Boer: Tijd loopt natuurlijk meteen. Voorzitter, dank voor de Zomernota van dit jaar. De Zomernota is nu al een stuk compacter en inzichtelijker dan de vorige edities. Naast een reportage over de financiën, biedt de Zomernota ook een overzicht van de voortgang op alle afgesproken maatregelen en activiteiten. Dat geeft Provinciale Staten inzicht in waar we op schema lopen en waarbij sturing nodig is. Maar daar waarbij sturing nodig blijkt, worden geen voorstellen gedaan hoe die bijsturing er dan uit moet zien en wat het college daarvoor van PS nodig heeft. Dat is eigenlijk best gek. Daarom dienen we een motie van de Partij voor de Dieren die oproept om voortaan ook voorstellen te doen als bijsturing noodzakelijk is mede in. Ook de motie Klantwaardering openbaar vervoer van de Partij voor de Dieren dient de Partij van de Arbeid graag mee in. Veel gaat goed. De meeste programma's laten overwegend groene bolletjes zien. Met één schrijnende uitzondering, en dat is de voortgang op het programma Natuur. Zoals in de commissie al aangegeven, maakt de Partij van de Arbeid zich grote zorgen over het achterblijven van de resultaten op het gebied van robuust ontwikkelen van nieuwe natuur en het verbeteren van de kwaliteit van deze natuur. Deze teleurstelling wordt breed gedeeld in de commissie. De afgelopen weken zijn we dan ook druk bezig geweest met het formuleren van een motie die uiteindelijk als resultaat moet hebben dat er meer natuur bijkomt en dat de kwaliteit daarvan verbetert. De ambtelijke reactie op deze motie

veroorzaakte helaas opnieuw een teleurstelling. Samengevat komt het erop neer dat de organisatie er niet meer in gelooft dat de doelen haalbaar zijn. Dat vinden wij ontzettend jammer. De Partij van de Arbeid en een aantal andere fracties is er juist van overtuigd dat er met de juiste inzet en inspanning wel meer mogelijk is. Wij willen daarover graag het gesprek aangaan met de betrokken partijen en daar komen vast nieuwe opties uit waar een verbeterplan uit kan voortkomen. We willen gewoon graag af van die rode bolletjes. Deze motie wordt gezamenlijk ingediend met GroenLinks, Volt, D66, ChristenUnie, SP en Partij voor de Dieren. Nog een korte reactie op de motie Mest uitrijden pachtgronden van de BBB en CDA. De Partij van de Arbeid-fractie is gevoelig voor de problemen van met name de kleine boeren die dreigen om te vallen door de mestproblematiek. De derogatie komt echter niet terug en er moet dus gezocht worden naar een structurele oplossing. Daarvoor is vooral het Rijk aan zet. Uiteindelijk is immers de enige manier van mest af te komen, zorgen dat je er minder van hebt.

De voorzitter: Ik kijk even, mijnheer Van Vuuren liep wat langzaam naar het spreekgestoelte, maar wil u nu interromperen?

De heer Van Vuuren: Ging eigenlijk nog over de motie.

De voorzitter: Dat dacht ik al. Gaat uw gang.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, mevrouw De Boer beginnen een beetje een duo te worden. We hebben samen een video opgenomen, we zijn samen in de Eerste Kamer geweest, hebben daar geprobeerd een gezamenlijke boodschap af te geven, waarin we onder andere hebben opgeroepen om stapeling van regelgeving te voorkomen en zeker regelgeving die een goed inkomen van de boer in de weg staat, dat we daar niet op moeten inzetten. Ik ben eigenlijk benieuwd, voorzitter, hoe Partij van de Arbeid dan kijkt naar het tweede punt uit de motie, waarin eigenlijk wordt opgeroepen om naar meer verplichtende maatregelen te gaan. Hoe verhoudt zich dat tot ons gezamenlijke verhaal?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Ik had eerlijk gezegd al verwacht dat daar op aangeslagen zou worden door u of door een collega. Er staat overigens niet meer verplichten, er staat minder vrijwillig. Het is net hoe je het wil formuleren natuurlijk. Maar dat zou onderdeel kunnen zijn van het gesprek. Want we moeten onze doelen halen. Die hebben we met elkaar afgesproken al een hele poos geleden in het Akkoord van Utrecht. Daarvoor zouden we willen kijken, wat is er nodig om in ieder geval dichter bij die doelen te komen? En dit zou een van de onderdelen van het gesprek kunnen zijn, wat wij breed in de Staten zouden willen voeren met de betrokken partijen. Het lijkt me nu niet zinvol om heel diep een debat te gaan doen over wel of niet vrijwillig. Wij zijn in principe ook niet voor gedwongen uitkoop. Daar willen we het helemaal niet over hebben vandaag. Dat is niet de bedoeling.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Daar ben ik heel blij om, voorzitter, want die kant moeten we inderdaad niet op. Want dan ben ik ook wel benieuwd hoe de VVD en het CDA er dan weer tegen aankijken, ook in het licht van het coalitieakkoord, waar volgens mij is afgesproken dat we voorlopig die stap niet zetten.

Mevrouw De Boer: Precies. Wij zijn van de afspraak is afspraak, dus dat is helemaal niet de bedoeling. Maar je kunt wel nadenken over dat voorkeursrecht bijvoorbeeld waar we het al eerder over hebben gehad. Maar dat zijn allemaal dingen die we in het gesprek zouden willen meenemen. Het gaat nu vooral om, willen we met elkaar dat gesprek aan en kan ik daar de ondersteuning voor krijgen?

De voorzitter: Mooi. Ik zie dat mijnheer Van Vuuren tevreden is. Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, mevrouw De Boer die kwam zojuist bij de microfoon van afspraak is afspraak en gooit nu het Akkoord van Utrecht te grabbel. Als ik kijk naar verplichtend instrumentarium, waar staat dat in het Akkoord van Utrecht, dat dat toegepast wordt?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Zo breed heb ik dat niet bedoeld. Ik heb dat meer aangehaald, omdat daarin staat dat we de natuurdoelen zouden willen halen. Daar willen we met elkaar over in gesprek. Dan moet je het ook, als je met elkaar gaat brainstormen over innovatieve ideeën, moet je ook out of the box willen denken en met elkaar willen praten over, wat is er voor nodig om toch die doelen te kunnen halen? Dan kun je alsnog de afweging maken of kijken naar de afspraken die we al gemaakt hebben, wat kan wel en wat kan niet?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dan constateer ik dat het Akkoord van Utrecht dus eigenlijk een soort kersenbak is waar je kersen naar keuze uit kunt grabbelen. Maar waar leest mevrouw De Boer dan in de Zomernota dat er sprake is van een tekort aan instrumenten om de natuur te realiseren?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Ik zeg het nu voor de derde keer uit, dat is ook de laatste keer, dat het voor ... Het gaat erom dat ik het gesprek wil voeren over, wat is er nodig om die natuurdoelen te halen? Het gaat niet nu over welke middelen en instrumenten. Misschien moeten we er op een hele andere manier naar kijken, maar wij willen de moed nog niet opgeven om toch die natuurdoelen te halen, in het belang van ons allemaal in deze provincie.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg, die durft niet nog een keer de vraag te stellen. Dat zie ik. Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Nou hoor ik mevrouw De Boer zeggen, voorzitter, dat de ambtelijke organisatie zegt, die doelen zijn niet haalbaar. Tot die conclusie waren we min of meer ook wel gekomen. Nou komt zij met van, dan moeten we het nog een keer proberen en dan moeten er instrumenten zijn. Bedoelt u dan de Wet voorkeursrecht gemeenten?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Als je met elkaar in de breedte wil gaan praten, met de betrokken partijen erbij, dan moet je het overal over willen hebben. Ook over dat. Dat is een instrument wat je zou kunnen inzetten. Dan moeten we dan met elkaar afwegen van, hoe nobel, hoe belangrijk vinden wij het doel? Heiligt het doel dit middel? Zo zou je het ook kunnen formuleren.

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Dan is mijn vervolgvraag, want we hebben van de voorganger van mevrouw Sterk mevrouw Bruins Slot een uitstekend memo gekregen over de mogelijke toepassing van de Wet voorkeursrecht gemeenten, waarvan eigenlijk de conclusie was van, ambtelijk ook, dat is gewoon geen begaanbaar pad. Dus wat gaan we dan onderzoeken en zijn we dan niet een soort ideaalbeeld aan het schetsen wat gewoon niet haalbaar is? Dus nogmaals mijn oproep voor wat meer realisme in dit vraagstuk.

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: U zoomt in op één middel. Als dat middel dat niet is, dan is dat middel dat niet. Dan komen we waarschijnlijk op hele goede andere plannen. Wij willen in ieder geval de moed niet opgeven en wij vinden het de moeite waard. Het zou ook passend zijn bij de afspraken die we daarover gemaakt hebben. We hebben daar ook workshops over gevolgd, over natuurrealisatie, met natuurorganisaties gesproken, dat er misschien toch nog wel meer mogelijk is dan wat we nu doen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Ik heb net de vraag al proberen te stellen over de financiering. Ik heb een antwoord gekregen van de heer Janssen, maar ik wil eigenlijk ook een reactie van de indieners van deze motie. Want bij gedachtestreepje 3 of bullet 3, daar staat dat er een natuurontwikkelingsfonds gevormd moet worden. Hebt u enig idee hoeveel geld daarvoor nodig is om te realiseren wat u gerealiseerd wil worden en waar uit het provinciale budget we dat geld moeten halen? Als we dit zouden aannemen, ik maak gelijk drie vragen, dan kan ze het in een keer beantwoorden, kunt u dan bij de begrotingsbehandeling aangeven hoe dat het gefinancierd moet worden?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Ik heb eerlijk gezegd begrepen dat geld het probleem niet is, maar vooral het ... Bovendien, dat is ook een van de middelen. Dat hoort bij het complete verbeterplan. We kunnen allemaal nu inzoomen op één onderdeelje uit het idee, maar je moet ook ... Of je zet je schouders eronder en je zegt, we gaan het met zijn allen proberen. Of je hebt geen zin erin, kan ook. Een van de twee is het.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Voorzitter, ik wil nog even teruggaan. Dit voornemen, versnelling realisatie natuur, is voortgekomen uit de onderhandelingen voor de coalitie in 2019. Er zijn toen geen notulen van gemaakt. Dat weet ik. Maar ik was daarbij en ik heb gezegd, dit is niet realistisch. We hebben daar toen 12 miljoen extra voor in de begroting opgenomen en die 12 miljoen hebben we toen direct al gezegd als CDA, dit is niet realistisch. Het blijkt nu niet realistisch te zijn. Dan blijft mijn vraag, het is niet haalbaar, je kunt wel veel middelen hebben, die hebben we best in deze provincie, maar die zul je dan ergens anders weg moeten halen. Ik vraag aan de indieners van de motie, hoeveel denken zij dan nodig te hebben om te realiseren wat ze voor ogen hebben?

De voorzitter: Goed. Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Aan een begroting gaat een plan vooraf. Dus laten we eerst het plan gaan maken en dan met elkaar bekijken hoeveel dat voor nodig is.

De voorzitter: Voldoende? Mevrouw De Boer ...

Mevrouw De Boer: Tot slot, voorzitter. In de commissies FAC en BEC is uitgebreid stilgestaan bij de overschrijding op het personeelsbudget en het grote aandeel incidentele huur daarin. Natuurlijk snappen we de situatie op de arbeidsmarkt, de noodzaak van een flexibele schil en begrijpen we dat je soms externe expertise nodig hebt om de ambities waar te kunnen maken. Maar, voorzitter, er is nu wel heel weinig sturing en begrenzing op de hoeveelheid externe inhuur die de provincie inzet. Dat kan echt beter. Daarom dienen we de motie van de VVD die oproept om tot een normering te komen mede in. Hartelijk dank.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Boer. Dan heb ik nu één, twee, drie, vier moties, tel ik, die zullen worden toegelegd door de Partij voor de Dieren. Mijnheer Travaille gaat het woord voeren.

De heer Travaille: Dank, voorzitter. In de nieuwe opzet voor de voortgangsrapportages zouden wij graag zien dat de beleidsdoelen waarvoor bijsturing noodzakelijk is en de rode bolletjes altijd een voorstel bij zit van GS. Dat hebben we benoemd in de motie Bij geconstateerde noodzakelijk bijsturing in voortgangsrapportages volgt altijd een Statenvoorstel. Dienen we in samen met PvdA en Volt, en met steun, begrijp ik, van de VVD. Daarnaast hebben wij de wens om de beoordeling van de voortgangsrapportages te kunnen controleren. Dat doen wij immers als PS. Bijvoorbeeld met een link naar de onderliggende stukken. Wij hebben ...

De voorzitter: Ogenblikje, mijnheer Travaille. Mijnheer Van den Dikkenberg wil een interruptie plegen.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Even voor duidelijkheid. Stelt de heer Travaille voor dat er bij ieder punt een beleidsbijstelling plaatsvindt in de voortgang van de P&C-nota, de stukken? Want volgens mij is het de bedoeling dat we juist naar activiteiten gaan en de beleidsevaluatie eens per twee of vier jaar uitvoeren, welk resultaat we halen met het beleid dat we voeren. Dan heb je het structureel geborgd. Dat hebben we met elkaar volgens mij in de commissie Janssen-bespreking hier ook genoemd, dat we elke twee tot vier jaar het beleid evalueren op beleidsdoelstellingen en niet op de activiteiten die voor een jaar zijn afgesproken. Hoe kijkt de heer Travaille daartegenaan?

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u. Dank u voor deze vraag. Kijk, het gaat specifiek om wat wij constateren in die voortgangsrapportage. Als daar rode bolletjes bij staan, dan zegt GS eigenlijk, bijsturing is noodzakelijk. Bijvoorbeeld voor zo'n onderdeel als wat we net besproken hebben over realisatie van natuur. Op dat moment, dan willen we ook die bijsturing zien. Dat kan gaan over activiteiten, dat kan gaan over de planning, zoals die ook in de Zomernota allebei naast elkaar staan. Dan verwachten wij dat daar ook een voorstel komt van, en wat gaan we daar dan mee doen?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dan is het helder. Maar ik hoorde net de beleidsbijstellingen, maar volgens mij stellen we beleidsplannen over langere tijd vast en evalueren we die in een bepaald stramen, binnenkort, maar gaat dit over activiteiten in de planning? Dan begrijp ik hem wel inderdaad. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn. Dank u wel. U kunt vervolgen, mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dan ga ik verder met het tweede punt waar ik net aan begonnen was. Daarnaast hebben wij de wens om bij de beoordeling van de voortgangsrapportages te kunnen controleren, bijvoorbeeld via een link, wat daadwerkelijk de voortgang is. Want daar zijn wij tenslotte als PS voor. We hebben begrepen dat hiervoor een voorstel in de maak is in Q4 dit jaar. Graag een bevestiging op dit punt van de gedeputeerde. We zien in de Zomernota 98 procent van de acties op koers liggen, of een kleine bijstelling is nodig. Partij voor de Dieren vraagt zich af of we daadwerkelijk op koers liggen. We hebben er twijfels over. Kijk bijvoorbeeld naar de Kaderrichtlijn Water. Iedereen weet dat we de Kaderrichtlijn Water niet gaan halen in 2027, maar bij ons staan alle bolletjes weer op groen. Daarom mijn vraag aan GS, durft GS daadwerkelijk te zeggen dat wij voor 98 procent van de beleidsdoelen ook daadwerkelijk op koers liggen? Traditiegetrouw ligt de realisatie van natuur het verst achterop. Er werd eerder al aan gerefereerd. Het voorstel van GS is nu zelfs om minder natuur te realiseren. Tegelijkertijd wordt de natuur vernietigd door ontwikkeling van evenemententerreinen, aanleg van villa's in bossen en uitstoot vanuit de landbouw. Een groot aantal fractie heeft nu de motie We laten de natuur niet los opgesteld. In deze motie roepen wij GS op om met betrokkenen om tafel te gaan zitten, om oplossingen te bedenken die meer natuur realiseren. Er waren zorgen bij het CDA, zagen wij, over de financiering. Maar laat ik u geruststellen, ik geloof dat er

inmiddels 40 miljoen is blijven liggen voor natuurrealisatie, omdat we daar niet aan toekomen. Of zoals de heer Janssen afsloot, laten we onze schouders eronder zetten en zorgen dat de boel op orde komt. Daar sluiten we ons helemaal weer aan, zeker op dit punt.

De voorzitter: Ogenblikje. Mijnheer Westerlaken heeft een interruptie.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Het is de vraag die ik net inderdaad had willen stellen die gaat over het geld. 40 miljoen voor de versnelling van de natuurrealisatie. Over hoeveel hectare gaat het ook alweer?

De voorzitter: Mijnheer Travaille. Met elkaar mooi in beeld tijdens uw extra gesprek. Dus even ... Mijnheer Hart, mag ik u vragen om gesprekken buiten de zaal te voeren. Sorry. Mijnheer Travaille, gaat uw gang.

De heer Travaille: Dit lijkt me bijna een commissievraag.

De heer Westerlaken: Sorry, voorzitter.

De heer Travaille: Dit lijkt me bijna een commissievraag voor het aantal hectares. Ik dacht 1500 hectare, maar het kan ook net een beetje anders zitten. Maar laat GS mij daar alsjeblieft op corrigeren. Maar ik vind het een beetje rare vraag in dit debat.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ik zal hem toelichten, voorzitter. 40 miljoen voor 1500 hectare en we hebben gisteren gehoord dat de gemiddelde grondprijs per hectare in deze provincie op dit moment rond de 84.000 euro ligt. I rest my case.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dit is een hele mooie case, mijnheer Westerlaken. Maar dit is het geld alleen al wat is blijven liggen. Daarnaast hebben we het geld voor de realisatie van de doelen zoals we die ook gepland hadden. Sterker nog, we hebben steeds het signaal gekregen, we mogen niet aan die 50 miljoen komen, want we moeten nog zoveel natuur realiseren. Daarom sluit ik graag af op dit punt met de woorden van de heer Janssen, laten we onze schouders eronder zetten en zorgen dat de boel op orde komt. Dan energietransitie. Het vierde beleidsdoel van het programma Energietransitie gaat over onze voorbeeldfunctie. Met deze motie vragen we het college om in gesprek te gaan met de stichting Statenjacht over de mogelijkheden tot elektrificatie van het Statenjacht. Volgens de schipper is de huidige motor, de dieselmotor, toe aan revisie. Hij staat positief tegenover elektrificatie, wat overigens bij steeds meer oude schepen wordt gedaan. Tot slot, een belangrijk meerjarendoel is de ov-tevredenheid. Recent hadden we berichten in de media met verhalen over slechte ov-bereikbaarheid van ziekenhuizen en ov-uitval in Utrecht door chauffeurstekorten. Maar volgens het reizigersonderzoek scoren wij in Utrecht een ruime voldoende, ondanks eerdere afschalingen. De ov-tevredenheid wordt gemeten door mensen tijdens hun reis met ov te bevragen. Dat is een beetje zoals als je bij een concert van Frans Bouwer bent, gaat vragen aan mensen, hoe vinden jullie Frans Bouwer eigenlijk? Niet helemaal een heel objectief meetpunt. We vragen daarom het college om de ov-klantwaardering te baseren op een bredere onderzoeksgroep, inclusief mensen die minder vaak het ov gebruiken of inmiddels zijn afgehaakt, en daarbij ook diverse aspecten te benoemen, zoals de veiligheid. Deze motie dienen we in met een groot aantal fracties en wij verwachten hierop graag uw steun. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Travaille. Dan is nu de beurt aan de andere fracties om hun inbreng in eerste termijn te leveren. Dan kijk ik in eerste instantie naar GroenLinks. We zijn met de Zomernota bezig.

Mijnheer El Hamdaoui. De onderwerpen lijken soms heel anders dan de financiële verslaglegging. Dat geef ik toe. Gaat uw gang.

De heer El Hamdaoui: Dank u wel, voorzitter. Ik ben niet zo fris als ik hoopte. Dank u wel, voorzitter. Ik ben nu bijna twee jaar Statenlid en het is ook de tweede keer dat ik het woord mag voeren bij de Zomernota. De eerste keer werd mij als kersverse Statenlid uitgelegd dat de Zomernota eigenlijk een soort rapport is. Een rapport zoals je dat op school krijgt. Het vertelt wat er gedaan is, waar achterstanden zijn en hoe we die achterstanden gaan verbeteren. Dus als een soort ouder heb ik die Zomernota opengeslagen en heb ik het gelezen. Ik moet zeggen, voorzitter, ik ben best tevreden met dit rapport. GroenLinks is blij met de keuzes die zijn gemaakt en de vooruitgang die geboekt is. Dit geeft ons vertrouwen dat we samen op een goede weg zijn om onze ambities waar te maken. Ten eerste de positieve ontwikkeling op het gebied van de energietransitie. GroenLinks is blij dat er extra middelen zijn vrijgemaakt voor projecten die bijdragen aan een duurzame toekomst. De 1 miljoen voor de ontwikkeling van energiehubs en de 2 miljoen voor grootschalige isolatie zijn investeringen waar wij volledig achter staan. Deze stappen helpen ons om als provincie onze klimaatdoelen te bereiken en zorgen ervoor dat we onze verantwoordelijkheid nemen in de strijd tegen de klimaatcrisis. Ten tweede, de versterkte inzet op woningbouw. We zijn erg tevreden met het feit dat er 2 miljoen is vrijgemaakt in 2024 en dat er in totaal 18 miljoen wordt gereserveerd voor de jaren 2025 tot met 2027. Dit zal helpen om de woningnood in onze provincie aan te pakken. Daarnaast de extra aandacht voor natuurbehoud en biodiversiteit, iets waar GroenLinks blij mee is. Het is een positieve stap dat er concrete middelen worden vrijgemaakt voor het plan van 700.000 bewoners voor 2027 en dat wordt gewerkt aan verbetering van natuurverbinding. Op het gebied van naturalisatie moet er echt nog wel wat nodige gebeuren. We hebben de achterstand op de projecten ook al aangekaart tijdens de commissievergaderingen en eerder in sessie Natuurrealisatie gehad, mede op verzoek van GroenLinks. Daarnaast ligt er een advies van een taskforce-versnelling waar we misschien nog wel meer kunnen doen dan tot nu toe is gebeurd. Voor GroenLinks is het nu van groot belang dat we alle zeilen bijzetten. De PvdA heeft op dit punt ook een motie ingediend en die steunen wij, want het blijft belangrijk dat we doorpakken op deze projecten, zodat we onze natuur beschermen en herstellen. Afrondend, voorzitter, als we de Zomernota zien als een rapport van een kind op de basisschool, dan zouden we zeggen, goed gedaan, maar er is nog ruimte voor verbetering. Er zijn veel goede cijfers en veel vakken waar hard aan gewerkt is, maar er zijn nog wat verbeterpunten die aandacht nodig hebben. Dus laten we dit momentum gebruiken om door te pakken, zodat we met trots kunnen zeggen dat we onze doelen hebben gehaald. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is nu aan de beurt fractie van D66. Mevrouw De Widt, gaat uw gang.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. De voortgangsrapportage is ieder jaar een beetje een worsteling. Liggen we nu wel of niet goed op koers en hoe zie je dat dan precies? We hebben dat vandaag al een paar keer gehoord. Als politici vinden velen van ons hier natuurlijk ook dat iets sneller, beter of anders moet. Wij van D66 willen graag vooruit, dat heb ik hier vaker betoogd. Wij kijken dan vooral naar de voortgang op woningbouw, energietransitie en een beter evenwicht in het landelijk gebied. Deze Zomernota is dan maar een kleine rimpeling op de hele lange weg die we gaan. Mijn fractie heeft op dit moment zorgen over de regering in Den Haag. Daar zien wij veel stilstand of zelfs achteruitgang en dat vinden we echt zorgelijk. Wij zien dat dit ook een dip veroorzaakt in de slagkracht van onze provincie. Maar als ik kijk naar wat binnen onze eigen invloedssfeer ligt, hier in Utrecht, dan constateer ik met mijn fractie dat het college de ingeslagen weg krachtig, stevig vasthoudt, en dat houden we graag zo. Een klein beetje bijsturen willen we natuurlijk wel. Ik wil vooral benadrukken dat D66 met volle overtuiging de doelen op de natuurversnelling niet wil bijstellen. De noodzaak om ons in te zetten voor biodiversiteit en een robuuste natuur blijft onverminderd groot. Wij dienen de motie We laten de natuur niet los mee in. Over de motie waarmee de BBB Zoek naar ruimte voor mest wil ik nog iets rechtzetten. De heer Van Vuuren gaf aan dat het doel is om te bemesten naar de behoefte van het gewas, maar wij bij D66 zijn ervan overtuigd dat het

doel moet zijn om te bemesten naar de draagkracht van het milieu. De mestmotie zullen wij niet steunen. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Widt. Dan kom ik bij de fractie van het CDA. Mijnheer Westerlanden, nog behoefte aan het woord? Mijnheer Koren, gaat uw gang.

De heer Koren: Dank, voorzitter. De laatste Zomernota van de provincie Utrecht. Voorzitter, in een fatsoenlijke provincie zorgen we dat we grip houden op financiën, de tering naar de nering zetten en niet de rekening doorschuiven naar de volgende generaties, maar zorgen we ook dat wij onze taken en doelen uitvoeren en uitdagingen die dat in de weg staan oplossen. Voorzitter, er ligt een prima uitgewerkte Zomernota en de bijstellingen vanuit de Zomernota vallen financieel bijna 6 miljoen positiever uit. De vraag is wel hoe het komt dat de Zomernota positief afwijkt en wat daarvan de gevolgen zijn voor onze gestelde doelen. Een hardnekkig punt bij de uitvoering van onze doelen blijft het behouden en aantrekken van personeel. Eerder hebben wij al eens geopperd om met betrekking tot die personeelsproblemen onconventionele maatregelen te nemen. We kunnen de arbeidsmarkt niet veranderen, maar we kunnen er bijvoorbeeld wel voor zorgen dat wij een aantrekkelijke werkgever zijn. Voorzitter, graag zou ik van het college vernemen wat hun visie is op het aanhoudende personeelsprobleem. Dan, voorzitter, afsluiting. We zijn positief verrast over de toelichting bij de garantiestelling op de zero emissie bussen. Zoals u weet, was vorig jaar juni het verhaal dat de provincie garant zou staan bij de aanschaf van deze bussen, ter waarde van 300 miljoen. Hierbij was de risico-inschatting dat als er iets fout ging, dat de provincie ongeveer 10 miljoen euro kwijt zou zijn. Maar het had ook meer kunnen zijn. In de Zomernota nu staat dat voor de nog af te sluiten overeenkomst er een maximaal garantiestelling komt vanuit de provincie van 10 miljoen, en dat heeft de gedeputeerde ook in de commissie bevestigd. Daarmee kan het risico voor onze provincie nooit meer bedragen dan die 10 miljoen. Dat is wat het CDA betreft een hele geruststelling. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Koren. Kom ik bij de partij van de ... Nee, sorry, die was al geweest. ChristenUnie. Mevrouw Kennedy.

Mevrouw Kennedy-Doornbos: Dank u wel, voorzitter. Het is fijn om te zien dat de Zomernota steeds meer de vorm aan gaat nemen zoals we die ook beogen met de commissie Janssen, compacter meer to the point, minder herhalingen. Leuk om elke keer weer te kijken hoe dat systeem doorwerkt in het volgende document dat we mogen bespreken. Ook positief de inhoud van de Zomernota. Zijn blij daarmee. Ik wil me wel aansluiten ook bij de opmerkingen van het CDA over de zero emissie bussen, de garantiestelling. Daar hebben wij toen ook aandacht voor gevraagd. Als het gaat over de personeelsproblemen, zijn we ook blij met de memo die we hebben gekregen. Dat verheldert wel een heel aantal zaken, maar het neemt niet weg dat wij nog steeds twee moties daarover mede zullen ondertekenen, samen die de VVD heeft ingediend. We gaan niet mee met een Duisenberg-onderzoek, want dat gaat ons een stap te ver. Maar we willen wel graag weten, zijn er gezamenlijke normen die we ook als Staten met elkaar kunnen afspreken over de inhuur? Het is nu ook wat duidelijker wat de overbezetting was. Dat was een beetje onduidelijk. We hebben capaciteitstekort en tegelijkertijd hebben we overbezetting. Maar dan blijkt dat dat komt omdat wij allerlei taken tot ons hebben genomen als provincie, maar blijkbaar niet het personeel, de normen daarvoor hebben opgehoogd. Dan denk ik, hoe kun je taken uitvoeren als je niet zegt ... We geven ook de financiële ruimte om daarvoor extra personeel aan te nemen. Dus het lijkt me toch nog steeds wel goed om te praten met elkaar over, hoeveel personeel willen wij, wat zijn de normen qua inhuur en ook, wat gaan we eraan doen dat we nu zoveel capaciteitsproblemen hebben en dat we daarom niet kunnen realiseren wat we wel hadden beoogd? Als het gaat om alle andere moties, amendementen die zijn ingediend, dan, eens even kijken, gaan wij mee, we zullen meestemmen met een heel aantal, maar niet met bijvoorbeeld de mestplaatsingsruimte. Dat heeft de heer Schaddelee al aangegeven waarom we daar dan niet in meegaan, omdat de motie niet voldoende kan worden aangepast zodat we erin mee zouden

kunnen gaan. Eens even kijken. Versnelling realisatie natuur, die dienen we natuurlijk mede in. Als het gaat om de Partij voor de Dieren-motie, de ov-klantwaardering, daar gaan we ook meestemmen. De achterblijvende resultaten in voortgangsrapportages, dan denken wij, dan wordt een Zomernota te uitgebreid. Dat behouden we liefst voor de beleidsevaluatie. De elektrificatie van het Statenjacht, om daar een onderzoek naar te doen om te kijken of dat mogelijk is, daar kunnen we wel voor zijn. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kennedy. Dan kom ik nu bij de fractie van UtrechtNu!, mijnheer Nagtegaal.

De heer Nagtegaal: Dank, voorzitter. Kijkt u wel eens naar de VARA? Ik denk het wel. Want als ik hier sta, voel ik me soms net een beetje dominee Gremdaat. Misschien moet ik mijn haren laten groeien, dan lijkt ik misschien wel op hem. Hoe meer dingen veranderen, hoe meer ze hetzelfde blijven. Kent u die uitdrukking, voorzitter? Eerlijk gezegd moest ik aan deze uitdrukking denken toen ik door de Zomernota bladerde. Het voelt vertrouwd, maar toch met het besef dat er iets moet veranderen in hoe wij kijken naar onze P&C-cyclus, ook inhoudelijk. Voorzitter, over die inhoud hou ik het vandaag kort, want details hebben we al uitvoerig besproken in de commissie. Toch wil ik benadrukken dat we als provincie denk ik ook wel een keerpunt hebben bereikt met het oog op de jaren 2026, 2027 en efficiëntie en grip op de uitgaven zijn geen loze kreten meer, maar echt noodzakelijke maatregelen. Daarom ondersteunen we ook de drie moties van de heer Janssen van de VVD, die ons helpen om op deze punten vooruitgang te boeken. Deze moties richten zich op iets waar we al te lang omheen draaien, het beheersen van de personeelskosten en de algehele bedrijfsvoering van de provincie Utrecht. Het is niet langer een kwestie van doorgaan zoals we altijd al hebben gedaan, maar echt wel van actief zoeken naar manieren om te besparen, zonder aan kwaliteit in te boeten. Daarnaast, voorzitter, moeten we ons ook afvragen, welke taken horen er nog bij de provincie? We kunnen niet altijd alles blijven oppakken. Nieuwe taken moeten altijd met een kritische blik worden bekeken en gekoppeld worden aan duidelijke prioriteiten. De motie over prioritering van de bedrijfsvoering sluit daar ook op aan. Bovendien gaan we binnenkort over die rollen natuurlijk het gesprek aan tijdens een SPS-sessie in november, ik meen, de 20^e. Voorzitter, ik ga verder niet alle moties die zijn ingediend recenseren. U zult wel zien hoe wij stemmen bij de stemming zo dadelijk. Tot slot, voorzitter, wil ik afsluiten door te zeggen dat Utrecht groot is geworden door klein te blijven en het is tijd dat we dat principe weer gaan omarmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nagtegaal. Dan ben ik nu bij de fractie van Volt, mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank, voorzitter. Volt heeft met de Zomernota van vorig jaar al meer aandacht gevraagd voor verbetering van natuurbeleid, inclusief de groene contour. Tijdens de begrotingsbehandeling van vorig jaar hebben we dit herhaald en dit jaar weer tijdens de Kadernota. Maar het schaamrood kleurt ook weer deze Zomernota op het gebied van natuur realisatie, inclusief ons Natuurnetwerk Nederland, belangrijke verbindingen tussen natuurgebieden, de groene contour en de biodiversiteit in stad en platteland. Allemaal achter op planning. Terwijl de urgentie van een effectief antwoord eigenlijk niet hoger kan, horen wij in deze zaal onder andere de VVD voorstellen dan maar de doelen naar beneden bij te stellen. Dat is niet des Volts. Wij willen wel doen wat nodig is en niet opgeven dus. In de commissie stelde Volt voor om als PS een serie gesprekken te gaan voeren met de relevante partners. Alle opties op tafel. We hebben hier vooral enkele stappen genomen, als gevolg ook op de eerdere ontmoeting die wij organiseerden met de natuurpartijen over hun visie 2050. We zijn heel blij dat een aantal partijen hier nu actief met ons samen optrekken en hopen op een toezegging van gedeputeerde zoals gevraagd door collega De Boer om daar ook actief aan mee te werken, wat de motie wellicht overbodig maakt. Dan wil ik ingaan op een aantal specifieke moties. De ov-klantwaardering, die hebben wij mee ingediend, want het gaat hier uiteindelijk om inclusiviteit. Als je een tevredenheidsonderzoek uitvoert, is het goed om dit onder reizigers te doen die reeds gebruikmaken van het ov, maar ook juist de

mensen die om diverse redenen zijn afgehaakt of die nog niet zijn aangehaakt, wil je ook graag horen. Hoe dit praktisch uitvoerbaar kan worden gemaakt, en dat moet mogelijk zijn, laten we graag aan GS. Dan de drie VVD-moties inzake bedrijfsvoering. De Duisenberg-motie. In de Zomernota wordt diverse keren aangegeven dat er een groot arbeidsmarktprobleem is. Zo'n Duisenberg-onderzoek is zeer uitgebreid en veel omvattend en gaat ook veel van onze ambtenaren vragen, die toch al onder druk staan. Bovendien lijkt het ons vanuit Volt niet wenselijk om een innovatiebudget te besteden aan een intern onderzoek over de inhuur van externen, uitgevoerd door notabene externen, over iets wat een algemeen arbeidsmarktprobleem is. Daarom kunnen wij niet mee met deze motie. Dan Grip op personeelskosten. Wij zien dat gedeputeerde hard bezig is en zijn nieuwsgierig naar zijn reactie. Dank ook nog voor dat aanvullende memo hierover. Dat is nog wel steeds verwarrend geschreven. Hadden we ons nu niet voorgenomen in makkelijke taal te communiceren? Dus dat is even feedback. Inhoudelijk over die motie, die Roemernorm kan voor problemen zorgen, als je ineens toch iets ergens nog moet doen en dan werkt hij juist weer beperkend. Je zou ook bij een overschrijding van 10 procent een toelichting kunnen geven. Ik wil dan ook een oproep doen aan alle Statenleden die hebben mee ingediend, weet wat je over de organisatie afroept als het gaat om flexibiliteit.

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Voorzitter, aan mevrouw Blekxtoon van Volt even de vraag. In de motie staat niet expliciet dat we die Roemernorm zo onverkort hier ook zouden moeten invoeren. Dus de vraag aan het college is, denk na over een vorm van normstelling, die wat mij betreft ook best flexibel kan zijn of een comply or explain-element kan bevatten. Kan dat u overtuigen?

De voorzitter: Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank voor deze nadere toelichting. Dan ben ik toch eerst benieuwd naar de reactie van gedeputeerde. Dank. Dan ga ik verder met de ...

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Blekxtoon: Prioriteren bedrijfsvoering. Sorry. Ook deze motie raakt weer aan de memo dat is nagestuurd door de heer Bakker. In principe sturen we op vertrouwen in de organisatie. Er wordt gewerkt met wat er kan qua arbeidsmarkt. Verder dienen wij ook de motie in over de achterblijvende resultaten in de voortgangsrapportage. Ik zie dat ik door mijn tijd heen ben. Elektrificatie van de Statenjacht, daar vinden wij ons in punt 1, maar nog niet in punt 2 van de motie.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Blekxtoon. De SGP, mijnheer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank u wel. We hebben de Zomernota tot ons genomen, en gelukkig de laatste. Misschien komt er nog eentje, maar stappen we van dit principe van rapporteren af, want het is erg ver terugkijken. Je hebt bijna de verrekijker nodig om de resultaten van de eerste maanden te zien. Voorzitter, wij onderstrepen het betoog van de VVD als het gaat om de personeelskosten en de bedrijfsvoering. Juist ook bij de bedrijfsvoering is het van belang dat we niet gaan terugrollen, maar dat we vooruit blijven rollen in de ontwikkeling van de organisatie. Daarom ook deze sturingsmotie. Voorzitter, wat ons betreft, kan het ook een strakker gesprek faciliteren. Want tot dusver vindt het gesprek nog niet zo heel strak plaats, als we het hier hebben over maatschappelijke doelen, als we het hier hebben over doelen die we met elkaar willen realiseren, wat het ook kost aan inspanningen van onze organisatie. Soms kan dan het gesprek ook zijn dat dingen niet kunnen of dat er een financiële paragraaf in de moties wordt toegelicht. Dan kijk ik ook met name naar onszelf, dat we vaak wel uitspraken doen over doelen, vandaag ook weer een aantal debatten over doelen, maar dat daar dan ook een hele duidelijke financiële onderbouwing bij moet op het moment dat daar personele inzet voor nodig is. Voorzitter, dan kunnen we

met elkaar denk ik beter prioriteren en het gesprek strakker voeren. Ik was blij dat de PvdA begon over het Akkoord van Utrecht. Dat biedt namelijk ook aanknopingspunten. We hebben er geen motie over voorbereid, want we zagen hem in de visie van de landbouw weer terugkomen, om nog eens te vragen naar de groenblauwe diensten. In 2011 hebben we afgesproken om groenblauwe diensten betaalbaar te maken en agrariërs daar ook voor te belonen. Nou zijn er in de afgelopen dertien jaar heel wat groenblauwe diensten verleend door agrariërs, maar volgens mij zit daar nog steeds een slecht verdienmodel onder en hebben we het nu voor de visie 2050 geformuleerd als, dan is er een verdienmodel voor groenblauwe diensten. Dit is slechts één voorbeeldje van het aantal wederkerige diensten uit het Akkoord van Utrecht en volgens mij moeten we dan ook even in het volledig akkoord in de spiegel kijken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Den Dikkenberg. PVV, mevrouw Van der Velden. U heeft niet de behoefte aan het woord. SP, mijnheer Breur. Geen behoefte aan het woord. Forum voor Democratie, mijnheer Van Breukelen, gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Als hoogste orgaan binnen de provincie dienen wij als Staten fatsoenlijk ons takenpakket uit te kunnen voeren. Controle over de financiën en ook over de uitvoering van onze besluiten zijn twee belangrijke taken binnen dit pakket. Dit doen wij niet alleen samen met de ambtelijke organisatie, natuurlijk gaat het ook via GS. Maar het lastige aan deze verhoudingen is als er dingen misgaan binnen de organisatie of dingen dreigen stuk te lopen in de uitvoering, kunnen wij daar niet direct deze organisatie op aanspreken. Het moet altijd via GS en dat is soms jammer, maar aan de andere kant is dat goed, want we constateren wel een aantal problemen, problemen die ook in de VVD-moties omschreven staan. De personeelskosten worden overschreden. Er zijn vertragingen met de afhandeling van subsidies. Digitalisering is een probleem. De HRM-functie opereert ook niet altijd helemaal naar behoren. Maar wat heel belangrijk is, is de efficiëntie van de organisatie. Want een efficiënte ambtelijke organisatie bespaart ook de Utrechtse en de Nederlandse belastingbetaler weer geld. Wat ook belangrijk is, is dat wij controle hebben over personeelskosten en -uitgaven van de organisatie. Peperdure inhuur ...

De voorzitter: Mag ik de leden daar vragen om, bij herhaling nu, om hun gesprekken, dat geldt ook voor de fractiemedewerker, buiten de zaal te voeren.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Peperdure inhuur waar wij geen controle over hebben, is toch wel zorgelijk, want we willen gewoon simpelweg het gemeenschapsgeld zo efficiënt mogelijk inzetten. Ook de problemen in HRM-functie waar al eerder middelen voor vrijgemaakt zijn, verdienen onze aandacht. Zoals al eerder gezegd is, de schouders moeten er echt onder. Om dat aan te pakken, moeten we wel momenteel ook echt onderzoeken waar die problemen zitten. Daarom lijkt het me inderdaad ook goed dat we dat onderzoek doen. Kortom, inzetten op een gezonde uitvoerende organisatie is van belang en ook een gezonde relatie met die organisatie is van belang, zodat wij gezamenlijk onze taak als volksvertegenwoordiger en openbaar bestuurders kunnen doen. Daarom dienen wij ook de moties Prioritering bedrijfsvoering, Duisenberg-onderzoek personeelskosten en Grip op personeelskosten en inhuur mede in. Dan nog een opmerking over de moties van Partij voor de Dieren. Er zijn er daar twee die wij ook zullen steunen. Dat is natuurlijk het, vergeef mij voor het niet weten van de exacte benaming, maar de controle over de uitvoering. Als er bolletjes zijn, leg dan uit waarom dat zo is en wat de plannen zijn om het op te lossen. Er was ook inderdaad nog een tweede, betreffende het ov-onderzoek. Dat lijkt mij ook heel logisch. Als je een onderzoek gaat doen naar de tevredenheid over het ov, dan moet je niet alleen ov-reizigers vragen, maar ook mensen die het ov misschien voor duidelijke redenen mijden moet je daaraan vragen. Dus mijn complimenten daar voor de Partij voor de Dieren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Breukelen. Dan is nu het woord aan 50PLUS, mevrouw Hoek, of ... Wil niet het woord. Dank u wel. Als ik het goed heb, is de eerste termijn, de inbreng vanuit uw Staten geleverd en vraag ik het college om een reactie te geven en begin ik met gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Dank u wel, voorzitter. Dank voor alle vragen, ingediende moties en reacties op de Zomernota. Inderdaad de laatste keer, want hierna gaan wij conform de commissie Janssen toe naar de Voorjaars- en Najaarsnota. Ik ga de moties door en zal daarbij of daarna een aantal van de gestelde vragen beantwoorden. Ik begin met motie M24-100. Dat gaat over de mestplaatsingsruimte. Uitgebreid debat over geweest, wat ook wel wat breder was dan wat de motie vraagt. Laat ik zeggen, vanuit het college is er geen bezwaar om, als de motie wordt aangenomen, dit uit te zoeken, op papier te zetten en u daarover te informeren. Daarbij zeggen we ook, verwacht niet te veel. We hebben natuurlijk ook in contact met de indieners afgelopen dagen wel gekeken. We verwachten geen wonderen, maar we zijn altijd bereid het even op papier voor u te zetten. Dan ga ik door naar motie nummer M24-103. Ik doe eerst even M24-103, over de prioritering van de bedrijfsvoering, ingediend namens de VVD. Ik pak hem er even hier bij. GS deelt de urgentie en de resultaatgerichtheid die er heel nadrukkelijk in zit bij de indieners. Ook in het commissie debat in BEC al uitgebreid over gehad. Wij zien in het programma Overhead, maar ook binnen het domein bedrijfsvoering, dat er zeker zaken zijn die aandacht behoeven, zaken waar wel voortgang wordt geboekt. We hebben het veel gehad over subsidies bijvoorbeeld. Daar maken we inhaalslagen, maar we zijn er nog niet. Dus we zijn de berg nog steeds aan het beklimmen, maar we zijn nog niet helemaal altijd waar we zouden moeten zijn. Er zijn andere trajecten die ook werden genoemd, bijvoorbeeld versterken financiële keten, waar we echt mooie voortgang zien. En aan de andere kant zijn er ook absolute onderwerpen waar wij, net als de indieners, zeggen, en ik vond dat de heer Janssen het heel treffend zei, schouders eronder en zorgen dat de boel op orde is. Kortom, in het aannemen van deze motie zouden wij geen bezwaar zien. Dan ga ik naar motie M24-101, Grip op personeelskosten en inhuur. Hier staat GS ook voor. Ik wil even een aantal zaken aan u toelichten. In de begroting van 2025 die u heeft gekregen vorige week hebben wij toegelicht wat wij eigenlijk die grip op de personeelsomvang en op de inhuur, wat wij daaraan gaan doen. Voor inhuur is een specifiek bedrag genoemd en ook we geven aan wat onze ambities daar inhoudelijk bij zijn. Daarnaast achten wij het zeer noodzakelijk om een benchmark uit te gaan voeren, want we hebben u inderdaad in het memo, en mevrouw Blekxtoon, ik heb u gehoord, we hebben ons stinkende best gedaan, maar we gaan het iedere keer een stapje beter doen, nog leesbaarder. Maar wij achten het noodzakelijk omdat wij ook met hetgeen in de Zomernota is opgeschreven te gaan kijken, wat zou nou eigenlijk een realistische omvang van de overhead zijn binnen onze organisatie en hoe komen we tot een systematiek toe om dat ook met elkaar gewoon goed mee te laten groeien met de taken en ambities die deze provincie heeft? Dat gaan we doen. Wij zullen u daar bij de Kadernota nader over informeren en daarbij ook een voorstel doen. Wat betreft de inhuur, hecht ik er toch even wel aan, Forum zei daar zojuist het een en ander over, peperdure inhuur, ik krijg daar toch een beetje een beeld, ik weet niet of Forum het hoort, maar ik krijg daar toch een beetje het beeld alsof er hier inhuur zit die maar wat aan het doen is. Dat beeld wil ik echt verre van me werpen. Het is juist inhuur die op de taken en ambities bijvoorbeeld, ik zeg maar wat, op de versnelling rondom de maatregelen rondom het UPLG, op mobiliteit, op andere ambities die u heeft, om daar volle bak vooruit te gaan. Maar u heeft zeker gelijk dat het goed is om daar met elkaar wel de scherpte in te zoeken.

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank, voorzitter. Dan mijn excuses als dat beeld ontstaan is, want dat was totaal niet de bedoeling. Maar er is simpelweg geconstateerd, in ieder geval, gedeputeerde ook, dat er een probleem is met hoge kosten betreffende inhuur die in principe onnodig zou zijn. Of zegt de gedeputeerde, nee, alle inhuur is op dit moment helemaal nodig?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Op het moment dat hier inhuur zou rondlopen die niet nodig zou zijn, dan hebben we een probleem met elkaar. Dus de inhuur is nodig. Maar dat we zorgen dat we daar goed grip op houden en dat we ons stinkende best doen om de mensen die hier op inhuurbasis zijn om die tijdelijk dan wel vast in dienst te krijgen, dat is een ambitie die wij volgens mij delen met de indieners van de motie die ik tracht te beantwoorden.

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Hoe duidt de gedeputeerde dan eigenlijk de noodzaak van alle inhuur? Waarom is die inhuur zo nodig op dit moment?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, dat komt door een aantal redenen. Aan de ene kant hebben wij, ook de Staten, met elkaar enkele ambities gesteld waarbij dat simpelweg nodig is. We zien ook dat we in een ontzettend krappe arbeidsmarkt op dit moment zijn waarin het niet altijd lukt om mensen tijdelijk of vast in dienst te hebben. Dus dat zijn eigenlijk wel belangrijke redenen. Nogmaals, zoals gezegd, zijn wij ook in het kader van de cao die daarover is afgesloten, de Wet DBA die eraan zitten komen, heeft u in het memo ook een en ander over kunnen lezen, zijn wij de beweging natuurlijk aan het maken, en waar dat kan, willen we dat ook heel graag doen, om de mensen hier in dienst te krijgen. Dus die oproep wil ik dan in de beantwoording van uw vraag ook graag doen. Kom vooral in dienst.

De voorzitter: Voldoende, mijnheer Van Breukelen? Dank u wel. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Ik wil heel even terugkomen op onze motie. Ik ben blij om te horen dat er vanuit het college in ieder geval geen bezwaar is en dat ze ook wel inzien dat hier wellicht iets mogelijk is. Mag ik de beantwoording zo beluisteren dat u de motie dan ook overneemt?

De voorzitter: Mijnheer Bakker. Dat gaat weer over een andere motie dan de personeelskosten, denk ik.

De heer Van Vuuren: Het gaat over de mestmotie.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, laat duidelijk zijn, volgens mij, ik heb even geprobeerd om, gezien de omvang van het debat, hiervoor even te zeggen, als deze motie het haalt, dan is het college bereid om dit uit te zoeken, op papier te zetten en aan u te doen toekomen. Dat lijkt mij een correcte gang van zaken. We verwachten daarin geen wonderen. We hebben er de afgelopen dagen ook met elkaar contact over gehad. Tegelijkertijd, is ook in het debat langsgekomen, zien wij ook natuurlijk ook wel de urgente situatie die in de agrarische sector is. Dus die bereidheid hebben we, maar laten we even de stemming afwachten.

De voorzitter: Lijkt mij helder. Dan mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Je bent een duo of niet, dus ik heb net als de heer Van Vuuren een vraag over de mestmotie. Want het moest even landen bij mij dat u zei, die kunnen wij wel ... We vinden het wel een goed idee om te doen. Of in ieder geval, om het uit te zoeken.

De voorzitter: Ik roep u wel op om goed te luisteren naar elkaar en ook op het juiste moment dan de interrupties te plegen. Want we waren nu over de personeelskosten bezig. Daar staat mijnheer Janssen.

Mevrouw De Boer: Soms moet je even nadenken.

De voorzitter: Daar staat mijnheer Janssen. Begrijp ik, maar kort, mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Mijn vraag is, wij hebben de indruk dat het al onze andere doelen op gebied van natuur en dergelijke gaat schaden. Want wij willen ook wel graag die boeren helpen en wat lucht gunnen, maar als het al onze andere doelen schaadt ...

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Voorzitter, het dictum van de motie, en dat is motie nummer M24-100, zegt uit te zoeken op welke gronden de beperkende maatregel ten aanzien van bemesting kan worden opgeschort en Provinciale Staten daar binnen afzienbare tijd over te informeren. Volgens mij heb ik niks gezegd over wat wij daar inhoudelijk van vinden, maar heb ik aangegeven geen wonderen te verwachten, maar dat wij bereid zijn om dat op papier te zetten wat daarin wel of niet mogelijk is. U heeft helemaal gelijk, en dat is in het debat ook een aantal keer langsgekomen, die gronden hebben wij natuurlijk niet voor niks. Die dienen een bepaald doel. Dus die doelen hebben we tijdelijk. Die bereidheid hebben we, mits de motie wordt aangenomen, om u daarover te informeren. Niet meer dan dat.

De voorzitter: Voldoende daarover? Kunnen we denk ik naar de personeelskosten. Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Dat was inderdaad het punt. Kort. Mijnheer Bakker gaf aan naar die normering te gaan kijken en naar de benchmark op de overhead. Maar onze vraag was ook, kunt u ook kijken naar de balans tussen het totale takenpakket en de totale formatie van de provincie? Neemt u dat daar ook in mee? Is evenwel van belang in de uitvoering van de motie, mocht hij aangenomen worden.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Volgens mij, sec waar we het over hebben, natuurlijk in de Zomernota ging het over het programma Overhead, maar ik begrijp dat uw motie gaat over het hele personeelskostenplaatje en ook de hele inhuur daarbij, dat het daarop betrekking heeft. Dat is evident, zou ik bijna zeggen.

De voorzitter: U kunt vervolgen.

Gedeputeerde Bakker: Dan ga ik nog even terug naar motie M24-101. Want ook het CDA vroeg van, welke visie heeft u daar dan in? Ik stel voor dat wij daarbij in de acties die wij hebben opgezet, de benchmark en het antwoord dat we daarop komen bij de Kadernota, dat wij daar ook verder op ingaan. Ook hiervoor geldt, we hebben enkele toezeggingen gedaan. Er is al het een en ander in gang gezet. Wellicht zouden wij net weer wat andere bewoordingen kiezen, maar we laten deze motie, waarvan ik ook kan tellen hoeveel partijen erboven staan, oordeel Staten. Dan kom ik bij motie M24-102. Dat gaat over de motie Duisenberg. Het dictum is een verzoek aan de Financiële Audit Commissie, maar ik hoop dat u ons toestaat daar wel iets over te zeggen. Wij zouden, juist ook in het licht van de toezeggingen die we hebben gedaan bij de vorige motie, deze wel echt willen ontraden. Het zal veel tijd, energie, aandacht, geld, ook personele inzet die we niet op andere plekken kunnen inzetten vragen om deze motie uit te gaan voeren en wij willen die liever zetten in de concrete acties die u in de voorgaande twee moties juist heeft opgeroepen. Dus ons verzoek is om deze motie te ontraden, dat is eigenlijk wat ik wilde zeggen. Dan kom ik bij motie M24-107. Die is van de Partij voor de Dieren, over de voortgangsrapportage. Het zal daarbij met name gaan over de Najaarsnota, waarin we het een en ander gaan doen. Maar wij kunnen deze motie overnemen. U heeft daar in een terecht punt. Dan was er nog even, ten slotte, voorzitter, want ik ben door de moties heen, nog een aantal vragen. BBB, maar ook Partij voor de Dieren en in de commissie overigens vele andere partijen stelden vragen bij de bolletjes, bijvoorbeeld over die Kaderrichtlijn Water. Dit gaat eigenlijk echt over doen we wat we hebben voorgenomen, zitten we op de planning en is de besteding nog zoals wij die hadden bedacht aan het begin van het jaar? Dat ziet u. U ziet de voortgang in de acties die u heeft afgesproken met Gedeputeerde Staten. Daar is waar u de voortgang over ziet. U ziet inderdaad niet, en daar ging het in het debat al even over, de beleidsvoortgang op inhoud. Dat ziet u hierin niet. Het klopt, zeg ik de heer

tegen de Travaille, dat was de vraag namelijk die u stelde, of daar voor het einde van het jaar een Statenbrief komt over de beleidsevaluatie en -monitoring vanuit de commissie Janssen ten opzichte van de P&C-cyclus, kan ik inderdaad bevestigen, dat komt dat. Daar ziet u ook het hele plaatje. Voorzitter, volgens mij ben ik door alle moties en vragen heen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bakker. Dan kijk ik naar mijnheer Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen: Dank, voorzitter. Ik zal mijn enkel beperken tot een advies op motie M24-105 over het Statenjacht, wat natuurlijk een zeilschip is, maar met een hulpmotor die toch ook met enige regelmaat wordt ingezet. De motie over elektrificatie van het Statenjacht, zou ik erover zeggen dat we dat echt oordeel Staten willen laten. Het in gesprek gaan bij de revisie van de motor om dan te kijken of geëlektrificeerd kan worden, dat kunnen we doen. Dus als u hem aanneemt, zullen we dat doen. Tweede vraag om na te gaan hoe de provincie eventueel zou kunnen bijdragen, dat we dat kunnen aangeven, u gaat uiteindelijk over ... U heeft budgetrecht als Staten, dus dat is ook uiteindelijk ... Komt die vraag, mocht het ooit aan de orde zijn, wel weer bij u terecht. Onze inschatting wel is dat het wel om een hele forse investering zou kunnen gaan. Wel mogelijk wel vele tonnen. Dus het is niet een goedkoop iets. U besluit vandaag niet over budgetten hiervoor. U besluit enkel, mocht u hem aannemen, om dat gesprek aan te gaan. Mocht u hem aannemen, dan kunnen we dat doen.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk ik naar mijnheer Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie: Voorzitter, een korte reactie op motie M24-106 over klantwaardering. College kan die motie overnemen. We zien dat als een aanmoediging om in het kader van de publieke mobiliteit onze onderzoeksvraag ook te verbreden van klanttevredenheid naar reizigersbehoefte. We doen het onder noemer reizigerskeuze in beeld. Waren we dus al min of meer van plan, maar zien dit als een aanmoediging om daarmee verder te gaan. Het voorstel is wel, en dat geeft dus ook even invulling aan het dictum van de motie, om periodiek te beschouwen als eens in de twee jaar. Wij denken dat dat aanvullend op het klanttevredenheidsonderzoek, dat we ook moeten doen in het kader van onze BBP-systematiek, voldoende inzichten geeft om ook juist op die aspecten waar ook in het debat overigens gesproken bereikbaarheid van het landelijk gebied, frequentie, sociale veiligheid een indruk te krijgen over waar we het totale systeem van bereikbaarheid van onze provincie kunnen verbeteren en zullen dat dus ook graag zo uitvoeren, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is nu het woord aan mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Over de motie We laten natuur niet los. We hebben hier natuurlijk al meermalen over die versnelling van de natuur gesproken. Ik heb u ook al eerder verteld dat wij om die reden ook die realisatiestrategie hebben opgesteld eind 2022. Hebben we een heleboel maatregelen onderzocht en ook een aantal maatregelen genomen, om die realisatie en ook die versnelling daarin aan te brengen. Om heel eerlijk te zijn, zie ik op dit moment, met de dingen die we hier nu voor ons hebben liggen, niet zo goed waar wij nog beter of sneller zouden kunnen gaan. Eerlijk gezegd, helpt natuurlijk het weggakken van het transitiefonds en alle onduidelijkheid over de NPLG daar ook bepaald niet bij. Dus ook op de vraag van de VVD, hoe reflecteert u precies op die termijn van 2027, heb ik hier ook al eerder in deze zaal uitgesproken, dat wij denken dat hij niet volledig haalbaar is. Dat is ook geen geheim. Overigens zijn wij ook niet de enige provincie die daarmee worstelt. Er zijn meer provincies die die enorme druk hebben op de gronden en de ambities die daar allemaal ook moeten gaan landen. Ik heb eerlijk gezegd, als ik naar die motie kijk, net met heel veel interesse de discussie gevolgd die u hier hield in de Staten. In de motie wordt ook gesproken over een argument, namelijk dat de Staten graag meedenkt. Dat zie ik ook in het eerste spreekt uit terugkomen, om met ook al die partijen die hier ook mee te maken hebben om tafel te gaan zitten, maar zegt ook dat daar GS een rol erbij zou hebben. Ik denk dat dat een

interessant gesprek zou kunnen zijn, zeker ook waar het gaat over het tweede streepje. Volgens mij is dat ook het gesprek wat daar thuishoort met u als Staten. Wat betreft het derde streepje, denk ik, en dat is hier net ook gewisseld, geld is niet het probleem. Het heeft echt te maken met de grondmobilisatie en dat is op dit moment gewoon best wel heel ingewikkeld. Als je nu aan mij vraagt, maar wat is dan uw oordeel over deze motie, dan zou ik hem ontraden, als het betekent dat wij als GS daar het voortouw in moeten nemen. Ik denk niet dat wij dat nog kunnen. Maar ik denk dat het goed zou kunnen zijn als de Staten daar zelf maar met eens elkaar naar gaat kijken en met elkaar ook uitwisselt hoe men dat ziet, samen ook met de organisaties die daarbij betrokken zijn. Dan kan ik niks anders zeggen dan, oordeel Staten.

De voorzitter: Mijnheer Janssen heeft een interruptie, mevrouw Sterk.

De heer Janssen: Dit gaat me iets te snel. U zegt ... Sorry, de gedeputeerde zegt enerzijds, we hebben het vijf keer onderzocht, we hebben een strategie. Ik blijf die steen de berg op rollen, maar hij rolt steeds terug, Sisyphus.

De voorzitter: Mag ik daar ook vragen om rust, ook in die kant? Gaat u verder, mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Eigenlijk zegt u, het is ook een publiek geheim of geen geheim eigenlijk dat het niet haalbaar is. Tegelijkertijd moedigt u de Staten wel aan om een gesprek te voeren om te kijken hoe het haalbaar is. Dus ik kan die twee niet rijmen met elkaar, want ik ... De vergaderdruk was al groot.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Volgens mij is dat ook een gesprek wat u met de Staten onderling aan moet, of je dat wil of niet. Volgens mij heb ik dat net ook bij u neergelegd. Wat ik heb gezegd, is niet zozeer dat we niet moeten streven om dat doel te halen, maar dat doel gaan we niet in 2027 halen. Als je daar nog iets van de versnellingen aan zou willen brengen om het toch eerder te halen dan nu lijkt, dan heb ik het idee dat wij alle middelen hebben onderzocht, onder elke tegel hebben gekeken. Maar goede ideeën, ik pretendeer niet dat ik alle goede ideeën heb, dus wellicht zijn er nog zaken te bedenken die u als Staten met elkaar bedenkt. Dan staan wij daar natuurlijk altijd voor open om te kijken of die ergens toe zouden kunnen leiden. Wij zien ze niet op dit moment. Vandaar ook dat ik denk dat u zelf dat gesprek zou moeten voeren.

De voorzitter: Mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Is uw verwachting werkelijk dat 49 Statenleden tot betere ideeën komen dan 1000 ambtenaren in dit pand?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ik beschouw het een beetje als een retorische vraag van uzelf.

De voorzitter: Voldoende? Mijnheer Adriani.

De heer Adriani :Dank, voorzitter. Fijn dat de gedeputeerde zegt, geld is niet een probleem. Tegelijkertijd hebben we in de eerste termijn vanuit een aantal fracties, vanuit het CDA onder andere, allerlei feiten of fabels, dat weet ik niet helemaal zeker, gehoord over dat geld wel het probleem is. Zou u daar nog wat op kunnen reflecteren? Of ons nog een keer via memo heel duidelijk willen maken, hoe zit dat met die reserves die wij hebben in relatie tot natuurrealisatie en natuurinrichting?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dat laatste wil ik u toezeggen, maar ik denk niet dat het feit dat we dat misschien ... Die informatie zal er niet bij gaan helpen dat we nu eens makkelijker de natuur kunnen gaan realiseren. Het geeft hooguit inzicht in wat we op dit moment beschikbaar hebben en of we daar de hele realisatie mee kunnen doen. Ik heb u eerder al bericht dat we daar geld tekort gaan komen waarschijnlijk, maar dat geld in zichzelf niet het probleem is dat we op dit moment geen natuur realiseren.

De voorzitter: Goed. Mijnheer Adriani, u heeft de toezegging dat u een memo daarover krijgt. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u, voorzitter. Ik herinner mij het allereerste debat dat ik voerde met mevrouw Sterk. Ik geloof dat het bij de NMU was. U begon toen met te zeggen, hier staat een lijsttrekker met een groen hart. Nu hebben wij een aantal natuurambities, ik geloof al sinds 2019, die we niet realiseren. U geeft aan, het is lastig om die te realiseren. Dat beseft iedereen. Iedereen hier, maar ook buiten dit huis beseft dat dat lastig is. Maar zou het u niet sieren om uw uiterste, uiterste best te doen om toch een oplossing te vinden? Zou het dan niet heel logisch zijn om in het verlengde van deze motie ook dat gesprek aan te gaan met partijen buiten ons huis, partijen binnen ons huis en eigenlijk zo breed mogelijk te kijken, hoe kunnen we het wel voor elkaar krijgen? In plaats van te blijven hangen in, het is moeilijk en we hebben de afgelopen jaren niet gered.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ik denk ook dat dat niet is wat ik net heb gezegd. Er staat hier inderdaad een gedeputeerde met een groen hart, maar ook een college met een groen hart. Wij doen volgens mij alles om dat ook te realiseren. Daarom praat ik ook met grote regelmaat met al die partijen buiten het pand. Vanmiddag nog was ik met een heleboel van deze partijen bezig om groene, blauwe dooradering aan te leggen op hoeve Groot Zandbrink. Dus wij voeren dat gesprek continu. In die gesprekken constateren wij met elkaar dat wij volgens mij een heleboel dingen hebben opgepakt waar we mee bezig zijn. Bijvoorbeeld met Staatsbosbeheer hebben we afspraken gemaakt dat die 900 hectare land gaan inrichten als NNN. Overigens, het idee dat we niks realiseren, ik heb, wat is het, anderhalve maand geleden, 130 hectare NNN geopend bij de Elster buitenwaarden. Dus het is echt niet zo dat het allemaal stilstaat. Alleen wat ik probeer te zeggen, is dat ik ten opzichte van de realisatiestrategie die in zichzelf al een versnelling is van wat we kunnen, ik op dit moment geen nieuwe knoppen zie waar ik aan zou kunnen draaien. Als u Staten daar dat gesprek over wil aangaan met al die organisaties om te kijken, dat staat ook in die motie, hoe dat eruit zou kunnen zien, als u wilt dat ik daar dan bij ben, dat wil ik u best toezeggen. Maar ik denk wel dat dat dan inderdaad een initiatief van de Staten zou moeten zijn. Daarom zeg ik dan ook, oordeel Staten wat betreft deze motie.

De voorzitter: Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank voor dit antwoord. Het klinkt mij al iets hoopvoller dan het eerste gedeelte. Maar wat misschien nog wel een interessant punt is, volgens mij stond er met zoveel woorden in het coalitieakkoord dat de eerste twee jaar voor een aantal onderwerpen gekeken wordt, hoe kunnen we het zo vrijwillig mogelijk allemaal realiseren? En als het niet zou lukken, zouden we ook kijken naar minder vrijwillige methodes. U zegt, binnen de huidige realisatiestrategie is dit niet mogelijk. Maar volgens mij is dit gesprek ook juist bedoeld om te kijken of die realisatiestrategie misschien iets verbreed zou moeten worden. Het is fijn als u aangeeft dat u in ieder geval bij die gesprekken aanwezig wil zijn. Moeten we even kijken wat de rolverdeling is en waar het initiatief ligt.

De voorzitter: Dat is voor nadere uitwerking. Mevrouw Sterk reageert hier nog op.

Gedeputeerde Sterk: Volgens mij staat hier een gedeputeerde die een handtekening, althans, wiens partij een handtekening heeft gezet onder een coalitieakkoord. Volgens mij is dat helder. Als u het gesprek aan wilt gaan over mogelijkheden, dan is dat natuurlijk aan de Staten altijd. Dat is niet iets waar ik over ga.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie mijnheer Westerlaken nog.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Ik wil toch graag even van de gedeputeerde horen dat de interpretatie van het coalitieakkoord over de mogelijkheden die er zijn na twee jaar te beoordelen, dat dat iets anders wordt uitgelegd. Het is niet de tekst uit het coalitieakkoord die ik net hoorde. Dus ik interpreteer dan maar dat de heer Travaille het niet goed gelezen heeft.

De voorzitter: Dat is geen vraag aan de gedeputeerde, denk ik. Het is een vraag aan de gedeputeerde. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer Westerlaken: Daar begon ik mee. Ik vraag de gedeputeerde of dat zij het met mij eens is.

Gedeputeerde Sterk: Misschien mag de gedeputeerde zelf wel even antwoord geven.

De voorzitter: Precies.

Gedeputeerde Sterk: Volgens mij staat er in het coalitieakkoord dat we ons proberen in te zetten om een versnelling van de natuurdoelen te doen en staat er aan de andere kant een passage in over, als gebiedsprocessen vastlopen, er gekeken gaat worden of onteigening daar dan een instrument in zou kunnen zijn. U weet zelf als Staten ook dat u eind van dit jaar daarover met elkaar gaat praten, want dat is een instrument wat in de handen van de Staten is gekomen.

De voorzitter: Mijnheer Travaille, gaat uw gang.

De heer Travaille: Misschien flauw, maar mag ik dan de gedeputeerde vragen of u denkt dat de Partij voor de Dieren het coalitieakkoord toch redelijk goed gelezen heeft?

De voorzitter: Mevrouw Sterk antwoordt hier nog op en dan zijn we echt aan het eind van de eerste termijn.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, ik zou bijna zeggen dat ik misschien een complimentje moet geven. Maar volgens mij gaat u daar zelf over niet.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw sterk. Als ik het goed heb, zijn de antwoorden uit het college gegeven, met nog 17 seconden over. Dat zie ik graag. Goed gedaan. Dan is nu aan de orde een tweede termijn, voor zover uw fracties daar nog tijd voor hebben, want ik zag al heel veel geel. Maar dat is misschien ook wel goed omdat al heel veel uitgediscussieerd is. Ik begin opnieuw met de fracties die moties hebben toegelicht. Dat is de BBB, mijnheer Van Vuuren nog behoefte? Is niet meer het geval. Dan de VVD, mijnheer Janssen, gaat uw gang.

De heer Janssen: Wij trekken motie M24-102 terug. Die kan dan later nog wel een keer opgepakt worden, maar vooralsnog ...

De voorzitter: En die ging over?

De heer Janssen: Duisenberg.

De voorzitter: Duisenberg. Dank u wel. Dan kom ik bij de Partij van de Arbeid, mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Dank u wel. Met de toezegging van de gedeputeerde zijn wij natuurlijk heel blij en wij pakken de handschoen graag verder op om dat gesprek te gaan organiseren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan Partij voor de Dieren met een aantal moties. Mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Motie M24-106, eens in de twee jaar, prima. Voor motie M24-105, ov, dat is een tweetrapsstap, dus die tweede trap over kosten, dat is pas aan de orde als voor die eerste stap enige duidelijkheid is. Dus ik zou mensen daarvoor willen oproepen om daar niet voor te schromen. En motie M24-100, voor ons is het onbestaanbaar dat de gedeputeerde zegt, wij laten dit oordeel Staten, terwijl die mestmotie, extra mest op ons land, gaat zo ongeveer in tegen alle doelen waar wij als provincie Utrecht instaan, inclusief Partij voor de Dieren.

De voorzitter: U bent door uw tijd heen, maar dat beseft ook. Dank u wel. Dan heb ik de indieners allemaal gehad en kijk ik nog even snel of andere fracties nog iets willen. Mijnheer El Hamdaoui, gaat uw gang.

De heer El Hamdaoui: Dank u wel. We willen nog reageren op de motie Grip op personeelskosten. Elke situatie vergt een andere aanpak. Als we met een norm komen, dan verliezen we flexibiliteit. Er zou zo weer een nieuwe corona kunnen komen. De focus zou dus moeten zijn hoe efficiënt en hoe we de kosten kunnen terugdringen, in plaats van te focussen op een norm. Daarom gaan wij er niet in mee. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar D66, mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Geen behoefte, dank u wel.

De voorzitter: CDA, mijnheer Koren nog. Gaat uw gang.

De heer Koren: Voorzitter, twee vragen. Ik hoorde de gedeputeerde net zeggen op ons verzoek om de visie op die personeelsproblemen toe te lichten, dat neem ik wel mee in de Kadernota 2026 dat vind ik eigenlijk wat ver weg. Ik had eigenlijk gehoopt dat we een visie hebben en dat die gewoon gedeeld kon worden. Als die er niet is, dan zou ik die toch wat eerder ontvangen dan Kadernota 2026. Dan, voorzitter, een vraag over de grip op de personeelskosten. Kijk, het CDA heeft natuurlijk ook graag grip op kosten. Alleen in deze motie staat dat wij voorstellen krijgen tot een structurele reductie van inhuur. Even ervan uitgaande dat die inhuur de komende jaren niet goedkoper wordt, betekent dat minder handjes, en we hebben nu al moeite om onze doelen te halen. Dus ik vraag me af of dat niet conflicteert. Ik hoor daar graag nog de visie op van de gedeputeerde.

De voorzitter: Dat gaat niet meer gebeuren, want u was met elkaar in gesprek in tweede termijn. Dus de gedeputeerde gaat niet meer antwoorden. Maar hij heeft het wel gehoord. Kom ik nu bij de fractie van de ChristenUnie. Behoeft, mevrouw Kennedy?

Mevrouw Kennedy-Doornbos: Dank u wel, voorzitter. Als het gaat over de versnelling van de realisatie van de natuur, dan kijken wij uit naar de evaluatie die binnenkort gereed zal zijn en ook naar de wat meer dwingende maatregelen die dan wellicht voorgesteld gaan worden. Als het gaat over motie 24-107, Bij achterblijvende resultaten in voortgangsrapportages volgt een Statenvoorstel, wij dachten, elke keer een Statenvoorstel is wellicht te veel gevraagd, maar als de gedeputeerde dat een terecht punt vindt en het prima vindt, dan zouden wij wellicht willen overwegen om voor te stemmen.

De voorzitter: Maar ook voor u geldt dat we dat niet gaan ... De gedeputeerde gaan horen meer. Begrijpt u Mooi. Dank u wel. UtrechtNu!, nog behoefte aan het woord? Niet. Volt. Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw Blekxtoon: Dank, voorzitter. Even een compliment aan alle gedeputeerden. Wij zijn zeer tevreden over alle antwoorden. Wij denken dat de motie over natuur overbodig is.

De voorzitter: Dank u wel. SGP, behoefte? Niet meer. PVV, geen behoefte. SP, geen behoefte meer. Forum, geen behoefte meer. 50PLUS, geen behoefte meer. Dan constateer ik dat de beraadslagingen over agendapunt 14, Statenvoorstel Zomernota, zijn afgerond en hebben wij voor deze vergadering nog twee agendapunten stemverklaringen en stemmingen. Ik kijk even naar u. Ik neem aan dat u even een schorsing wilt. Hoelang zullen we die schorsing houden? Tien minuten. Dan stel ik voordat wij om 22.35 uur verdergaan. De vergadering is geschorst.

Stemmingen

16. Stemverklaringen

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen om weer uw plaatsen in te nemen? Ik mis nog de fracties van GroenLinks. Nee, ik zie GroenLinks binnenkomen. Dan mis ik mogelijk nog het CDA. Kan dat? Eens even kijken. Weet iemand waar het CDA zit? Ze komen eraan. Mooi. Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 16. Dat zijn de stemverklaringen, voor zover u die wenst af te geven. In onze nieuwe regeling is afgesproken dat één woordvoerder per fractie alle stemverklaringen van die fractie zal geven en dat dat ook in een beperkte tijd zal moeten, dus dat gaan we op die manier ook doen. Dus ik geef een voor een de partijen in volgorde van grootte het woord. De BBB, mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. We hebben één stemverklaring bij motie M24-105. Daar gaan wij voorstemmen. Het lijkt ons goed om een gesprek te voeren, maar we willen wel meteen een winstwaarschuwing doen dat bij een eventueel vervolg wij zeer benieuwd zijn naar het kostenplaatje en dan zullen wij ons opnieuw beraden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks, mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: We hebben geen stemverklaringen.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, mijnheer Janssen.

De heer Janssen: Geen stemverklaringen.

De voorzitter: D66, mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Geen stemverklaringen.

De voorzitter: CDA, mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Wij hebben twee stemverklaringen. Eén stemverklaring, en dan moet ik hem even opzoeken natuurlijk, is bij amendement A24-67, Naadloos aansluiten bij de Europese klimaatdoelen. Daar gaan wij voorstemmen, maar wij wijzen wel op het effect van dit amendement. Dat betekent het zogenaamde trapje op trapje af-principe. Dan hebben we nog een stemverklaring bij motie M24-101. Daar gaan we tegenstemmen, en dat doen we omdat wij zeggen, dit is te beperkt op de personeelskosten gericht. Als je grip wil krijgen op de kosten, gaat het over de kosten in zijn geheel en niet alleen de personeelskosten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid, mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Dank, voorzitter. Drie stemverklaringen. De eerste is bij motie M24-96, Meer regie op communicatie over de wolf. Ontraden door het college, omdat het van belang is dat dat met alle twaalf de provincies dezelfde boodschap is. Daar sluiten we ons bij aan. Wat ons betreft, interpreteren wij de motie dat het gaat om het intensiveren van de communicatie in de provincie Utrecht, in lijn met de centrale boodschap van BIJ12. Met die interpretatie blijven wij achter deze motie staan. Dan motie M24-100, Verruiming mestplaatsingsruimte op provinciale gronden. Daar hebben we best mee zitten worstelen, maar uiteindelijk denken we dat het toch te veel een schijnoplossing is, dat het een oneerlijkheid tussen boeren realiseert, maar toch vooral dat veel van die gronden hebben we met het oog om natuur te realiseren en dan nu meer mest uitrijden wat natuurdoelen en waterkwaliteit tegen gaat werken. We zullen die motie niet steunen. Dan als laatste motie In gesprek over de Statenjacht, motie M24-105. Hoewel we ons realiseren dat het gaat om een particulier jacht, wordt in de buitenwereld toch wel heel erg dat gezien als iets van de provincie, van de Staten. Het heeft zelfs een bezoek bij het IPO Congres met die saus eroverheen gehad. Dus wij denken dat in het kader van de voorbeeldvorming vanuit de provincie, voorbeeldrol vanuit de provincie, het goed uitlegbaar is dat we het Statenjacht iets anders behandelen dan alle andere particuliere historische schepen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij voor de Dieren, mijnheer Travaille.

De heer Travaille: Dank u wel. Een stemverklaring van onze kant bij de klimaataanpak. Wij willen benadrukken dat wij 100 procent achter de doelstellingen staan, het liefst nog iets sneller zouden gaan, maar dat we de aanpak op dit moment te dun vinden en daarom tegen zullen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. ChristenUnie, mevrouw Rikkoert. Geen stemverklaringen. UtrechtNu!, geen stemverklaringen. Volt, mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Twee stemverklaringen. Allereerst op M24-101, Grip op personeelskosten. Wij hebben gedeputeerde eigenlijk heel duidelijk gehoord en willen daar het vertrouwen leggen en het gewoon goed volgen. Daarom vinden wij de motie op dit moment niet opportuun. We zullen tegenstemmen. M24-105, Statenjacht, daar gaat Volt verdeeld stemmen. Er was een heel interessant gesprek in onze fractie. Het ging over, wat een prachtig project, dat moeten we behouden en met de schone lucht een goed initiatief en een voorbeeldfunctie tot, nee, geen potsierlijke slootjestocht meer, dat staat ver van onze kerntaken. Dus 1-1.

De voorzitter: Dan is het aan ons raden hoe er gestemd wordt. Dank u wel, mijnheer De Jong. SGP, mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, eentje over de potsierlijke slootjestocht, motie M24-105. Daar zullen wij voorstemmen, wel in ogenschouw nemend dat we ervan uitgaan dat GS hem uitvoert in geest met het Statenjacht en dus ook opleiding een plek geeft bij deze elektrificatie en vakmensen opleidt, het liefst met een afstand tot arbeidsmarkt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. PVV, mevrouw Van der Velde, geen stemverklaringen. SP, mijnheer Breur. Gaat uw gang.

De heer Breur: Dank u wel, voorzitter. Ten aanzien van klimaataanpak heb ik al eerder mij laten ontvallen dat de aanpak ontbreekt. Echter, om alle misverstanden uit de wereld te houden, om duidelijk te maken dat wij wel achter de doelstellingen staan en dat we dus achter de doelstellingen staan, zal ik toch voor dit voorstel stemmen, maar ik vraag me wel af, welke concrete stappen gaan we zetten en wanneer?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Breur. Forum voor Democratie, mijnheer Van Breukelen, geen stemverklaringen. 50PLUS, mevrouw Hoek. Gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Dank, voorzitter. Eén stemverklaring. 50PLUS zal ermee instemmen met motie M24-105 van het Statenjacht, maar ik wil toch nog wel meegeven dat er ook meegenomen moet worden een uitvouwbare trap met leuning.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ...

De heer Adrianj: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, mijnheer Adriani.

De heer Adriani: Er is wat verwarring, lijkt het, over motie M24-104. Onze motie M24-104 die hadden wij ingetrokken in de tweede termijn, maar op het SIS staat hij nog als actueel. Dus voor alle zekerheid, hij is ingetrokken.

De voorzitter: Nummer M24-104 is ingetrokken, dus die gaan we niet in stemming brengen. Dank u wel, mijnheer Adriani. Zijn alle stemverklaringen dan gegeven en voor het overige, klopt de boekhouding? Dank u wel.

17. Stemmingen

De voorzitter: Dan zijn we toe aan agendapunt 17. Dat is de daadwerkelijke stemming. Ik verzoek u om allemaal uw pasje in het apparaat niet meer aan te raken. Het is keurig gecontroleerd dat ze er allemaal inzitten. Dan vraag ik uw aandacht en stilte voor de stemming die ik ga aankondigen. Ik begin met de stemming over de actualiteitenmoties bij agendapunt 10. Dan gaan wij eerst stemmen over motie M24-96, Regie op communicatie over de wolf, ingediend door de Partij voor de Dieren, D66, PvdA en SP. De stemming is geopend. Mevrouw Matser en mevrouw Buttermann moeten nog stemmen. Stemming is gesloten. U ziet dat de motie is aanvaard met 26 stemmen voor en 22 daartegen. Tweede motie bij dit agendapunt is motie met het nummer M24-97, Veilig op pad met je hond, ingediend door de Partij voor de Dieren en SP. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet dat deze motie is verworpen met 34 stemmen tegen, 14 voor. De derde motie bij dit agendapunt is motie M24-98, Geef dieren in het wild rust en ruimte, ingediend door de Partij voor de Dieren, GroenLinks, D66, PvdA, Volt en SP. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. Kijk, dat maken we nog weer mee. Dan wordt hij in de volgende Statenvergadering opnieuw in stemming gebracht. Blijft spannend. Dames en heren, dan gaan we stemmen over de agendapunten ... Sorry, over het agendapunt 11, het Statenvoorstel De Utrechts klimaataanpak Naar Netto Nul. Wij stemmen eerst over het amendement met het nummer A24-66, Klimaatdoelen nog niet in Omgevingsvisie, ingediend door BBB, SGP en PVV. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Ik lachte al omdat ik het net iets eerder zie. Het is een amendement en daar geldt voor ... Dat betekent dat het hele voorstel naar de volgende Statenvergadering gaat. Dat is de conclusie. Dat is de conclusie. Even voor de uitleg, het is een amendement en je hebt een amendement omdat je een voorstel wijzigt en dan verwacht je dat dat voorstel ook vervolgens in stemming wordt gebracht en dat kan dus niet. Dus wij moeten het volgens het reglement van orde doen en we agenderen het volgende keer, maar dan vanzelfsprekend alleen de stemmingen. Goed. We gaan naar een agendapunt 13, het Statenvoorstel Actualisatie programma toekomst N201, studie fase 3, en stemmen wij over het amendement Fietstunnel N201, ingediend door alle in deze Staten vertegenwoordigende fracties. Daar zal denk ik geen gelijke stemming uitkomen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Toch unaniem aanvaard. Dan stemmen wij bij dit agendapunt horende Statenvoorstel als geheel, Actualisatie programma Toekomst N201 studie fase 3, het besluit daarover. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet, u bent heel consequent met elkaar. Met algemene stemmen aanvaard. Dan gaan wij stemmen over de moties en het besluit zelf, het Statenvoorstel Zomernota 2024. Dan stemmen wij eerst over de Zomernota, het Statenvoorstel zelf, het besluit 2024. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet, de Zomernota is aanvaard met 38 stemmen voor en 10 daartegen. Dan gaan we stemmen over de motie met

het nummer M24-100, Mestplaatsingsruimte provinciale gronden, ingediend door BBB en CDA. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Ook deze motie gaat door naar de volgende vergadering. Dan gaan wij stemmen, uw aandacht alstublieft, allemaal, over motie met het nummer M24-101, Personeelskosten, ingediend door VVD, UtrechtNu!, ChristenUnie, BBB, PvdA, PVV, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet dat deze motie aanvaard is met 32 stemmen voor en 16 daartegen. Dan gaan we stemmen over motie M24-103, Prioritering bedrijfsvoering, ingediend door de VVD, UtrechtNu!, ChristenUnie, PVV, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet dat deze motie aanvaard is met 32 stemmen voor en 16 daartegen. Dan gaan we stemmen over motie M24-105, IN gesprek over elektrificatie van Statenjacht, ingediend door Partij voor de Dieren. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. U ziet dat de motie aanvaard is met 33 stemmen voor en 15 daartegen. Dan gaan wij stemmen over motie M24-106, over klantwaardering op basis van bredere onderzoeksgroep, ingediend door Partij voor de Dieren, D66, SP, GroenLinks, Volt, VVD, Partij van de Arbeid en CDA. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Hier bent u weer heel eensgezind. Met algemene stemmen aanvaard. Dan stemmen wij tot slot over motie met het nummer M24-107, Bij achterblijvende resultaten in voortgangsrapportages volgt een Statenvoorstel, ingediend door Partij voor de Dieren, Partij van de Arbeid en Volt. Stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze is dan aanvaard met 25 stemmen voor en de 23 daartegen.

Sluiting

18. Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn we aan het eind gekomen van deze Statenvergadering, verdeeld over twee avonden. Ik wil u heel hartelijk danken voor uw inzet en flexibiliteit, want het was lastig om in deze week waar al zoveel van u gevraagd is met elkaar die vergaderingen op een goede manier door te maken en af te ronden. Ik denk ook dat we de eerste vruchten kunnen zien van de afspraken die we gemaakt hebben naar aanleiding van de commissie Stranddagen. Daar ben ik zelf persoonlijk heel erg blij mee, dat dat goed gaat. Dus veel complimenten daarvoor. Die flexibiliteit, ook in de spreiding over avonden bij de voorbereiding, is vooral ook getoond door onze griffie en al onze medewerkers hier in het gebouw. Dus daarvoor ook graag een hartelijk applaus. Dank u wel. Dan sluit ik nu de vergadering en wens ik u wel thuis en er is nog iets te drinken in Bobs Bar.